

Proleter

Devrim ve Sosyalizm için

DEVİRİMÇİ DURUŞ

Kurtuluş Devriminde, Sosyalizmde

Aylık siyasal dergi

Eylül 2007 Sayı: 57

Fiyatı: 1,5 YTL (KDV dahil)

Yeni hükümet, yeni saldırı programı...

S seçimler bitti ama egemen kliklerin çelişkileri ve güç kavgaları bitmedi. AKP, seçim zaferini, cumhurbaşkanlığı makamını da ele geçirerek taçlandırdı.

AKP'nin seçim öncesi "uzlaşma" sözleri, TBMM Başkanlığına DYP kökenli Köksal Toptan'ı getirmekten öteye gitmedi. Gül'ün cumhurbaşkanlığı konusunda uzunca bir süre bekle-gör tavrı izleyen AKP, dışarıda ABD ve AB emperyalistlerinin, içeride işbirlikçi tekellci burjuvazinin önemli kesiminin desteğiyle son hamleyi yaptı ve Gül'ü cumhurbaşkanı seçti.

Son altı ayda yaşanan gerilim ve çatışmadan şimdilik AKP kazançlı çıkmış görünüyor. CHP'nin ve Genelkurmay'ın muhalefeti, bugün için etkisiz. Ancak aralarındaki it dalaşı bitmedi, bitmeyecek de. Kimi zaman örtük ve sessiz, kimi zaman açık ve şiddetli bu çatışma devam edecek. Genelkurmayın üç gün öne aldığı 30 Ağustos bildirisi ve artan laiklik vurgusu; Gül'ün cumhurbaşkanı olduktan sonraki ilk karşılaşmada komutanların Gül'e selam vermemesi ve "cumhurbaşkanım" diye hitap etmemeleri, -sonrasında aşılmış gibi gösterilse de- çatışmanın şu ya da bu vesileyle hortlayacağını ilk verileri.

AKP'nin akıbetinin, öykündüğü iki partiden, Demokrat Parti gibi mi, yoksa ANAP gibi mi olacağını önümüzdeki dönemde göreceğiz. Ama her iki örnek de işçi ve emekçilerin mücadelesi belirleyici. Hükümetleri de, devletleri de yıkacak esas güç; halkın gücüdür çünkü.

İkinci AKP döneminin "hükümet programı" da açıklandı. Özelleştirme tam gaz sürecektir, tarımda yıkım devam edecek, ülkenin kaynakları emperyalist tekellere peşkeş çekilecek, polisin yetkileri arttırılacak, baskı ve terör azgınlacak... Yani ilkinde olduğu gibi işçi ve emekçilere, ezilen halklara karşı "saldırı programı" bu. En somut haliyle Ankaralıların yaşadığı susuzluk, gıda ürünlerindeki fiyat artışı, karakollarda artan ölümler, yolda-yolakta polis şiddeti, ağırlaşan sansür vb. yeni AKP hükümetinin, bundan sonraki icraatlarının göstergeleri.

Sayfa 2'de sürüyor

Örs olmak istemiyorsak ÇEKİÇ OLMALIYIZ!

Yeni hükümet, yeni saldırı programı...

Örs olmak istemiyorsak, çekiç olmalıyız!

Başbakan Erdoğan, gazeteci Bekir Coşkun'un Abdullah Gül için "benim cumhurbaşkanım değil" demesi üzerine, "cumhurbaşkanını beğenmeyen vatandaşlıktan çıksın" diyerek ne kadar "demokrat" olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Faşizmin "ya sev, ya tert et" mantığını yineleyen Erdoğan, "Komünistler Moskova'ya", "Türbanlılar Arabistan'a" dan sonra, "Cumhurbaşkanını beğenmeyenler yurtdışına"yı ekledi. Emin Çölaşan gibi, burjuvazinin çıkarlarını en keskin savunan kalemleri bile, AKP ile ters düştüğü için görevden aldırdı. Bütün bunlar AKP'nin yeni saldırı furiasının işaret fişekleri...

İçte seçim süreci ve ardından cumhurbaşkanlığı seçimi, klik çelişkilerini ön plana çıkardıysa da, asıl çelişki, burjuvazi ile proleterya arasındaki çelişki, tüm şiddetiyle varlığını koruyor. İşçi ve emekçiler, TİS süreci ile birlikte daha fazla seslerini duurmaya başladılar. Birçok işkolunda grev kararı alındı. Her ne kadar THY'nin grevi, kimi tavizlerle durdurulduysa da, diğer işkollarında süreç devam ediyor. Uzun yıllardır unutulmuş grev, işçi sınıfının yeniden gündeminde.

Öte yandan Kürt halkının mücadelesi sürüyor. DTP'nin mecliste grup kurmasıyla Kürt halkı içinde de parlamenter hayaller yayılmaya çalışıldıysa da, bunu başarmaları kolay görünmüyor. Hem Kürt halkının deneyim ve birikimleri, hem burjuvazinin tahammülsüzlüğü, buna olanak tanımıyor. Kürt reformistlerinin yaydıkları onca umut ve hayale rağmen Diyarbakır'ın seçimlere katılımı en düşük il olarak çıkması boşuna değil. DTP, daha meclise girer girmez faşist MHP liderinin önünde selam durdu fakat yine de egemenlere yaranamadı, yaranamaz da... Genelkurmay 30 Ağustos resepsiyonuna DTP'yi davet etmedi. Bunu "bölücülük" olarak niteleyen DTP başkanı Ahmet Türk hakkında da hemen soruşturma açıldı.

Kürdistan'da operasyonlar tüm hızıyla sürüyor. İran, Kandil dağına kadar uzanan Irak'ın Kürt bölgesindeki sınırı bombardımana tuttu. Ardından Türk ordusu da PKK üslerinin bulunduğu yerleşim yerlerini bombaladı. Türk ordusunun daha önce misket bombası, son saldırıda ise napalm kullanıldığı iddia ediliyor. Bölge hükümeti adına yapılan açıklamada, 27 köyün bombalandığı, sivil yerleşim alanlarına 200'den fazla top mermisi düştüğü, iki bin ailenin göç etmek zorunda kaldığı açıklandı. İçte de operasyonlar sürüyor. 11 PKK'linin kimyasal silahlarla öldürüldüğü ve bu yüzden cesetlerinin ailelere teslim edilmediği belirtiliyor.

Abdullah Gül, "her ülkenin kendi sınırlarını koruma hakkı var" diyerek, İran ve Türkiye'nin eş zamanlı saldırısına onay verdi. Böylece cumhurbaşkanlığı krizine rağmen hangi konularda anlaşmış oldukları ve hangi konularda birlikte harekete de-

vam edecekleri görüldü.

Son dönemde Türkiye'nin İran'la geliştirdiği ilişkiler, sadece askeri değil, ekonomik, ticari, birçok alanı kapsıyor. Doğal gaz boru hattı anlaşmasına, önümüzdeki günlerde son şekli verilecek. Özellikle enerji alanındaki ilişkiler, ABD ve İsrail'i fazlasıyla rahatsız ediyor. İran gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıma planına, ABD, önce Kıbrıs Rum kesiminde petrol aranmasına onay vererek tepkisini gösterdi. Sonra ABD'deki en yetkili Yahudi gruplarından birinin "Ermeni soykırımını tanıyoruz" açıklaması geldi. Bu son gelişme, Türkiye'yi telaşlandırdı. İsrail'le temasa geçildi. Fakat tıpkı Kürt sorunu gibi Ermeni meselesi de, Türkiye'nin her atağında ayağına dolanan konu olmaya devam ediyor.

Hal böyleyken Türk Tarih Kurumu Başkanı Yusuf Halaçoğlu, "Kürtlerin Türkmen kökenli, Kürt Alevilerin ise Ermeni olduğunu" söyleyerek resmi ideolojiye yeni argümanlar sokuyor. Daha da ileri giderek, din değiştirmek zorunda kalan Ermenilerin hangi isimle, hangi mahallede oturduğunu gösteren bir listenin elinde olduğunu söylüyor. 6-7 Eylül olaylarında, Maraş katliamında, azınlıkların ve Alevilerin ev ve işyerlerinin nasıl işaretlenerek saldırıya uğradığı hatırladadır. Tıpkı Nazi Almanyası'nda Yahudi evlerinin üzerine çarpı konulması gibi...

İkinci AKP hükümeti, yeni saldırı dalgasıyla gelmiş bulunuyor. İşçi ve emekçilere, ezilen halklara, aydınlara karşı saldırılardaki artış, gelecek günlerin habercisi.

Faşizmin halka saldırısının en önemli tarihlerinden 12 Eylül'ün yıldönümündeyiz. Geçen 27 yıl içinde kaç hükümet değişti fakat 12 Eylül'ün faşist özü aynen korunuyor. Faşizme karşı mücadele, sadece hükümete karşı değil, devlete karşı mücadeledir. Ve devrim hedefiyle yürütüldüğü ölçüde başarı şansı vardır.

Örs olmak istemiyorsak, çekiç olmak zorundayız!

O k u r l a r a . . .

Merhaba,

Geride bıraktığımız Ağustos ayına damgasını vuran iki temel konu oldu. Birincisi ve üzerinde daha fazla durmamız gereken, işçi ve emekçi hareketinde son dönemde artan hareketlilik, başlayan ve başlamak üzere olan grev ve direnişlerdir. Hava-iş grevi, burjuvazinin büyük çabaları sonucunda son anda engellendi. Ancak direnme isteğinin ne kadar güçlü olduğu da ortaya çıktı. Kamuda başlayan 'toplu görüşme' oyununda yer almayan KESK, içinde Ankara yürüşü de olmak üzere bir eylem takvimi oluşturdu. KESK, yaşadığı güç ve etkinlik kaybının nedenlerini, üyelerinin rahatsızlık duyduğu sorunları daha ciddi bir değerlendirmeye tabi tuttuğu koşullarda, güçlü ve hakalıcı bir hareketi gerçekleştirebilir. Önümüzdeki ay ise Telekom çalışanları başta olmak üzere, pekçok sektörde sıcak günler bizi bekliyor.

Geçen aydan önümüzdeki döneme sarkan bir başka konu ise, seçimlerden bu yana bitmeyen tartışmalar. Gerek 22 Temmuz genel seçimleri, gerekse sonrasındaki Cumhurbaşkanlığı seçimleri, burjuvazinin kendi içinde çelişkilerini çok ciddi bir biçimde ortaya çıkardı ve sonuçta, bir uzlaşmanın değil, geçici bir ateşkesin ürünü olarak tartışmalara bir virgül kondu. Ancak yakın gelecekte, bu tartışmalar, hem de çok daha şiddetli bir biçimde yeniden gündeme gelecektir.

ABD'de başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz, son yapılan ŞİÖ zirvesinin önemi, hep yenilgi ile özdeşleştirilen 12 Eylül'ün direniş yüzü, anayasa tartışmaları ve geçen aya damgasını vuran diğer önemli olayları dergimiz sayfalarında bulacaksınız.

Yeni bir sayıda buluşmak dileğiyle...

57. sayıda

3	Kapitalizmde doğa tahribatının sonucu; Susuzluk
4	İşçi ve emekçiler eylemde
5	Yine kaza, yine ölüm
6	Sokakta oyun yerine, fabrikada iş başına
7	Hava-iş grevi röportajı
8	Almanya'da tren yollarının uyarı grevi
9	Gülsuyu-Gülensu, Hatay ve Artvin'de festivaller
10	İnsanları fişlemede yeni adım; Elektronik kimlik
	Karakolda, sokakta, işkence, ölüm var
11	Anayasa tartışmaları ve gerçekler
12	İki ayrı sınıf, iki ayrı anayasa
14	12 Eylül sadece teslimiyet değil, direniş dönemidir
17	F tipi cezaevlerinde baskılar
18	ABD'de mortgage krizi
20	İrlanda'daki işgal bitiyor
	Devrimci sanatçı Yılmaz Güney
21	Geleceğimizin Köprüsü Tarihimiz
22	ABD'ye karşı Asya'dan yükselen tehdit; ŞİÖ
27	Yediveren yayınları kitap listesi

Yıllardır “küresel ısınma”nın boyutları ve olası sonuçları hakkında tahminler yayınlanıp duruyor. Hatta tarih de veriliyor. Bu hızla giderse, 2050 yılında tüm dünyanın yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağı söyleniyor mesela. Tüm insanlığı, susuz ve kurak günlerin beklediği, sağlık sorunlarının, salgın hastalıkların artacağı, açlıktan milyonlarca kişinin öleceği vb. sıralanıyor.

Hal böyleyken, başta emperyalist tekellemek olmak üzere, bir bütün olarak emperyalist-kapitalist sistem ve onun yöneticilerinin kılıları dahi kıpırdamıyor. Onları sadece hizmet ettikleri kesimlerin karları ilgilendiriyor.

Diğer yandan hastaneler, susuzluktan ameliyat yapamaz hale geldi...

Buna karşın Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek, halkla dalga geçer gibi açıklamalar yapmayı sürdürdü. “50-60 bin kişi bir süre Ankara’da ayrılrsa biraz rahatlarız” dedi, daha ilk gün. Tıpkı “okullar olmasaydı, maarifi ne güzel yönetirdik” diyen Osmanlı sadrazamı gibi. Halk olmasa, susuzluk diye bir sorun kalmayacaktı tabi ki! Hatta halk olmasa, yöneticiler ne güzel idare edecekti memleketi! Ha Osmanlı, ha Türkiye Cumhuriyeti, yönetim kafası aynıydı.

Sonra, banyo yaparken ayağının altına kova koyduğunu, halkın da böyle yapmasını istedi. Okulların iki ay geç açılacağını söyledi vb... Sadece Gökçek

ğın, bütün bölgeleri etkisi altına aldığını ve “doğal afet haline geldiğini” söyledi. Buna karşın hükümetin sadece 4 ürün ve 40 ille sınırlı yardımını da eleştiren Bayraktar, “kuraklık tazminatı” ödenmesini istedi.

Emperyalist tekellemekle çökertilen tarım, şimdi kuraklıkla yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Küçük üretici perişan. Tarımdaki çöküşle birlikte kent merkezlerine göç artıyor. Bu da kentlerdeki sorunları daha da katmerlendiriyor. Açlık tehlikesi giderek daha yakın ve somut bir tehlike olarak kendini gösteriyor.

Susuzluk, kuraklık, açlık, salgın hastalıklar, ölüm demek... İnsanın en doğal ihtiyacı, yaşamak için vazgeçilmez unsur, su... BM’nin kararında bile “sağlıklı suya erişim, bir insan hakkıdır” diye geçiyor. Geçmesine geçiyor ama dünyada 1 milyarı aşkın insan içilebilir suya ulaşmaktan yoksun. Ve bu oranın, yakın gelecekte iki-üç katına çıkacağı öngörülüyor.

Türkiye’de de son yıllarda düşen yağış miktarı, kişi başına gerekli olan su miktarından az ve bu, her geçen yıl daha da azalıyor. Buna karşın akarsularımız, fabrikalardan akan atıklarla zehirlenmeye devam ediyor.

Yine TZOB raporuna göre, Türkiye’de endüstri kuruluşlarının yüzde 98’inde arıtma tesisi yok! Turistik tesislerin ise, yüzde 81’inde. Türkiye’deki 3 bini aşkın belediyenin sadece 141’inde kanalizasyon sistemi var ve sadece 43 tanesinde arıtma tesisi bulunuyor. Bu durumda, kanalizasyon sularının yüzde 98’si hiç arıtılmadan sulara karışıyor.

Durum böyleyken, Ankara’da Kızılırmak, İstanbul’da Melen Çayı, susuzluğa çözüm olarak sunulabiliyor. Kızılırmak suyunun ne denli sağlıklı olduğu, çeşitli sağlık kuruluşlarınca ispatlanmasına rağmen, M. Gökçek, suyun temiz olduğunu iddia ediyor. Tıpkı Çernobil kazası sonrası çay içerek gazetelere poz veren ve radyasyonun olmadığını kanıtlamaya çalışan ANAP’lı bakan gibi... Ya da kuş gripi

salgını sırasında Başbakan Erdoğan ve milletvekillerinin mecliste tavuk yiyerek televizyon ekranlarından görünmesi...

Kapitalizmin doğa tahribatının bir sonucu

SUSUZLUK

Çözüm; halkın tasarrufuna ve Allah’a bırakıldı

İşte son günlerde Ankara halkının yaşadıkları... Ankara’ya su taşıyan barajlarda su seviyesi yüzde 5’e kadar indiği halde, hiçbir çare almayan, seçimler döneminde göstermelik işlerle göz boyayan Ankara Belediyesi, seçimlerden sonra halkı, günlerce susuz bıraktı... Öyle ki, Mamak gibi Ankara’nın emekçi semtleri, tam 12 gün boyunca, sadece bir gün su yüzü gördü.

Öte yandan su kesintisiyle patlayan borulardan, oluk oluk su akıyordu Ankara caddelerinden, boşu boşuna... Kapitalizmin bolluk içinde kıtlık olduğunu, çözüm diye sunduğu her şeyin, ayrı bir sorun yarattığını, en çarpıcı bir şekilde resmederek... (Belediye su kesintilerine başlamadan önce Ankara için standart su tüketim miktarı günlük ortalama 850 bin m3 iken, kesintilerin ardından günlük su tüketim miktarı 970 bin m3’e çıktı.)

Susuzluk, salgın hastalıkları da beraberinde getirdi. Özellikle Ankara Çayı’nın geçtiği yerler başta olmak üzere, belediye tarafından üstü kapatılmayan loğarlardan yayılan kokular tüm kenti sarıdı. Kanalizasyon sistemindeki suyun azalmasından dolayı, fareler sokaklara taşdı. İshal vakalarında artış baş gösterdi.

de değil, diğer belediye ve hükümet yetkilileri de aynı telden çaldılar. Susuzluğun sorumlusu halkmış gibi gösterip, çare olarak halkı tasarrufa çağırdılar. O günlerde toplanan Bakanlar Kurulu, Hava-İş grevini nasıl durduracaklarını gündemlerine aldı da, susuzluk sorununu konuşmadı bile.

Bir de işi Allaha havale ettiler. “Her şeyi cenabı Allah bilir, yağmur yağarsa sorun yok” diyerek işin içinden sıyrıldılar. Ardından hemen her yerde yağmur duasına çıkıldı. İstanbul Müftülüğü, sözde “vatandaşlardan gelen yoğun istek üzerine” yağmur duası kararı aldı ve “duanın etkisini arttırmak” için Cuma namazının kılınmasını 15 dakika geciktirdi!

Kuraklık ve açlık tehlikesi kapıda

Susuzluk, aynı zamanda kuraklık demek. Türkiye ilk kez bu yıl buğday ithal edecek duruma geldi. Çünkü susuzlukla birlikte tahıl ürünleri başta olmak üzere, birçok ürün, toplanmadan yanıp kavruldu.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Başkanı Şemsi Bayraktar, kuraklık nedeniyle tarımsal üretimde 5 milyar YTL’nin üzerinde kayıp oluştuğunu belirtti. İç Anadolu’da başlayan kuraklı-

Susuzluk, kuraklık, açlık, salgın hastalıklar, ölüm demek... İnsanın en doğal ihtiyacı, yaşamak için vazgeçilmez unsur, su... BM’nin kararında bile “sağlıklı suya erişim, bir insan hakkıdır” diye geçiyor. Geçmesine geçiyor ama dünyada 1 milyarı aşkın insan içilebilir suya ulaşmaktan yoksun. Ve bu oranın, yakın gelecekte iki-üç katına çıkacağı öngörülüyor.

Sonraki yıllarda kaç Karadenizli, radyasyondan dolayı kansere yakalanıp öldü; kaç Kürt çocuğu, kuş gribinden... İstanbul'un su sorununa çözüm diye sunulan Melen Çayı'nda ise, ölen balıklar su yüzüne vuruyor. Çevre fabrikalardan gelen atıkların zehriyle...

İşte susuzluğa çözüm olarak sunulan projelerin durumu!

Susuzluğun sorumlusu, emperyalist-kapitalist sistem

Susuzluk sorunu, ne Ankara ve Türkiye ile sınırlı; ne de tek suçlular, Gökçek ve diğer belediye başkanları... Elbette onların da payı var, ancak sorun çok daha boyutlu, bir sistem sorunu...

Milyonlarca yılla hesaplanan insanlık tarihinde görülmeyen doğa tahribatı, tarihi en fazla bir kaç yüzyılı bulan kapitalizm tarafından gerçekleştirildi. Özellikle emperyalizm aşamasıyla birlikte, bu tahribat had safhaya ulaştı.

Bugün sanki kendiliğinden ortaya çıkmış gibi sözü edilen "küresel ısınma", kapitalist-emperyalist sistemin azami kar hırsının yarattığı sonuçlardan biri sadece. Bu sistem, insanın da bir parçası olduğu doğanın düşmanı. Bacalardan, eksozlardan çıkan zehirli gazlar, yakılan ormanlar, bombalarla tetiklenen depremler, yok edilen tarihsel güzellikler... Bir canavar gibi, önüne çıkan her şeyi yutuyor, tahrip ediyor...

Çünkü sistemin tek yasası, daha fazla kar. Öyle ki, bizzat yaratıcısı olduğu felaketlerden bile nasıl vurgun vururum diye düşünüyor. Örneğin susuzluğun yaşandığı bugünlerde, akarsuların özelleştirmesi gündeme geliyor. Tıpkı KİT'leri önce zarar ediyor gösterip özelleştirdikleri gibi, tıpkı okullara devlet desteğini kesip, özel okulları teşvik ettikleri gibi... İnsanlığın her felaketini, her acısını, paraya havale etmeni derdinde onlar...

BM'nin çevre kirliliğine sözde bir önlem olarak ortaya attığı Kyoto sözleşmesini, Amerika ile birlikte imza atmayan sayılı ülkelerden biri de Türkiye. Tüm ülkenin yeraltı-yerüstü zenginliklerini, emperyalist tekellerin hizmetine sunan da bu ülkenin işbirlikçileri... Siyanürle altın arama izni veren, terminatör tohumları zorunlu kılan, suyu kirlitip su tekellerine astronomik karlar sağlayan, hepsi bu ülkenin işbirlikçileri, yöneticileri ve çanak yalayıcıları...

"Ya ölü yıldızlara götüreceğiz hayatı

Ya dünyamıza inecek ölüm"

Doğanın tahribatını ve onun bir parçası olan susuzluğu, bu sistemin gidereceğini beklemek, ölümü beklemekle eş anlamlıdır. Gelecekte aşamada, kelimenin gerçek anlamıyla yaşam hakkımız, mücadele gücümüz kadar olmuştur.

Su gibi, insan yaşamının en zorunlu ihtiyacı, en doğal hakkı için bile, örgütlenmek ve mücadele etmek dışında bir çözüm yoktur. Devrim ve sosyalizm, insanlığın kurtuluşu olduğu kadar, doğanın kurtuluşu için de tek çaredir. Şairin dediği gibi; "ya ölü yıldızlara götüreceğiz hayatı, ya dünyamıza inecek ölüm!"

İşçi ve emekçiler eylemde

Son günlerde işçi ve emekçiler cephesi hareketli. Havayolları uzun süren mücadele sonucunda TİS sürecini bitirdi. Buna karşın Telekom, Tekstil ve Harb-iş'e bağlı işyerlerinde de grev kararı alındı, fiili grev uygulaması için 60 günlük yasal prosedür bekleniyor. Tabi bu sürede arabulucular da görüşmelere devam ediyor. Tekstildeki grev kararına karşı tekstil patronları da lokavt ilan ettiler.

Öte yandan emekçi memurların 'toplu görüşme' süreci devam ediyor. 'Toplu görüşme'yi Türk Kamu Sen ve Memur Sen yürütüyor. KESK 'toplu görüşme'lerden çekildi. KESK "toplu görüşme değil, toplu sözleşme" diyerek bir eylem takvimi çıkardı, sokaklara indi. İstanbul, Ankara, Adana, Bursa, Tekirdağ, Hatay, İzmir gibi büyük illerde kitlesel basın açıklaması yapan KESK üyesi basın emekçileri, 'toplu görüşme'nin iflas ettiğini, toplu sözleşme istediklerini belirttiler. Çeşitli illerden yola çıkarak Ankara'da toplandılar.

Diğer yandan parça parça işçi eylemleri sürüyor. Tersanede yaşanan iş cinayetlerini protesto etmek için bir grup tersane işçisi, eylem yaptı. 85 gündür direnişte olan Sannovel işçilerinin direnişi sürüyor.

Diyarbakır'da uzun zamandır direnişte olan Akyıl işçilerinin direnişi devam ediyor.

Keza 300'lü günleri geride bırakan Petrol-iş sendikasında örgütlü Novamed işçilerinin direnişi de devam ediyor.

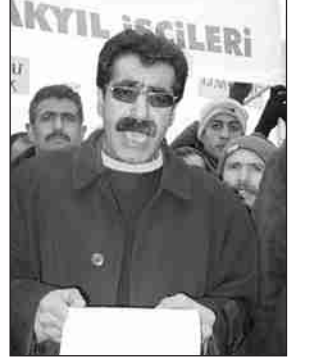
Tuzla deride Duman Deri işçilerinin direnişi gibi, pekçok farklı ilde ve işkolunda çe-

şitli grevler ve direnişler sürüyor.

Şimdi eylem zamanı. Şimdi grev zamanı... Sınıf dayanışması ile işçi-memur birlikteliğini sağlama zamanı...

Çeşitli sektörlerin ve emekçi memurların grev ve eylem sürecinin çıkışması birleşik eylemin elverişli koşulları olarak görülmelidir. Bu fırsatı iyi değerlendirip sınıf dayanışmasının güçlü bir örneği verilmelidir. "İşçi-memur elele, birleşik mücadeleye" sloganını pratikte yaşam buldurmanın zemini vardır. Bunu hayata geçirmek, devrimci-demokrat, öncü işçi ve memurların omuzlarındadır.

Grev açıklamasının bile burjuvaziyi ne denli korkuttuğuna tanıklık ettiğimiz günler-deyiz. Onların korkularını büyütme, taban örgütlülüklerini güçlendirmek, işçi ve memur birlikteliğini pratik hale dökmekten geçer. Türk-iş'e bağlı demokrat şube başkanlarının İstanbul şubeler platformunu toplamaları, Hava-iş'le dayanışma açıklamaları ve yine Hava-iş, Haber-iş, Harb-iş'in ortak hareket etme yönündeki açıklamaları önemlidir. Ama bu açıklamalar, tabandan kopuk değil de tabanla beraber, kitlesel bir şekilde yapılırsa daha anlamlı olur ve daha güçlü vuruşlar yapılır.

Musul'da Ezidi Katliamı

Irak'ın Musul kentine bağlı Şengal kasabasında, 14 Ağustos günü Ezidi'lere karşı büyük bir saldırı düzenlendi. Saldırıda, kadınlar ve çocuklar dahil, 500'ü aşkın insan öldü, yüzlerce kişi de yaralandı. Ezidilere dönük olarak gerçekleştirilen bu katliam, işgalin başladığı 2003 yılından bu yana yaşanan en büyük katliamdır.

Ezidiler, Kürtlerin bir kısmının dinsel inancını simgelemektedir. Kürtlerin tarihsel olarak dinsel inancı olan Zerdüştülüğün günümüzdeki sürdürücüsüdür Ezidiler. Sürekli sürgün yaşayan bir halktır ve nüfusu giderek azalmaktadır.

Onlara dönük gerçekleştirilen katliam, bir yanı sıra Ezidi halkına ve kültürüne dönük bir saldırıdır; diğer yandan ise, Irak'taki Kürt politikalarına meydan okuma niteliğindedir. Ve Irak'taki etnik-mezhepsel parçalanmışlığı gösteren çarpıcı ve acı bir olaydır.

Irak'ta her geçen gün, halklar birbirlerine karşı düşmanlaştırılmakta ve iç savaş kışkırtılmaktadır. Bu durum en çok ABD'nin işini kolaylaştırmakta, planlarını hayata geçirmede uygun zemin oluşturmaktadır. Irak'ı tek parça olarak yönetemeyen, direnişi bir türlü durduramayan ABD, üç parçaya bölerek çok daha rahat yönetebilecektir. Son bir buçuk yıldır, politikasını tümüyle bunun üzerine inşa etmiştir. Gelecek yıla ilişkin silahlan satış rakamları ve savunma bütçesi de bunu doğrulamaktadır.

ABD, gelecek 10 yılda İsrail'e 30, Mısır'a 13, Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerine 20 milyar dolar silah satışında bulunacak. S.Arabistan ve Körfez ülkelerine yapılacak yardımı, büyüyen İran tehdidine karşı, Irak'taki ılımlı Sünni kesime destek stratejisi olarak açıklanıyor. ABD Dışişleri Bakanı Rice, "Yenilenen strateji, bölgedeki müttefiklerimizin radikalizm tehditlerine karşı durma kararlılıklarını güçlendirecek" dedi. "İlımlı kuvvetlerin güçlenmesine yardım, Suriye ve İran'ın negatif etkilerini kırmak için" bu stratejiyi desteklediklerini duyurdu.

Yine kaza, yine ölüm...

ÖLÜM HEP BANA MI DÜŞER USTA?

Yine kaza haberleri, yine işçi ölümleri... Nasıl bir trafik kazası ki, katliam görüntülerini andırıyor. Etrafa saçılmış insan bedenleri... Dağılmış giysiler, ayakkabılar, bir kızın saç tokası, bir başkasının yiyecek çıkını... Ailesinin tümünü kaybeden bir kadın; o artık tek başına verecek yaşam mücadelesini, o artık tek başına... Parçalanmış bir çocuk bedeni; yaşamı hiç tanımamış, annesinin kucağının güvencesinden henüz çıkmamış. Bacağı kopan bir adam; yaşamak için, çalışmak için en önemli parçasını, bacaklarını kaybetmiş. Fotoğrafı bile kan kokusu yayıyor ortalığa. Ağıtlar yükseliyor kulakları dağlarcasına. Sağ kalanların telaşı, korkusu, acısı. Yaralıların çığlıkları, şaşkınlığı, korkusu... Acı, elle tutulacak kadar somut... Acı elle tutulacak kadar güçlü...

Bu bir film çekimi değil. Mevsimlik tarım işçilerinin bedenleridir etrafa yayılan... Kadını, erkeği, genci... Anaların kucağında dona kalmış bebelerin ilk bakışları...

Sadece Ağustos ayında kaç katliam gibi kaza haberleriyle geldiler tv ekranlarına, gazete sayfalarına... Adıyaman, Niğde, Adapazarı, Sivas... Hele Sivas; kimin içini dağlamaz ki o görüntüler... Dört gün içinde 24 kişi öldü, 86 kişi yaralandı. Hepsi de Kürt, hepsi de yoksul, hepsi de çaresiz...

Siz bakmayın burjuva medyanın üzüntülü haber sunuşlarına. Onlar timsah gözyaşlarından başka bir şey değil. Zaten hepsi de işçileri suçladılar, kamyonlara, minibüslere tıka basa bindikleri için. "Günde 20 YTL için değer mi?" oldu manşetleri.

Bütün burjuva yazar çizerler, mevsimlik işçilerin çalışma ve yaşam koşullarıyla değil, ulaşım araçları ve biçimleriyle ilgilendiler sadece. Kazaların, sürücü hatasından olduğunu, tıksık tıksık doluşlarından kaynaklandığını söyleyip durdular. Gerçek nedenini sorgulayan olmadı.

Sanki mevsimlik işçiler çok meraklılı balık istifi yolculuğa. Elbette onlar da rahat koşullarda yolculuk etmeyi isterlerdi. Elbette onlar da bilirdi Ege

Gözleri korkuyla, kinle, öfkeyle dolu olan bu Kürt kıza, 20 YTL yevmiye ile çalışmak üzere yola çıkmıştı, kazada kolunu kaybetti. Mevsimlik işçiler, yaşanan kazalara ve kayıplara rağmen, büyük bir çaresizlik içinde, yine kamyonların kasalarına doluşarak, çalışacakları yerlere gitmeye devam ediyorlar.

sahillerinde denizin tadını çıkarmayı. Bilirlerdi ama, kapitalizmin yoksullaştırdığı bu insanlar, üç kuruş kazanmak için kavurucu sıcakta 'kel-le koltukta' yollara dökülmek zorundaydılar.

Arabaya ne kadar sıkışık binilirse, yol parası o kadar ucuza gelirdi çünkü. Minibüste çocukları kucağına alırsa, koltuktan tasarruf edilirdi. Çocuk uyuyacağı zaman, koltukların altı 'kuşetli' hale getiriliverirdi nasıl olsa. Çıkınların üzerine de birkaç kişi oturabilirdi. Yedek şoför, daha fazla para demek. Hatta kamyon kasasına binersen, binlerce kilometre yolu, sadece mazot parasına aşabilirsin...

Yoksulun parası az, çıkını küçük. Yoksul uçağa binemez, lüks otobüs firmalarıyla seyahat edemez. Trene binerse eğer, kendini şanslı hisseder, biraz daha 'rahat' koşullarda seyahat eder trende. Çoluk çocuk birlikte düşerler yollara. Çocukların bir

kısmı tarlada büyüklerle birlikte çalışacaktır; onlar çocuk değil, 'büyük insanlık'tır zaten. Daha küçükleri ise, bebeklere bakmak, bulaşık yıkamak, ayak işlerini yapmak için gereklidir. Bütün aile düşer yola çalışmak için; evin geçim yükü anne-babanın değil, bütün ailenin üzerindedir. Ancak böyle geçinebilirler, ancak böyle yaşayabilirler çünkü.

Ölüm? Ölüm çok yakındır yoksula, yaşamının bir parçasıdır. Doktor olmadığı için, ya da yollar kardan kapalı olduğu için hastalıktan ölmek; yetersiz beslenmekten ya da yanlış aşından ya da kötü içme sularından mikrop kapmak; ormandan odun toplarken vahşi bir hayvan tarafından parçalanmak; 'dur' diye bağırarak askerin dilini anlamadığı için vurulmak... Hepsi yoksul içindir.

Mevsimlik işçiler, her yıl olduğu gibi bu yıl da kaza ve ölüm haberleriyle girdi, burjuva medyanın ilgi alanına. Bir de faşist devletin yükselttiği şovenizmden kaynaklı linç saldırılarına uğradıklarında, haberlere konu oldular. Bunun dışında mevsimlik işçilerin ne durumda oldukları, nasıl yaşadıkları, ne yiyip içtikleri vb. onların umurlarında değildi. Bilmediklerinden değil; gerçeklerin üstünü örtme, çarpıtma çabasından... Onların görevleri bu değil miydi zaten?

Çok büyük bir çoğunluğu Kürt'tür mevsimlik işçilerin. İçlerinde Türkçe bilmeyenler de büyük bir çoğunluktur. Gittikleri yerde hem yoksul oldukları için, hem de Kürt oldukları için aşağılanırlar. Yerli işçilerden çok daha düşük ücret alırlar, bu nedenle tarla sahipleri onları çalıştırmayı tercih eder. Ama

BÜYÜK İNSANLIK

Büyük insanlık gemide güverte yolcusu

trende üçüncü mevki

şosede yayan

büyük insanlık

Büyük insanlık sekizinde işe gider

yirmisinde evlenir

kırkında ölür

büyük insanlık

Ekmek büyük insanlıktan başka herkese yeter

pirinç de öyle

şeker de öyle

kumaş da öyle

kitap da öyle

büyük insanlıktan başka herkese yeter

Büyük insanlığın toprağında gölge yok

sokağında fener

penceresinde cam

ama umudu var büyük insanlığın

umutsuz yaşamıyor.

Nazım Hikmet

hem çalıştırır, sırtından kar eder; hem de aşağılar, küçümsemeyle, öğrenmeyle davranır, en küçük bir sorun çıktığında linç senaryoları oluşturur.

Geçen sayımızda işlemiştik mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarını. İş güvenliğinin olmadığına vurgu yapmıştık. Barınma sorunlarını, şovenist saldırılara maruz kalışlarını, son derece düşük koşullarla gün doğuşundan batışına kadar çalıştıklarını vb. anlatmıştık.

Onları oradan oraya süren, ölümüne yollara düşeren, bir ekmeğe muhtaç bırakılmalarıdır. İş bula-mamaları, buldukları işlerde ise, yoğun bir sömürüye tabi tutulmalarıdır.

Bu yıl da gelecek hayalini daha kuramayacak yaşta genç bedenler, kamyon kasalarında girdikleri yolculuğu, tabutlarda tamamladılar. İnsanca bir yaşam, insanca çalışma koşulları uzaktı onlara. Örgütsüzdüler, güçsüzdüler. Bu yüzden acı hep onlara düştü, ölüm hep onlara...

Onlar "büyük insanlığın" bir parçasıdır. 8'in-de işe giden, 40'ında ölen... Herkese yetecek olan dünyanın nimetlerinden yoksun bırakılan... Ama umudunu yitirmeyen... Umut mücadelesinde, umut örgütlenmede! Umut insanda!

Mevsimlik işçilerin de bu 'makus kaderleri'ni yenmeleri buradan geçiyor.

Sokakta oyun yerine, fabrikada iş başına

Çocuk işçiler... Başımızı hangi yana çevirsek onlarla karşılaşırız. Büyümeden işçi olmuş bu çocukların koşturulmadığı iş yoktur. Çocukluğunu yaşamadan iş hayatına atılan gencecik bedenleri, bu çalışma hayatına iten kapitalist sistemin ürettiği yoksulluktur. Okullar kapandığında sayıları artarak çoğalır.

Bazen onları bir oto tamirhanesinde "18-20 anahtarını ver" diyen ustanın azarlamasıyla far ederiz. Bazen koca otonun altında yatmış tamir yapan küçücük bedenlerin hünerli elleri ile. Her trafik tıkanıklığında ortaya çıkarlar, ellerinde silecekleriyle veya satacak birkaç parça eşya ile... Her atölyede, işletmede yani KOBİ'lerin hepsinde mutlaka çocuk işgücü kullanılır.

Kırsal alanlarda bu yük, daha ağırlaşır çocukların omuzlarında. Tarlada, harmanda çalışmakla, davar gütmekle geçer bütün yaşamı. Dahası, ailesi ile birlikte mevsimlik işçi olarak pamuk toplamaya, fındık toplamaya, tarla çapalamaya giderler. İş güvenliği mi? Mevsimlik işçilerin yaşadığı katliam gibi iş kazalarında etrafa yayılan çocuk bedenleri, iş güvenliğinin hiç olmadığını yeterince göstermiyor mu?

Kapitalizmin ucuz işgücü sömürü kaynağı

Kapitalist sistemin yaşam kanı işgücü sömürüsüdür. Kapitalist sistemde üretim araçlarını elinde tutan burjuvazi, azami karı elde etmek için yoğun ve ucuz işgücü sömürüsüne ihtiyaç duyar. Üretimin kolektif hale gelmesiyle çocuk işçiler de üretim alanına çekilirler. Ailenin işlerine yardım eder, tarlada çalışırlar. Sanayinin gelişmesiyle fabrikalarda konumlandırılırlar.

Çocuk işgücünün, özellikle dokuma işlerinde küçük ince parmaklarının hünerini keşfeder burjuvazi. Çocuk işçiliğinin maliyetinin düşük olmasının yanında, haklarını aramaktan yoksun oluşları da cazip gelir. Çocukları uzun saatler boyunca çalıştırılırlar.

Sanayinin ilk ortaya çıktığı yıllarda çocuk işgücü sömürüsü, ürpertici boyutlardadır. Mesela İngiltere'de baca temizleyicisi olarak çalıştırılan çocuklar,

Patronun baskısının yanısıra, kıdemlilerin ustaların baskı ve hakaretlerine de maruz kalırlar. Dayak, küfür, aşağılama... Bu koşullar altında dikkatleri daha çok dağılan çocukların yetişkinlere göre iş kazası geçirme riski daha fazladır. Ağır çalışma koşulları, uzun iş saatleri içinde çalıştırılan çocukların, sendika, sigorta, ikramiye gibi haklardan mahrumdurlar. Hiçbir sosyal hakları yoktur.

ocağın içine sokulduktan sonra ateş yakılır. Yanmaktan kurtulmak için can havliyle tırmanan çocukların her tarafı kan revan içinde kalır. Bu uygulamayla baca da temizlenmiş olur. Kapitalizmin tekeli aşamaya evrilmesinde çocuk işgücünden sağlanan artı değer sömürüsünün payı oldukça büyülmüştür. Günümüzde de çocuk işgücü sömürüsü vahşi kapitalizm dönemini aratmayacak durumda, fazlası var, eksigi yoktur.

Türkiye'de çocuk işçiler

Büyük işletmelerde çocuk işçiler çok fazla çalıştırılmaz. Ama büyük sektörlerin yan ürünlerini yapan KOBİ'lerde (Küçük ve orta boy ölçekli işletmeler) oldukça fazla çocuk işçi vardır. Hiçbir sosyal güvencesi olmadan büyüklerin yaptığı işler, küçük bedenlere yaptırılır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) Türkiye'deki 15 yaşından küçük çocukların yüzde 27.7'sinin yoksulluk içinde bulunduğunu, bu oranın kırsal alanlarda yüzde 40.6'ya kadar çıktığını açıkladı, yayınladığı raporda. Yine aynı raporda, henüz çocuk sayılabilecek 14-19 yaş arasındaki gençlerin yüzde 22'si eğitim hayatı yerine, çalışma hayatı içinde yer alıyor. Üstelik son derece ağır koşullarda.

Türkiye'de 15-19 yaş aralığında 6.5 milyon genç bulunuyor. Ve bunların 1.4 milyonu çalışıyor. Çalışma hayatında yer alan her 100 çocuktan 82'si, kayıt dışı koşullarda, sefalet ücretine çalıştığını belirtiyor. Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) hazırladığı "kayıtsız gençler" raporuna göre, çalışma hayatında yer alan 20-24 yaş grubundaki her 100 gençten ise 54'ü kayıtdışı çalışıyor. Kayıtdışı çalışan gençlerin yüzde 43'ü haftada 60 saatten fazla çalışmak zorunda kalıyor. Lise altı eğitime sahip gençlerin yüzde 78'i, lise mezunu gençlerin yüzde 49'u, yüksek okul mezunu gençlerin yüzde 20'si kayıtdışı çalıştırılıyor. Rapora göre 27 AB ülkesiyle kıyaslandığında okulu en erken terkeden gençler, Türkiye'de bulunuyor. (Her iki kurum da Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK verilerinden yararlanmış. TÜİK'in daha önce işsizlik üzerine açıkladığı rakamlar gerçeği yansıtmadığı, düşük gösterdiği yönünde çok tartışılmıştı. Çocuk işçiler üzerine verilen rakamlar da gerçeğin altındadır.)

Patronun baskısının yanısıra, kıdemlilerin us-

taların baskı ve hakaretlerine de maruz kalırlar. Dayak, küfür, aşağılama... Bu koşullar altında dikkatleri daha çok dağılan çocukların yetişkinlere göre iş kazası geçirme riski daha fazladır.

Ağır çalışma koşulları, uzun iş saatleri içinde çalıştırılan çocukların, sendika, sigorta, ikramiye gibi haklardan mahrumdurlar. Hiçbir sosyal hakları yoktur.

Meslek okulları, çocuk sömürü odakları

Çocuk işçiliği burjuvazinin o kadar çok iştahını kabartıyor ki; birçok büyük işletme çocuk işgücü sömürüsünü daha fazla sömürmek için Milli Eğitim Bakanlığı ile beraber meslek okulları açmışlar, açmaktalar.

Meslek liselerinde okuyan öğrenciler, staj adı altında büyük fabrikalarda üç kuruşa köle gibi çalıştırılmaktalar. Öyle ki meslek liseleri, lise eğitimi yerine burjuvaziye ucuz işgücü üreten fabrikalara dönmüşlerdir adeta.

Staj için fabrikalarda çalıştırılan genç işçiler, genel olarak çocuk işçiler, çalışan yetişkinler üzerinde de baskı oluştururlar. Tıpkı işsizler ordusu, yani yedek işgücü çoğaldıkça, çalışanların çalışma koşullarının ağırlaşması, ücretlerinin düşmesi gibi... Veya patronların işsizleri göstererek çalışanları kendi aralarında rekabete sokması gibi.

Genellikle çocuk işçilerin ücretleri, yetişkinleri aldığı ücretin yarısı kadardır. Şimdilerde ise, bırakalım yetişkinlerin yarısı ücreti almalarını, bir harçlık düzeyinde maaş veya günlük verilerek, yetişkinlerin yaptığı işlerde çalıştırılıyorlar. Kürt illerinde harçlık niteliğinde iş bulanlar, kendilerini şanslı sayıyor. Yine iş alanlarının sınırlı olduğu Mersin, Aydın gibi illerde, günlük 2 liraya, sabah 9'dan akşam 9'a kadar çalıştırılan çocuk işçiler var.

Patronlar, onların küçük bedenlerine bakmaksızın büyüklerin yaptığı işleri yüklüyorlar. Ve "sana vereceğim ücretin çok azıyla çocuk işçi çalıştırırım" diyerek onlara karşı kullanıyorlar. Hele mevsimlik çocuk işçiler, kavurucu sıcak altında, ücret almaksızın, "ailelerine yardım ediyorlar" diyerek acımasızca sömürülüyor.

"Bir meslek sahibi olsun"

İşçi emekçilerin yaşam koşullarının görece daha iyi olduğu dönemlerde, çocuklarını bir meslek sahibi olsun diye herhangi bir ustanın yanına çırak olarak "eti senin, kemiği benim" diyerek verirdi. Dünnün çırağı, yarının ustası olurdu. Ekonomik ve siyasi krizin yaşandığı günümüzde ise, çıraklık maskesi altında çocuklar meslek edinmekten çok, ayak işle-

rinde kullanılıyorlar. Küçük atelye ve işletme sahipleri ayakta kalmak için “ne kadar çok işgücünden yararlanırım” düşüncesiyle çocukları saatlerce çalıştırıyorlar. Çıraklık artık meslek öğrenmenin bir yönelimi değil, sömürünün diğer adıdır.

Kapitalizm yoksulluk üretir. Tekellerin pazarları daraldıkça işçi ve emekçilerin üzerinde ekonomik siyasi baskıyı artırır. Yoksulluk arttıkça, çocuk işgücü sömürsü de artar. Öyle ki, çocuk yaşta ailenin geçimini sağlamak için okulu bırakıp çalışmak zorunda kalanların sayısı hayli fazladır. Okuldan arta kalan zamanlarda çalışmak zorunda kalanlar da vardır.

İsmail henüz 10 yaşında, ilköğretim 4. sınıf öğrencisi. Gazi antep’te oturan İsmail, okul zamanı sabah 8’de işe gidiyor, 12’de okula. Okul çıkışı eve gidip üstünü değiştirerek 6’dan 9’a kadar tekrar çalıştığını söylüyor. Yazın, okul tatil olduğu için 13 saat çalışıyor İsmail. “Oyun oynamaya fırsat buluyor musun” sorusuna, okulda beden eğitimi derslerinde, bir de tenefüslerde ve pazar günlerinde oynadığını söylüyor. Ankara’da semt pazarlarında çalışan İbrahim, “aileme bakmak için çalışıyorum. Sabah 6’dan akşam 9-10’a kadar. Çok yoruluyorum ama mecburuz” diyor. 7. Sınıfta okulu bıraktığını söyleyen İbrahim, günlük kazancının 20 lira olduğunu ekliyor.

Hem okuyup hem de çalışan çocuklar, derslerinde nasıl başarılı olabilir ki? Derslerinde başarısızlığa mahkum edilen bu çocuklar, gelecekleri için çalışmayı, okumaya yeğlemek zorunda kalıyorlar. Kapitalizm tarafından yoksullaştırılmış aileleri de, artık çocuklarının okumasını, bir meslek sahibi olmasını beklemek yerine, karnını doyuracak, biraz da eve maddi katkıda bulunacak her tür işte çalışmalarına razı geliyorlar.

* * *

Kapitalist sistem varoldukça, çocuk işgücü sömürsüne hep ihtiyaç duyacaktır. Dolayısıyla çocuk sömürsünün ortadan kalkması, ancak kapitalist sistemin ortadan kalkmasıyla mümkün olacaktır. “Gündüzleri sömürülen/geceleri aç yatılmayan” güzel ve güneşli günler, ancak devrim ve sosyalizmde gerçekleşecektir.

“Hava-iş üyeleri, sendikalı ve örgütlü yaşamı feda etmeyecek!”

Hava-iş eğitim ve örgütlenme uzmanı Munzur Pekgüleç ile Hava-iş ve THY arasında süren TİS süreci üzerine bir röportaj yaptık. Ancak bu röportaj, toplu sözleşme imzalanmadan önce yapıldı. O tarihte Hava-iş’in greve çıkma ihtimali yüksekti. Sözleşme imzalanmış olmasına rağmen, son dönemde öne çıkan bir merkez haline geldiği için Hava-iş ile yapılan bu röportajı yayınlıyoruz.

DSB: Grev aşamasına getiren nedenleri anlatabilir misiniz? Talepleriniz nedir?

MP: THY AO ve THY Teknik AŞ ile TİS görüşmesi yürütüyoruz. Karşımızda iki ayrı şirket var. Ama iki şirket de THY AO’ya bağlı. Temel taleplerimizi şöyle sıralayabiliriz. Bunlar aynı zamanda sözleşmede uyuşmazlığa yol açan temel maddelerdir. Birincisi; uçucu arkadaşların yönetmeliklerden kaynaklı olarak patronun tek taraflı uygulamalarını ortadan kaldırmak. Nedir bunlar? Çalışma süreleri, dinlenme süreleri, uçuş süreleri, günlük, aylık, yıllık. İşte bunları THY tarafından tek taraflı düzenlenmesine itirazımız var. Bunların sendika ile beraber düzenlenmesi için sözleşmeye madde olarak koymak istiyoruz. Patronlar bunu kabul etmiyor.

Daha önceki sözleşmelerde böyle bir madde yok muydu?

Vardı. Ama yönetmelikten kaynaklı patronlar tek taraflı kendilere olarak düzenliyorlardı. Bizim itirazımız buna. Bütün bu düzenlemenin tek taraflı değil, bizimle beraber yapılmasını istiyoruz. İkinci talebimiz; toplam çalışanların hemen hemen yarısı kadar haftanın belli günleri part-time şeklinde çalışıyorlar. Özelleştirme süreciyle beraber neredeyse çalışan arkadaşların yarısı part-time biçiminde çalışıyor.

Böyle işe alınan arkadaşların sosyal hakları yok, ücretleri düşük. Bunların çalışma koşullarında, sosyal haklarında ve ücretlerindeki sorunları adanletli bir biçimde yeniden düzenlenmesini istiyoruz.

Üçüncüsü; Kadroların sürekli yerleri değiştiriliyor. Kamu işyeri olduğu için değiştirmelere, tayinlere müdahil olmak istiyoruz. Değiştirme ve tayinlerde bizim onayımızın alınmasını istiyoruz. Tek taraflı davranılmasını sonlandırmak istiyoruz. Yine vardiyalı çalışmalarda vardiya düzeninde tek taraflı yapılmasına itirazımız var.

Bir diğeri de ücret konusudur. Ücretlerde de iyileştirme talebimiz var. İsteddiğimiz hükümet ve Türk-iş arasında en son imzalanan kamu işçileri sözleşmesindeki ücret oranıdır. Tıkanmaya götüren başlıca maddeler bunlardır. Patronlar gerek ücreti çok görmeleri, gerekse diğer taleplerimizin çözümüne yanaşmamaları süreci bu noktaya getirdi.

Genel merkeziniz bir desteği oldu mu?

Hükümetin devreye girmesiyle Türk-iş’in tarafları yanyana getirme çabasının dışında herhangi bir katkısı olmadı. Zaten TİS sürecine müdahale etmesini doğru bulmuyoruz.

Önemli bir eşiktesiniz. Türk-iş merkezi sizi aşarak devreye girip grev olmaması için patronlarla anlaşma imzalayabilir mi? Çünkü Türk-iş’ten daha önce de böyle pratikler görmüş-tük.

Şimdilik öyle bir şey yok. Olmaz da. Evet, Türk-iş’in daha önce böyle pratikleri var. Ama bizde olmaz. Sözleşmeleri üyelerimize açık yapıyoruz. Bitirme kararını üyelerimizle birlikte veriyoruz. Diğer sendikalardan farkımız da bu.

Sınıf dayanışması örnekleri geliyor mu?

12 Eylül’den sonra sendikaların ciddi anlamda tasfiyesi yaşandı. Sınıf dayanışması dibe vurdu. İstisnalar hariç sendikacılar TİS’leri bile ücret sendikacılığı düzeyinde sürdürmeden rahatsızlık duymuyorlar. 12 Eylül’den sonra sendikacılar siyasal sürece müdahil olma yerine hükümetlere, patronlara yakın durmayı yeğlediler. Sendikacılar bu anlayıştan sıyrıldıkları sürece bu dayanışma olmayacak.

Tabanla ilişkiniz nasıl? Tabanın örgütlülük durumu nedir?

Tabanla ilişkimiz iyi. Sürekli yüzyüze, içiçeyiz. Bu sektörde ve Türkiye’de patronlar tarafından ilk kez grev oylaması yapıldı. Ve dört gün sürdü. Kanunları, yasaları ihlal ederek sürdürdüler. Kapsam dışı bir şey bu. Grev oylamasında patronlar her türlü baskı mekanizmasını da kullandılar. İşten atma tehditlerinden tutalım da sürgün vb. her türlü tehdit ve baskı. Buna rağmen grev oylamasında evet çıktı. Bu da tabanla ilişkimizin, örgütlülüğümüzün iyi olduğunu gösteriyor. Bizce THY patronlarının grev oylaması istemleri sendikaların sessizliğinden cesaret alarak Hava-iş’in kararlı duruşuna karşı siyasal bir tutum sergiliyorlar. Bütün bunlara rağmen Hava-iş üyeleri sendikalı ve örgütlü yaşamı feda etmeyeceklerini pratikte gösterdiler.

Hava-İş ile THY anlaştı

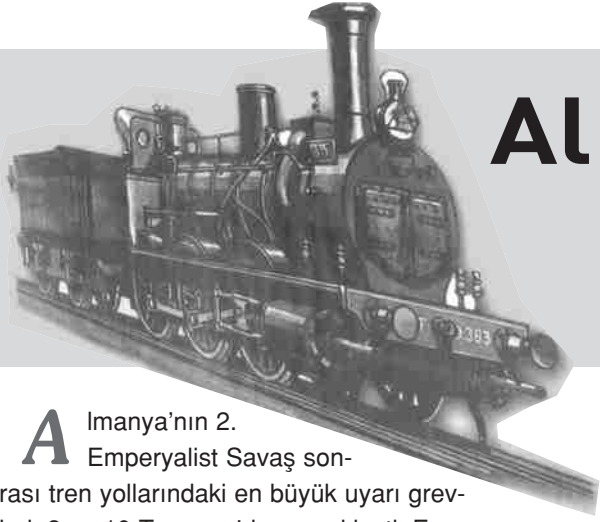
Hava-İş ile THY arasında Mart ayından bu yana devam eden TİS süreci sonuçlandı. THY yönetiminin birçok yola başvurarak, sendikayı devre dışı bırakmaya çalışmasına rağmen, çalışanların sendikaya sahip çıkmaları ve grevi istemeleri, THY yönetimini sıkıştırmıştı. Çünkü yaz aylarında gerçekleşecek bir grev, sadece turizm açısından değil, ihracatçıları açısından da ciddi bir sıkıntı yaratacaktı. Bu durum, burjuvaziyi ve hükümetini oldukça telaşlandırdı. Özellikle Hava-iş sendikasının, “grev ertelenirse hiçbir uçak tarifesinde kalkamaz” tehdidi, etkili oldu.

Başbakan Erdoğan, “Türkiye’nin kaybedeceğini” söyleyerek, THY yönetimine “verebileceğiniz en yüksek verim” dedi. Hükümet adına Çalışma Bakanı Murat Başeskioglu ve Türk-iş Başkanı Salih Kılıç, tarafları bir araya getirdiler ve 27 Ağustos’ta anlaşma sağlandı.

Anlaşmadan sonra bir basın toplantısı düzenleyen Hava-İş Başkanı Atilla Ayçin, “ücretlerde istediğimize yakın, idari düzenlemelerde ise talebimizin tamamını aldık” dedi. Ayçin, “Türkiye’de sendika diye bir kurum ve örgütlülüğün, grev diye bir hakkın olduğunu yıllar sonra ortaya koyduklarını” söyledi. Bir soru üzerine “greve evet” kararı çıkmasının ellerini güçlendirdiğini belirten Ayçin, sözleşmenin diğer sektörlerde de örnek olmasını diledi.

Sözleşmede, birinci yıl tüm ücretlerde ortalama yüzde 10, çalışma gruplarına göre toplam 80 YTL seyyanen zam öngörülüyor. Bunun Hava-İş’in zam talebini karşılayıp karşılamadığı soru işareti. Çalışma koşullarının düzeltilmesi ve uçuş güvenliği konusunda ise, Başeskioglu’nun açıklamasına göre, “taraflar not almış” Yani resmîyet kazanmış bir şey yok ortada.

Burjuvazi, tüm kurumlarıyla grev olmaması için yüklendi. Bunun için kimi tavizler vermeyi göze aldı. Asıl sorun, sendikaların grevi, gerçekten bir silah olarak kullanabilmelerinde.

Almanya'da tren yollarının en büyük uyarı grevi

A lmanya'nın 2. Emperyalist Savaş sonrası tren yollarındaki en büyük uyarı grevleri, 3 ve 10 Temmuz'da gerçekleşti. En son 1974'te o dönemki Doğu Almanya tren yolları işçilerinin de destek verdiği bir günlük uyarı grevi yapılmıştı.

Tren yollarında sözleşme görüşmeleri, arabulucular aracılığıyla devam ediyor. Bunun karşılığında Alman Makinistleri Sendikası (GDL) uyarı grevlerine 30 Eylül'e kadar ara verdi.

Uyarı grevlerine giden yol

Alman tren yolları şirketi ile sözleşmeye oturan üç sendika var. Biri Alman Sendikalar Birliği'ne bağlı Transnet sendikası. 134 bin üye sayısı ile en büyük sendika. Diğer ikisi ise, Memur Sendikası ve GDL.

GDL, 1867'de tren yolları işçilerine yaşlılıkta yardımı olması için kurulmuş, 1919'da sendika ünvanını almış, 1933 Hitler döneminde tekrar dernek olmak zorunda kalmış ve 1937'de yasaklanmış. GDL, üye sayısının azlığına rağmen hem en eski sendika olması, hem de tren yollarında elit işçileri, yani makinistleri ve trenin içinde çalışanları temsil etmesi ile sözleşmelerde önemli bir role sahip.

GDL, 2003'te büyük sendikaların sözleşmelerde GDL üyelerini gözetmeden sözleşme imzaladıklarını açıklamış ve bundan böyle kendi üyeleri için ayrı toplu sözleşme imzalayacaklarını ilan etmişti. Kısa süreli uyarı grevine rağmen GDL, mahkeme tarafından ayrı sözleşme yapabileceğine dair karar çıkartmış, ancak bunu 2007'ye kadar gerçekleştirememiş.

2007'nin Mart ayından itibaren GDL, kendi toplu sözleşme koşullarını dile getirdi. Toplusözleşmede hiçbir anlaşma sağlanamaması üzerine 3 ve 10 Temmuz'da uyarı grevleri gerçekleştirdi. Temmuz sonunda grev oylamasına gitti ve yüzde 95 evet ile tarihinin en büyük grev kararını verdi. İşveren mahkemeye başvurdu, grevi yasaklattı. Buna rağmen 8 ve 9 Ağustos'ta Berlin ve Hambur tren yollarında kısmi grevler gerçekleşti. GDL, mahkemeye başvurdu, grev yasağını kaldırttı, ancak Ağustos sonuna kadar grev yapmayacağını ilan etti. TİS görüşmeleri arabulucular aracılığıyla devam ediyor.

Bu ara Temmuz ayında Transnet sendikası, 134 bin tren yolları işçisi için yüzde 4.5 artış ile TİS imzaladı. Ve GDL'nin karşısına işverenle birlikte çıktı, grev kırılcılığına soyundu.

GDL ne istiyor?

GDL, makinistler ve treninin içinde çalışanlar için yüzde 31 civarında artış istiyor. Yani şu an 1500 Euro'ya çalışan bir makinist için 2500 Euro talep

ediyor. Yine tren restoranlarında çalışanlar için, asgari 1800 Euro talep ediyor.

GDL, bu isteğini Almanya'nın birleşmesinden sonra reel ücretlerin yüzde 9.5 oranında gerilemesi-ne, sürekli kemer sıkma politikasına bir son nokta olarak koyuyor. Yine GDL, 41 saate çıkan haftalık çalışmanın, tekrar 40 saate çekilmesini talep ediyor.

GDL, son yılların TİS deneyimi ve üyelerinin kararlılığı sonucu, Alman tren yollarının en büyük uyarı grevini gerçekleştirdi hedefine ulaşmak için.

Ayrı sözleşme ne anlama geliyor?

Alman Sendikalar Birliği, GDL'yi bölücülük yapmakla ve dayanışmayı kırarak TİS'in gücünü zayıflatmakla suçluyor, ancak kendi yaptığı TİS'e de ek madde ekliyor. Yani GDL istediğini elde ederse, ASB'inde üye olan makinistler de GDL TİS'inden yararlanacak. ASB'nin en büyük korkusu makinistlerin GDL'ye geçmesi. Kısa süre içinde bin makinist sendikasını değiştirdi bile.

GDL, mücadelecilik tavrı ile gündeme oturdu ve şimdiden ASB gibi sarı sendikalar üzerinde önemli bir baskı unsuru oldu. İşçiler, tekrar mücadelenin mümkün olduğunu ve grevlerin gücünü gördü. Ancak ayrı sözleşme bir yandan sarı sendikaların gücünü kırarken (son sözleşmelerde makinistler hep zararlı çıkmıştı) diğer yandan tüm tren yolları işçilerinin makinist vb. ayrımı olmadan mücadelesini, dayanışmasını kırma ihtimali doğdu. Yani makinistlerin trenleri durdurma gücü, tüm tren yolları işçileri için önemliyken, onların örgütlü olduğu sendikanın sırf kendi üyesi için TİS yapması, gelecekte işyeri sendikacılığı ve kalifiye duruma göre sendikacılığı yaygınlaştıran ve dayanışmayı kırabilecek bir silah. Bundan dolayı Alman Tren Yolları işvereni de ikircikli. Bir taraftan sendikaların birbirine düşmüş ve parçalı sözleşme yapmasına sevinirken, diğer yandan makinistlerin koyduğu mücadelecilik tavrı ve oluşturdıkları örnek, onları korkutuyor.

Benzer bir durum geçen sene yaşanan doktor grevlerinde de olmuştu. Sağlık emekçileri bir bütün olarak TİS imzalarken, doktorlar sendikası, "bu sözleşmede benim üyelerimin hakları korunmuyor" diyerek, o dönem ASB'den sonra ikinci büyük konfederasyon olan Ver.di'den ayrılmış ve grevlerle doktorlar için ayrı TİS imzalamıştı. 2006'da doktorlar sokakları ısıtmış, grevlerle haklarını almışlardı.

Geçen yıl doktorların, bu yıl makinist ve tren içinde çalışanların uyarı grevleri ve mücadeleleri, sokakları ısıtıyor. Diğer işçi ve emekçilere de örnek

Geçen yıl doktorların, bu yıl makinist ve tren içinde çalışanların uyarı grevleri ve mücadeleleri, sokakları ısıtıyor. Diğer işçi ve emekçilere de örnek oluyor. Aynı zamanda her ikisi de sosyal demokrat parti SPD'nin örgütleri gibi çalışan sendikalara birer tokat niteliğinde.

oluyor. Aynı zamanda her ikisi de sosyal demokrat parti SPD'nin örgütleri gibi çalışan sendikalara birer tokat niteliğinde. Ancak bu gelişmeler, aynı sağlık emekçileri arasında olduğu gibi, bir parçalanmışlığa yol açabiliyor. Şu dönem önemli olan hakları için yola çıkan makinistlerin başarıya ulaşması ve mücadele ile haklarını alabileceklerini göstermeleri.

Greve yüzde 95 evet

Tren yolları çalışanları bu kararlılıklarını nereden alıyor!

Almanya'nın birleşmesinden bu yana, özellikle '94'te yaşanan özelleştirme sonucu yaklaşık 200 bin demiryolu işçisi işten atıldı. Ücretleri son yıllarda reel olarak yüzde 9.5 oranında geriledi. Buna çalışma saatlerinin arttırılması ve vardiyalar eklenince, demiryolu işçilerinin kayıpları, önemli bir durum yarattı.

Son iki senedir Almanya'nın büyüme hızının artması, Alman Tren Yolları'nın yaptıkları karlar, aynı metal işçilerinde olduğu gibi, "para yok dediniz kemer sıkınız, sesimizi çıkarmadık, şimdi para da çok, o zaman biz de daha fazla istiyoruz" diye çıkıyorlar işverenin karşısına. Demiryolu işçileri, işlerini kaybetmekten hala korktuklarını, özellikle taşeron işçiliğin bu alanda çok yaygınlaştığını belirtiyorlar. Ancak onlar tam da "korktuğumuz için hakkımızı almıyoruz, gerekirse de grevle" diyorlar. Bunda en önemli etken, artık bir makinistin kazandığı 1500 Euro ile bir ailesini geçindiremez duruma gelmesi.

Son dönemlerde daha uzlaşmacı çizgi izleyen Telekom, özelleştirmeye ve işten atılmaya karşı; inşaat işçileri ve banka çalışanları, irili ufaklı birçok işyeri, mücadele ve grev silahına başvuruyor. Bunda, özellikle sosyal hakların gaspı, özelleştirme ve yıllardır neredeyse yüzde 0 ile imzalanan TİS'lerin payı büyük. İşçilerde tekrar "haklar mücadele ile alınır" bilinci son yıllarda yeniden uyanıyor. Almanya'nın ekonomik büyümesi de, işçilerde, koşulların uygun olduğu ve "taleplerimizi daha rahat alırız" duygusunu uyandırıyor.

Burjuva basın, yoğun olarak GDL'nin üzerine gitti. "Tren yolları GDL'nin elinde oyuncak, onların grev silahını kullandığı sürece her şeye evet demek zorunda kalacağız, yasalar değişmeli" diyenlerin sayısı az değildi. Ancak kamuoyunda greve verilen destek de az değil. Daha da önemlisi grev tartışılan ve etkisi tekrar görülmeye başlanan önemli bir mücadele aracı olarak yerini aldı.

Gülsuyu-Gülensu Halk Festivali

7, 8, 9 Eylül tarihlerinde, “yıkımlara, yoksulluğa yozlaşmaya karşı mahallemize sahip çıkıyoruz” şiarıyla, Gülsuyu Gülensu Halk Festivali yapılacak. Festival, 7 Eylül saat 19:30’da Sondurak’tan başlayan festival yürüyüşü ile açılacak. Yürüyüşte kitle Nurettin Sözen Parkı’na gelecek ve etkinliklere saat 21:00’de başlayacak.

Gülsuyu’nda ilk kez devrimci yapılar tarafından ortak örgütlenecek olan festivale, Gülsuyu ve Gülensu halkını sahip çıkmaya çağırıyoruz. Yozlaşmaya tepki duyan, yıkımlardan mağdur olan, herkesin sorunudur bu. Sorunlarımızı alt etmenin tek yolu, örgütlü gücümüzü sokağa, alanlara taşımaktan geçiyor. Gülsuyu’ndaki festivalde emekçi halkımızı bir araya getirip ortak sorunlarımız olan yozlaşma, yıkımlar ve yoksulluğa karşı mücadeleye çağırıyoruz.

Bu festival 3 gün sürecek. Festival etkinlikleri kapsamında, yozlaşmaya ve yıkımlara karşı iki ayrı panel; ayrıca mahallemizde son dönemdeki polis terörüne karşı halk toplantısı yapılacak. Yanısıra, müzik dinletileri, tiyatro ve çocuklar için kukla ve pandomim gösterileri olacak. Tüm Gülsuyu ve Gülensu emekçilerini, halk festivaline davet ediyoruz.

ETKİNLİK PROGRAMI

1. gün, 7 Eylül cuma: 19:30’da yürüyüş başlayacak. Açılış konuşması yapılacak ve sinevizyon gösterisi düzenlenecek. Domane Dersim, Grup Alarga, Grup Diyar, Grup Vardiya adlı müzik grupları sahne alacak ve Tiyatro Sumuk bir oyun sunacak.

2. gün, 8 Eylül cumartesi: Yıkımlarla ilgili panel düzenlenecek. Babil Halk Sahnesi bir etkinlik gerçekleştirecek ve tiyatro oyunu sunulacak. Kısmet Yıldız, Birol Topaloğlu, Grup Munzur ve Grup Yorum müzik dinletileriyle sahne alacak.

3. gün, 9 Eylül pazar: Yozlaşma ile ilgili panel gerçekleştirilecek. Tiyatro İdil ve Tiyatro Sumuk birer etkinlik sunacaklar. Halk toplantısı yapılacak. Grup Çinko, Gülnaz Oğuz, Soner Soyer ve Hasan Sağlam müzik dinletileriyle sahne alacak.

Festivali örgütleyen kurumlar: PDD, HÖC, PARTİZAN, DHP, BDSP, SDP, PSAKD, DEVRİMCİ KOMÜNİSTLER, KÖZ (Dergimiz yayına hazırlandığı sırada netleşen örgütleyici kurumlar listesi böyleydi)

Yıkımlara Yozlaşmaya ve Yoksulluğa Karşı Sokağa Hesap Sormaya!

Gülsuyu-Gülensu Festivaline Güç Ver!

Gülsuyu’nda Polis Terörüne Son!

Gülsuyu Gülensu PDD okurları

HATAY'DA FESTİVALLER VE YEŞİLPINAR FESTİVALİ

Antakya’nın Yeşilpınar Beldesi’nde bu yıl dördüncüsü düzenlenen Defne Kültür ve Sanat Festivali, her yıl olduğu gibi bu yıl da coşkulu geçti. Festival 23, 24, 25, 26 Ağustos tarihlerinde gerçekleşti. Dört gün süren festivalin birinci günü satranç, voleybol, tavla turnuvası gibi faaliyetler ile başladı. İkinci gün Defne Koşusu ile devam eden festival yerel yazarlarla yapılan panel ve konuşmalarla devam etti. 24, 25, 26 Ağustos tarihlerinde etkinlikler, gündüz yapılan panel ve konuşmalara ek olarak, akşam programları ile devam etti ve yerel sanatçı ve grupların sahnelerinin yanı sıra tiyatro, halk oyunları, tekerlemeler vb. yer aldı.

Devrimcilerin de içinde yer aldığı bu festivallerin organizasyonu aynı kişiler tarafından (okul ve iş gibi nedenlerle ayrılanları saymazsak) dört yıldır düzenleniyor. Hatay’ın bu kesiminde nüfusun tamamının Arap olması da dikkate alınarak, etkinliklerde çok zayıf olarak anadil sorunu işlendi. Etkinlikler asıl olarak Arapça dilinde gerçekleştirildi ve Arapça şarkıların, türkülerin yanı sıra derlenen arapça tekerlemelerle, tiyatrolar büyük ilgi gördü. Festivalin finalinde Selda Bağcan sahneye çıktığında sahnede ayakta durmak için bile yer kalmamıştı. Ama insanlardaki ilgi öylesine yoğun ki, evlerin çatılarını, festival alanını gören başka yerleri doldurmuşlardı.

Festival, belediyenin desteği ve gençlerin iradesi ile gerçekleşiyor. Maddi olarak yöre halkının sponsorluğunda karşılanan etkinlikler, bu işbirliği ile her yıl daha görkemli hale geliyor. Devrimci basının alan girişinde açtığı standlara halkın ilgi gösterdiği, çocuklarını bu etkinlikler içinde daha çok gördüğü bir etkinlik aynı zamanda Defne Festivali.

Geçen yıllara kıyasla organizasyonun daha iyi olması ve programın zenginliği festivalin olumlulukları. Diğer taraftan, halkın bu etkinlikler içinde sadece dört gün ve izleyici olarak bulunması, pek çok gencin bu hazırlıkların dışında kalması ve kitlelerin aktif katılımının organize edilememesi, festivalin eksiklikleri arasında yer alıyor. Çünkü bu durum festivali bir araç olmaktan çıkarıp bir amaca dönüştürmekte. Ayrıca bir noktayı özellikle vurgulamak gerekiyor: Farklı konuları ele alan, sorunları irdelemeye çalışan pek çok üründe (tiyatrolar ya da diğer ürünler) büyük bir acemilik, yönlendirilmemişlik göze çarpıyor. Festivali geleceğe taşıyacak, amacına ulaştıracak esas şey bu yönüyle atlanmıştır.

Antakya’da festival geleneği Tavla Belediyesi ile 90’ların başına rastlar. 7 yıl süren bu festivaller, Tavla Beldesi’nin dışına taşmış ve bütün Antakya’yı içine alan, onbinlerin izlediği görkemli etkinliklere dönüşmüştü. Ancak festivalin amacından sapması; etkinliklerinde gençliğin rolünün azalmasına ve bir süre sonra bir şenlik havasına bürünerek büyük konserlerini düzenlendiği bir gösteriye dönüşmesine neden olmuştu. Bunun üzerinden rant sağlamak isteyenlerin de anlaşılamaması üzerine dağılmıştı. Tavla Beldesi’nin açtığı yoldan ilerleyen Serinyol Beldesi de aynı hüsrana uğramaktan kurtulamamıştı. (Serinyol Festivallerinde jandarmanın müdahalesi de bu dağılmada etkili oldu). Harbiye Beldesi’nde de aynı sonuç yaşanmış ve festival halkı katmaktan çok, konserlerin düzenlendiği bir etkinlik olmuştu. Bayrağı devralan Samandağ ilçesinde ve Yeşilpınar Beldesi’nde festivaller halen yapılmaktadır.

Festivaller, nüfusun çok büyük çoğunluğunun Araplardan oluştuğu ve aynı kültürlerin potasında yoğrulmuş bu halkın, düzenin kültürel asimilasyon, yozlaştırma vb. politikalarına bir tepkidir aynı zamanda. Kitleleri daha çok kucaklayan, onların da katılımını sağlayan bir çalışma yürütmek, hem bu festivalleri bütün yıla yayacak bir çalışma sağlayacak, hem de festivalde sergilenen ürünlerin içeriğini zenginleştirecektir.

Antakya’dan bir PDD okuru

Faşistlerden Festival’e Saldırı

Artvin’de Halkevleri tarafından düzenlenen Kemalpaşa Halk Festivali’nin ikinci gününde MHP’li faşistler halka saldırdı.

12 Ağustos’ta gerçekleşen saldırıda taşlar, sopalar, bıçaklar kullanan sivil faşistler, 10 kişiyi yaraladılar. Sonrasında ise Halkevleri’nin Hopa ve Kemalpaşa Şubeleri’ne saldırarak camları kırdılar.

Jandarmanın izlemekle yetindiği saldırının ardından toplanan anti-faşistler, bir yürüyüş düzenledi. 100 kişinin katıldığı yürüyüşte “Hopa Faşizme Mezar Olacak” sloganı atılırken, saldırıyı gerçekleştiren iki faşist dövülerek cezalandırıldı.

İnsanları fişlemede yeni bir adım; ELEKTRONİK KİMLİK

Kimlik kartı yerine kullanılacak “elektronik kimlik” ile ilgili projenin çalışmaları resmi gazetede yayınlanarak başladı. Üç aşamada uygulanacak projeye göre, elektronik kimlik, parmak izi, DNA gibi veriler de dahil tüm kimlik bilgilerini içerecek şekilde hazırlanacak.

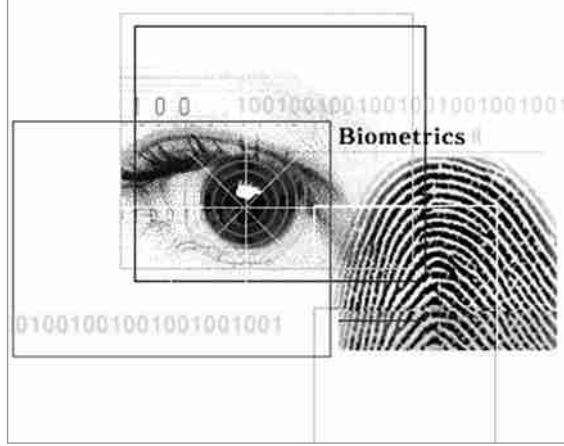
İçişleri Bakanlığı bünyesinde yürütecek çalışma, ilk etapta pilot bir ilçede 10 bin kişi üzerinde uygulanacak. Pilot çalışma TÜBİTAK Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü ve Sosyal Güvenlik Kurumu arasında imzalanacak protokolle ilk adımını atacak. İşletim Sistemi ve uygulamaları TÜBİTAK içinde yapılacak. Ardından kurumlar tarafından belirlenecek pilot bir ilçede çalışmalar başlayacak. Süreç içinde bu çalışma o ilçenin bulunduğu tüm ili kapsayacak.

Kartta statik kimlik bilgilerinin yanı sıra, parmak izi ve bazı biyolojik bilgiler de bulunacak. Gerekliğinde karşılaştırmalı parmak izi de kullanılacak. Fotoğraf ve vatandaşlık kartında bulunan tüm bilgilerin yer alacağı elektronik kart, kısa zamanda tüm ülkeye yayılacak.

Aslında yıllardır gündemde olan ve MERNİS projesi olarak bilinen bu çalışmanın amacı elbette ki bizlerin işini kolaylaştırmak değil. İnsanların fişlenmesini ve tüm bilgilerin tek beyinde toplanmasını sağlayacak bu kimlik, tehlikeli gördükleri her oluşumu rahatça çöktrebilmek, etkisiz hale getirebilmek için gündemdeydi.

“Terör” bahanesiyle emperyalist ülkelerde zaten değişik şekilleri uygulanan bu projenin hayata geçmesiyle kameralarla, bilgisayarlarla kuşatılan hayatımızın tam anlamıyla kontrol edilmesi sağlanacak. Kitlelerin tüm hareketleri, devlet tarafından elektronik ortamda denetlenebilecek.

Polisin ve bürokrasinin işini kolaylaştırmak, toplumu denetim altında tutmak için hazırlanan her proje gibi bu da süslü reklamlarla gündeme gelecek. Gazetelere ve ekranlara şimdilik fazla yansımayan bu çalışmanın gündeme gelmesi için biraz daha zaman geçmesi gerekiyor. Zaten yeni Polis Kanunu'yla ellerine geçirdiklerini düşündükleri kozları, daha da pervasızca kullanacaklar. Ehliyet ve pasaport işlemlerinde parmak izi alma uygulaması başlamış durumda. Motorlu taşıtlara takılacak bir kart aracılığıyla, taşıtların tüm hareketleri, o anda hangi noktada olduğu gibi bilgiler, polis

merkezinde bilgisayar kayıtlarına hemen geçecek. Keza, sokak sokak koydukları kameralarla bizi psikolojik olarak adım atamayacak duruma getirmek istiyorlar.

İnsanları sanal hayatlara hapsedmeye çalışıyorlar. Geçen günlerde Dünya İnternet İstatistikleri sitesinin araştırmasına göre 810 milyona yakın nüfusu olan Avrupa'da 314 milyon kişi internet kullanıyor. 2000-2007 arasında bu oran yüzde 199 oranında artış gösterirken, Türkiye de internet kullanımında önde gelen ülkelerden biri. İnternet üstünden denetleyebildiklerini düşündükleri insanları, elektronik yaşamın cazibesine hapsedmek istiyorlar. Sanal alışveriş merkezleri, sanal sevgili siteleri, sanal forumlar, sanal örgütlülükler... Sannallık üzerine kurulmuş bir hayat ve bunu geliştirmek için oluşturulan projeler her zaman gündemde.

Kitleleri kontrol etmek için kullanılan teknolojinin, kitlelere değeri, devlete faydası olduğu açıktır. Sokak kameralarını takarken kullandıkları argüman, artık kapkaç türü suçların ortadan kaldırılacağı idi mesela. Ama gerçekte, bu türden suçlar pervasızca devam ederken, kameralar, asıl olarak kitlelerin hareketlerini denetlemede kullanıldı. Bu türden projeler sadece kendileri için yararlıdır. Hiçbir zaman insanlık yararına bir gelişme beklenemez de.

Ancak onların amaçları bir yana, hiçbir elektronik sistem, insanın yaratıcılığını, düşünmesini parçalayabilmiş değildir. Geçici sürelerde etkin olabilse bile, sonuçta kitleler bunu etkisizleştirecek, kurulan güvenlik ve denetim duvarlarını paramparça edecek güç ve yaratıcılığa sahiptirler.

İnsanların açlık ve yoksulluk içinde sürüdüğü bir sistemde, ayaklanmaların kaçınılmazlığı onları önlemler almaya itiyor. Ne önlem alırlarsa alsınlar, hangi teknolojiyi kullanırlarsa kullansınlar, kazanan ve bu denetim duvarlarını yıkan yine biz işçiler ve emekçiler olacağız.

Karakolda, Sokakta, İŞKENCE, ÖLÜM VAR!

Polis kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, gazete haberlerini, televizyon ekranlarını, gözetiminde ölüm, işkence, eylemlere saldırı haberleri doldurmaya başladı. Terörle mücadele adına, tüm toplumu potansiyel suçlu olarak gören faşist diktatörlük, sokak ortasında kimlik kontrolleri, ev baskınları, yerinde infazları tamamen keyfi bir şekilde uygulama hakkını sonuna kadar kullanıyor. AB uyum yasaları çerçevesinde “demokratikleşme” iddiasıyla “şeffaf karakollar” kuran, “münferit işkence” olayları olarak nitelenen bazı olaylarda birkaç polise göstermelik davalar açarak göz boyamaya çalışan devlete, bu bile çok geldi ve demokrasi rafa kalktı.

Polis kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren neler olduğuna bir göz atıldığında, kanunun ne kadar keyfi bir şekilde uygulandığı görülür.

✗ Haziran ayı içinde Bağcılar'da bir genç, internette gürültü yaptığı gerekçesiyle bir polis tarafından vurularak öldürüldü.

✗ Avukat Muammer Öz, kendisine kimlik soran polislere, “kimliklerini” sorunca, sokak ortasında işkenceye uğradı.

✗ Alanya'da hırsızlık yaptığı iddiasıyla “dur” ihtarını çekilen 4 çocuk annesi Narin Böyür, polis tarafından açılan ateş sonucu öldürüldü.

✗ Gaziantep'te hırsızlık suçundan aranan iki kişi karakolda öldüresiye dövüldü.

✗ Mehmet Nezir Çirik, Beyoğlu'nda gelen misafirini uğurlamak için çıktığı sokakta, kendisine kimlik soran polisler “kimlik” sorduğu için gözaltına alındı ve Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü binasında yoğun işkencelere uğradı. İşkenceler sonrası dalağı parçalandı ve dalağı ameliyatla alındı.

✗ Beyoğlu'nda gözaltına alınan iki Nijeryalı'dan Festus Okey, polis tarafından silahla öldürüldü. Polis bahane olarak Okey'in “belindeki silaha atlaması”nı gösterdi.

✗ Esenyurt'ta otobüs yakacakları gerekçesiyle gözaltına alınanlar, jandarma karakolunda jopluk tecavüze uğradılar.

Yukarıda saydıklarımız sadece en çok öne çıkanlar... Özellikle geçmişten bu yana, adı işkenceler ve gözaltında ölümlerle özdeşleşen Beyoğlu Emniyetinin sokaklarda estirdiği terörün haddi hesabı yok. Son polis yasasından sonra, bütün polis merkezleri tam bir pervasızlıkla hareket ediyor. Çünkü yasa, her yönüyle onların çıkarlarını gözetiyor.

İşkenceyi “münferit” olarak niteledikleri; yaptıkları işkenceleri “duvara çarptı”, “kendini attı” bahaneleriyle meşrulaştırdıkları bir ülkede, “demokrasi” adına yapılan kimi kırıntıları dahi uygulamak istemiyor faşizm. Artık işkence sokak ortasında açıkça yapılıyor, kimsenin polise “kimlik” sorma hakkı yok. Kanunen “hak” ama pratikte geçerliliği yok. Ağzını açtığın anda ve yerde başlıyorsun işkence.

Gözetiminde kayıplar, infazlar, işkenceler, bu ülkenin kanlı tarihinde hiç eksik olmadı, bu devlet varolduğu sürece olmayacak da. Ta ki, işkenceci katiller, hak ettikleri cezaları alana kadar. Ta ki, işçi ve emekçiler, faşist düzeni yıkana, kendi iktidarlarını kurana kadar...

Nijeryalı Festus Okey

Anayasa tartışmaları, yeni bir anayasa değişikliği tasarısı üzerinden yeniden başladı. Önümüzdeki ay bu tartışmalar daha da artacağı benziyor.

22 Temmuz seçimlerini AKP'nin yüzde 47 gibi yüksek bir oranla kazanmasının ardından AKP'den milletvekili seçilen Prof. Zafer Üskül'ün "Anayasa'dan Kemalizmi çıkarmak gerekir" sözüyle başlayan bu tartışma, üniversitelerde türbanın serbest bırakılacağı, Kürtçe eğitime izin verileceği vb. ile devam ediyor. Laik-dinci yapay çelişkisi, anayasa tartışmaları ile bir kez daha öne çıkarılıyor.

"Anayasadan Kemalizmi çıkarmak gerekir" sözüne büyük bir tepki gösteren "laik kesim", anayasanın "değiştirilemez" hükümleri olarak geçen "laik ve üniter" devlet yapısının değiştirilmek istendiğini iddia ediyor. AKP'nin Anayasa değişikliğini savunanlar ise, "demokratik ve sivil anayasa" diyerek, 12 Eylül anayasasına tepki duyan tüm kesimlerin desteğini arkasına almaya çalışıyor.

Bugün yeni anayasa tartışmalarının ve bu yöndeki girişimlerin altında yatan asıl gerçek ise; '82 yılından bu yana 25 yıldır yürürlükte olan 12 Eylül anayasasının, egemen sınıfların bugünkü ihtiyaçlarına uygun düşmüştür. Bugüne dek çeşitli değişikliklerle idare edilmiş, fakat geline nokta yeni bir anayasa ihtiyacı, kendini dayatmıştır. (Tam 12 kez, 70'ten fazla maddesi değiştirilmiştir ve artık dikış tutmaz hale gelmiştir.) Elbette bu adımda, AKP'nin son seçimlerden büyük bir zaferle çıkmasının önemli bir etkisi vardır. AKP'yi destekleyen egemen klikler, arklarına aldıkları bu rüzgarla devletin tüm kurum ve yasalalarını, kendi çıkarları doğrultusunda düzenlemek istemektedirler.

AKP'nin Anayasası,

ABD'nin 'ılımlı islam' projesidir

Zafer Üstül'ün Kemalizm ilkelerinden arındırılmış anayasa teklifi ile başlayıp, Prof. Ergun Özbudun başkanlığındaki 6 kişiden oluşan "taslak komisyonu"nun ortaya attığı değişikliklerle "AKP Anayasası" şekillenmeye başladı. Üniversitelerden yargıya, MGK'dan YAŞ'a (Yüksek Askeri Şura) kadar birçok kurumun yetkileri ve sınırları yeniden saptanıyor. Özellikle de askerin devlet yönetimindeki ağırlığı sınırlandırılmaya çalışılıyor. Birçok sav ortada dolaşıyor, fakat taslak henüz son halini almış değil. Aynı şekilde, yeni bir anayasanın bu meclis tarafından mı yoksa "kurucu bir meclis" tarafından mı değiştirilmesi gerektiği ayrıca tartışma konusu yapılıyor. Buna karşın yeni anayasa taslağının, Eylül ayında kamuoyuna sunulacağı, AKP yetkililerce duyuruldu.

Zafer Üstül'ün "ideolojilerden arınmış" bir anayasa olarak lanse ettiği, "renksiz ve sivil" diye tanımladığı yeni anayasanın, "ideolojilerden arınmış" olacağı savı, yapılan ilk demagojidir ve esasında savin kendisi bile ideolojiktir. Çünkü bırakalım bir devletin yönetimini belirleyen esas ilkeleri, dünyada

ANAYASA TARTIŞMALARI ve GERÇEKLER

"Anayasalar, insan derisiyle kaplıdır."

hiçbir görüş yoktur ki, bir ideolojiden bağımsız olsun. "İdeolojisizlik" ya da "ideolojiler üstü" olma savı, her zaman kendi ideolojisine güvenmeyenlerin, onu açık açık savunamayanların yalanıdır ve burjuva ideolojisinin daniskasıdır.

"Renksizlik" de, ideolojisizlik anlamında kullanılmaktadır, oysa yeni anayasanın rengi çok bellidir. 11 Eylül'den bu yana ABD'nin başta Türkiye olmak üzere Ortadoğu ülkelerine biçtiği "ılımlı İslam", AKP'yi şekillendirdiği gibi, yeni anayasaya da rengini verecektir. Dışarıda ABD ve AB emperyalistlerinin, içeride TÜSİAD, TOBB gibi işbirlikçi burjuvaların desteklediği bir hükümetin anayasası, tabi ki onların çıkarları doğrultusunda hazırlanacak, burjuva ideolojisini yansıtmaktadır.

"Sivil ve demokratik anayasa" demagojisi

"Renksiz", "ideolojisiz" anayasa söylemlerine benzer bir diğer çarpıtma; yeni anayasanın "sivil" ve "demokratik" olacağıdır. Sivil ile kastedilen, askeri darbe sonrası gerçekleşen anayasalardan farklı olarak seçimle işbaşına gelenlerin hazırlayacağı bir anayasa olması ise, bu sadece biçimsel bir farktır. Anayasanın gerici, faşist-şoven yapısı korunduktan sonra, onun "sivil" ya da askerler tarafından yapılmış olması, bir şey ifade etmez. Kaldı ki 12 Eylül anayasası bile başında yine Prof. ünvanlı Orhan Aldıkaçtı tarafından hazırlanmış ve sivillerden oluşan bir "kurucu meclis"ce onaylanıp referanduma sunulmuştu.

Eğer "sivil"lik, demokratikliğin bir göstergesi olarak sunuluyorsa, bu da kocaman bir yalandır. Yeni anayasa, gerek hazırlanış biçimiyle, gerekse içeriğiyle demokrasinin d'sinden bile yoksundur. Göstermelik dahi olsa tabandan gelen taleplere kulak verilmemiş, yukarıdan, alel-acele ve gizlice taslak hazırlığına girilmiştir. İçeriği ise, ilk duyumlardan anlaşılacağı üzere, öze ilişkin hiçbir değişikliği içermemektedir. Öyle ki, YÖK gibi daha kurulduğu andan itibaren eleştiri yağmuruna tutulan ve öğrenci gençlik başta olmak üzere birçok kesimin yıllardır kaldırılmasını istediği bir kurum, sadece sınırlandırılmaktadır. Keza 12 Eylül generallerini yargılanmaktan muaf tutan geçici 15. maddenin kaldırılıp kaldırılmayacağı bile kesin değildir. Daha birçok faşist-şoven madde, en fazla küçük rotuşlarla ama özü korunarak tutulmaktadır. Örneğin anayasanın

66. maddesindeki "Türk devletine vatan-daşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür" cümlesi, 1924 Anayasasına benzer şekilde "Türk denir" gibi bir değişiklikle geçiştirilmiştir.

AKP'nin "demokrat"lığı ne kadar ise, hazırlattığı anayasanın "demokratik"liği de o kadar olacaktır. AKP'nin "demokrasi"sinin, AB'nin "demokrasisi" ile sınırlı, hatta onun da gerisinde olduğu, geçen 4.5 yıllık sürede fazlasıyla ortaya serilmiştir. İfade özgürlüğü önündeki en büyük engel olan 301. maddenin değiştirilmesine bile yanaşmamıştır AKP hükümeti. Yeni TCK ve sonrasında yapılan değişikliklerle polisin yetkilerini arttıran da yine bu hükümdür.

AKP'nin YÖK, MGK, YAŞ gibi kurumlara itirazı ve çelişkisi de, öze ilişkin değildir. O, kendi generallerinin ve hocalarının, bu kurumların başında olmasını istemekte, ona engel teşkil ettikleri için sınırlamaya gitmektedir. YÖK'ün yerine yetkileri arttırılacak olan "Üniversitelerarası Kurul" ile amaçlanan, üniversitelerdeki laik-kemalist kadroları tasfiye ederek, yerine dinci kadrolaşmayı gerçekleştirmektir. Türban meselesini de bu şekilde çözerek kendi tabanını memnun etmek istemektedir. Keza her yıl YAŞ kararları ile "emekli" edilen dinci subayların tasfiyesini, YAŞ kararlarına yargı yolunu açarak durdurmaya çalışmaktadır. Başbakan Erdoğan, bugüne dek YAŞ kararlarına "muhalafet şerhi" koymakla yetinmiştir, şimdi bu sınırlı muhalafeti genişletmeye, ordu içinde de güçlerini arttırmaya çabalamaktadır.

Demokratik hak ve özgürlükler, mücadele ile kazanılır

"12 Eylül Anayasası"nın kaldırılması talebi, yıllardır devrimci demokrat kesimler tarafından yükseltildi. İşçi ve emekçiler, örgütlenme, grev ve toplu sözleşme gibi temel haklarındaki engellerin; öğrenci gençlik ise YÖK'ün kaldırılması için yıllarca mücadele etti. Kürt halkı, anayasanın "değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez" maddeleri arasında yer alan "üniter devlet" in "tek dil, tek millet" vb. tekçi yaklaşımına karşı kendi kimliğini ortaya koyan büyük bir mücadele gerçekleştirdi. Keza aydınlar, başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına karşı çeşitli biçimlerde tepkilerini gösterdiler. Kısacası, toplumun önemli bir kesimi, 12 Eylül anayasasına karşı yıllardır mücadele ediyor. Ne var ki bu mücadele, birleşik bir tarzda yükselip, 12 Eylül anayasasını çöpe atmayı başaramadı. Fiilen geçersiz kıldığı maddeleri oldu, fakat tümünden ortadan kaldıramadı.

Şimdi "AKP'nin anayasası" gündemde. Bunun özü bakımından "12 Eylül Anayasası"ndan çok farklı olmayacağı, bugünden bellidir. Çünkü değişiklik, işçi ve emekçilerin, ezilen halk ve kesimlerin mücadelelerinin basıncıyla gerçekleşmiyor. Egemen kliklerin kendi aralarındaki çelişkilerinden ve bugünkü ihtiyaçlarından kaynaklanıyor. Dolayısıyla bu değişikliğin, uzun yıllardır 12 Eylül anayasasına karşı mücadele eden kesimlerin taleplerini karşılaması mümkün değildir. Böyle bir yanılgıya düşülmemeli, AKP'nin yedeği haline gelinmemelidir.

“12 Eylül Anayasası” bugün değilse yarın kaldırılacaktır. Fakat bu düzen değişmediği sürece, anayasaların gerici-şoven karakteri değişmeyecektir. Çünkü bu karakter, 12 Eylül Anayasası ile sınırlı değildir. Kökleri ta Osmanlı’ya kadar uzanan tarihsel bir devamlılığı vardır. 1876’da kabul edilen ve “Kanun-i Esasiye” (Temel Kanun) adıyla bilinen ilk anayasanın ruhu, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki anayasalara da taşınmıştır. 1921, 1924 Anayasalarında, “Kanun-i Esasiye”nin kimi maddelerini aynen korumuştur hatta. Örneğin Kanun-i Esasiye’nin 8. maddesinde yer alan “hangi din ve mezhepten olursa olsun bila istisna Osmanlı tabir olunacağı” ifadesi, 1924 Anayasasında “Türkiye ahalisine din ve ırk farklı olmaksızın vatandaşlık itibarıyla Türk itlak olunur” şeklinde geçirilmiştir. Tek fark, Osmanlı yerine Türk’ün konmasıdır. Keza, “devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü”, “resmi dilin Türkçe, devlet dairelerinde çalışmak için Türkçe bilmenin şart olması” gibi hükümler de Kanun-i Esasiye’den aynen aktarılmıştır.

Tarihsel gerçekler de göstermektedir ki, sömürü ve soygun düzeni varolduğu sürece, temel esaslar aynen korunacaktır. Yeni anayasa değişikliği ile “demokratik bir anayasa”ya kavuşulacağı beklentisi boş bir hayaldir. Kitlelerin yükselteceği mücadele ile kimi hakların alınması, anayasada kimi değişikliklerin yapılması mümkündür, fakat bu düzenin esasına ilişkin olamaz. Bugüne dek yapılan anayasalar içinde demokratik hak ve özgürlükler bakımından en geniş olan ‘61 Anayasası, dünyada ve Türkiye’de yükselen işçi, emekçi ve gençliğin mücadelesi sonucunda elde edilebilmiştir. Bugün de kimi yasalarda değişiklik gerçekleşecekse, bu biçimde olacaktır.

“Demokratik anayasa” devrimle mümkündür

Bugüne dek elde edilen tüm hak ve özgürlükler, büyük savaşım-lar sonucunda ve büyük bedeller ödenerek kazanılmıştır. Ve yasalar, bu mücadeleler sonucu değiştirilmiş, demokrasi bu şekilde geliştirilmiştir. Bugün “evrensel ilke” olarak kabul edilen hiçbir hak ve özgürlük yoktur ki, uğruna savaşım verilmemiş olsun. Hiçbirini sömürücü sınıflar, bahsetmemiştir. Her biri, insanlığın bin yıllar süren mücadelesi sonucunda, kan ve can pahasına elde edilmiştir. Onun içindir ki, bazı aydınlar, anayasaları “insan derisiyle kaplı anayasalar” olarak ifade etmektedir.

Bugün de demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini yükseltmek, işçi ve emekçilerin anayasa tartışmalarına vereceği en anlamlı yanıt olacaktır. Son yıllarda slogan haline getirildiği gibi, “mücadele edenler her zaman kazanmazlar, ama kazananlar hep mücadele edenlerdir.”

İşçi sınıfı ve emekçi kitleler, kendi talepleriyle sokaklara çıkmalı, örgütlenme, grev, toplu sözleşme vb. hakları önündeki engelleri işlemez hale getirmelidir. Öğrenci gençlik, kampuslerden alanlara akmalı, başta YÖK olmak üzere gençliği cendereye sokan her tür kurum ve yasanın kaldırılması için sesini yükseltmelidir. Kürt halkı, yeniden serhildanlarla kendini ortaya koymalıdır. Meclise soktuğu vekiller ile ricacı bir şekilde hak elde edilemeyeceğini görmeli ve yeniden ayağa kalkmalıdır.

Kısaca anayasa tartışmalarının yapıldığı böyle bir dönemde, tüm ezilen sömürülen kesimler kendi taleplerini haykırmalı, egemen sınıfları bu yönde zorlamalıdır. Fakat gerek içerik gerek biçim olarak “demokratik anayasa” ancak devrimle mümkündür. Onun içindir ki, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi, devrim ve sosyalizm hedefine bağlanmak zorundadır. Ancak bu hedefe bağlanmış bir mücadele ile özgürlük alanları genişletilebilir ve ancak devrim ve sosyalizm ile insanlığın gerçek kurtuluşu sağlanabilir. Onu yasalarla güvence altına alan, demokratik, sosyalist bir anayasa da ancak böyle bir ortamda gerçekleşebilir. Tıpkı başta Sovyetler Birliği olmak üzere devrim yapmış ülkelerde olduğu gibi...

Ne 12 Eylül, ne AKP Anayasası! “Demokratik anayasa” bizim mücadelemizle kazanılacaktır! Anti-empyralist demokratik halk devrimi ve kesintisiz sosyalizme geçiş, anayasa ile pekişecek, işçi ve emekçilerin devleti, dünyanın en demokratik anayasası ile taçlanacaktır.

İki ayrı sınıf

İKİ AYRI ANAYASA

Anayasa, bir devletin yönetim şeklini belirleyen esas ilkeleri, temel kuralları ortaya koyar. Adı üzerinde o ‘ana’ yasadır. Tüm yasaların anası, onların temelidir. Diğer birçok yasa, ona bağlı olarak belirlenir, hukuksal temel sunar. Bu yasaların anayasa ile çelişmemesi, onunla bütünlük arz etmesi şarttır.

Ve anayasa, elde edilmiş, güvence altına alınmış kazanımların tescil edilmesi, yasalarla pekiştirilmesidir. Dolayısıyla anayasalar, gelecekte gerçekleşecek olanla, hedeflerle ilgilenmez, bugünle, varolan durumla ilgilenir. Başarılmış olandan, şimdi olandan hareket eder. Pratikte ulaşılmış, elde edilmiş kazanımların sonuçlarını gösterir. Onu herhangi bir partinin programından ayıran da bu özellikleridir. Ne geçmişte kalabilir, ne geleceği saptayabilir. Onun misyonu verili durum üzerinden hareket ederek fiilen gerçekleşmiş olanları hukuksal bir nitelik kazandırmaktır.

Tarihteki ilk devlet ve ilk anayasa

İlk anayasa, tarihte devletin ilk olarak ortaya çıktığı Atina’da görülmüştür. “Yan yana yaşayan aşiretlerin basit bir konfederasyonu yerine tek bir halk biçiminde kaynaşmasıyla oluşan” Atina kent devleti, ulusal bir Atina hukukunu oluşturur. Theseus’a maledilen ilk anayasa da bu dönemde ortaya çıkar. Atina yurttaşı, yabancı olduğu bir aşiret topraklarında bile belirli haklara sahiptir ve hukuksal korunma altındadır.

Anayasa kurucusu Theseus, bütün halkı, gens, kabile ya da aşiretlerine bakmadan üç sınıfa; soylular, çiftçiler ve küçük zanaatçılar olarak bölmüştür. Kamu görevleri hakkını da yalnızca soylulara verir. Sonrasında soylular arasından seçilmiş arkhonlar devletin başına geçerler. Soyluların başlıca merkezi Atina ve çevresidir. Deniz ticareti ve korsanlık, onları zenginleştirir ve mali serveti ellerinde toplarlar. Soyluların gelişen ve yayılan mali egemenliğini ve küçük köylülüğün sömürüsünü onaylamak için yeni yasalar gereklidir. “Attika’daki bütün tarlalar üzerinde bu mülkün şu kadar para için falanca kişiye

Öyleyse anayasa ve sınıflar, birbirini dışlayan değil, birbiriyle iç içe olan kavramlardır. Her toplumsal düzen, üretim ilişkileriyle belirlenmiş ve ona uygun anayasalar oluşmuştur.

rehin edilmiş olduğu yazılı ipotek taşlarıyla dolmuştu” diye yazar Engels. “Köylü eğer eski tarlasında yarıcı olarak kalması-na ve emeğinin ürününün altında beşini yeni efendisine kesenek olarak verirken, bunu altında biriyle yaşamasına izin verilmişse kendini mutlu saymalıydı... Borçlu alacaklıya borcunu ödemek için çocuklarını köle olarak yabancılara satmak zorundaydı... Ve vampir kana doymamışsa borçlunun kendisini köle olarak satabilirdi. İşte Atina halkı içinde tatlı bir uygarlık güneşinin doğuşu böyle oldu.” (Ailenin, özel mülkiyetin, devletin kökeni, sf:131)

Ne zamanki işbölümü ve sınıfsal ayrımlar ortaya çıktı devlet olgusu kendini gösterdi. Ve ne zamanki devlet olgusu ortaya çıktı, anayasa ve yasalar oluştu. Devlet gibi onun yasaları da toplumun içinden doğmuş ama onun üstünde yer almıştı ve gitgide ona yabancılaşan bir güç haline geldiler. Bu olgu, aynı zamanda toplumun uzlaşmaz karşıtlıklara bölündüğünün, kendi kendisiyle çözülmez bir çelişki içine girdiğinin resmiydi. Karşıt iktisadi çıkarlara sahip sınıfların kendilerini ve toplumu bir savaşın içinde eritip bitirmemeleri; çatışmayı hafifleten, “düzen” sınırları içinde tutan bir güce gereksinimleri vardı ve bu da devleti, onun anayasasını doğurdu.

Anayasalar,

devletlerin sınıfına göre belirlenir

Yeni anayasa tartışmalarıyla gündeme gelen; “ideolojilerin aşıldığı”, “renksiz” anayasa argümanları, anayasanın ilk ortaya çıktığı sürecin bilinmesiyle birlikte tuzla buz olmaktadır. Çünkü anayasa, bırakalım

sınıflarıüstü ve ideolojisiz olmayı, tam da sınıfların çıkışıyla birlikte tarih sahnesinde görülmüştür. Ve devleti elinde tutan soyluların çıkarları doğrultusunda hazırlanmış, onların daha da zenginleşmesine, sömürüyü yoğunlaştırmalarına hizmet etmiştir.

Öyleyse anayasa ve sınıflar, birbirini dışlayan değil, birbiriyle iç içe olan kavramlardır. Her toplumsal düzen, üretim ilişkileriyle belirlenmiş ve ona uygun anayasalar oluşmuştur. “Antik devlet, her şeyden önce köleleri boyunduruk altında tutmak için köle sahiplerinin devletiydi; tıpkı feodal devletin, serf ve angaryacı köylüleri boyunduruk altında tutmak için soyluların organı ve modern temsili devletin de ücretli emeğin sermaye tarafından sömürülmesi aleti olması gibi...” (Engels, age sf:201)

Her devletin de yasaları, bu yasalarla donatılmış hapishaneleri, mahkemeleri, silahlı birlikleri(ordu ve polis) oldu. Bir üst yapı kurumu olarak hukuk, gelişen iktisadi alt yapının üzerinden oluştu ve her dönem hakim olan sınıfın çıkarlarını gözetti, onlara hizmet etti. Köleciler toplumda köle sahiplerinin hukuku, feodal toplumda senyörlerin hukuku, kapitalizmde ise, burjuvazinin hukuku vardı. Ve bu hukukun temel çerçevesini çizen anayasaları...

Bütün bu toplumlar, sömürücü sınıfların egemenliği altında süren toplumlar oldular. Dolayısıyla anayasaları ve yasaları da köleleri, serfleri, işçileri sömürmek için yapıldı. İşçi ve köylülerin devleti ele geçirdiği halk cumhuriyetlerinde ve proletarya diktatörlüğünün kurulduğu sosyalist devletlerde ise, durum tam tersi oldu. Azınlığın çoğunluk üzerindeki diktatörlüğü ve sömürü son buldu. Doğallığında başta anayasa olmak üzere yasalar da buna göre şekillendi.

Bunların içinde en ileri örneği temsil eden Sovyet anayasası, “demokratik anayasa”nın hem yapılış biçimi, hem içeriği ile nasıl olması gerektiğini gösteren somut bir örnektir.

Sosyalist anayasa, en demokratik anayasasıdır

Devrimden sonra Rusya’da ilk anayasa, 1918 yılında yapıldı. Devrimin ilk yıllarının verdiği olağanüstü dönem bu anayasaya damgasını vurdu. İkinci anayasa ise 1924 yılında gerçekleşti. Bu aynı zamanda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği adına yapılan ilk anayasaydı. Fakat 1924 yılında Sovyet iktidarı, kapitalizmin belli ölçülerde varlığına izin vermek zorunda kalmıştı. NEP dönemi (Yeni Ekonomi Politika) olarak geçen bu dönemde, kapitalist unsurların tasfiyesi henüz gerçekleşmemişti. Endüstri eski ve geriydi, teknik yönden sıkıntılar aşılamamıştı. Dolayısıyla 1924 anayasasına bu dönemin özellikleri damgasını vurdu.

Bu dönem 1936 yılında sona erdi. Ekonominin bütün alanlarında kapitalizm tasfiye edildi. Ağır sanayi geliştirildi, zengin ve modern tekniğe ulaşıldı. Sosyalist üretim biçimi egemen sistem haline geldi. Ekonominin bütün alanlarında sosyalist sistemin za-

Sosyalist anayasa ise, her tür kayıt ve sınırlamadan uzaktır. Bütün yurttaşlar eşit ve aktiftir. Kadın-erkek ayrımı, bir yerde ikamet eden, etmeyen ayrımı, eğitim görmüş, görmemiş ayrımı tanımaz. Her yurttaşın toplumdaki yerini servet durumu, ulusal kökeni, cinsi, görevi değil, kişisel yetenekleri ve yaptığı iş belirler. Sosyalist anayasada, daha da önemli olarak, bu hakları garanti altına alınır. Sadece yurttaşların eşit olduğunu ilan etmekle kalmaz, sömürü rejimini ortadan kaldırarak bunun zeminini yaratır. Demokratik özgürlükleri sıralamakla yetinmez, gerek maddi, gerek yasal olarak güvence altına alır.

feri gerçekleşti ve NEP döneminin sonuna gelindi.

Bu yeni durum, yeni bir anayasayı gerekli kılıyordu. 6 Şubat 1935 yılında alınan bir kararla “anayasa komisyonu” oluşturuldu.

“Bir yıl süreyle komisyon, ortak amaç için insanların örgütlendikleri -hem devlet hem de gönüllü kuruluşların- bütün tarihi biçimlerini inceledi. Sonra hazırlanan teklif 1936 Haziranında, hükümetçe geçici olarak kabul edildi ve 6 milyon adet basılarak halka sunuldu. Tasarı, 36 milyon kişinin katıldığı, 527 bin toplantıda tartışıldı. Ayrıca bütün gazeteler, halkın gönderdiği mektuplarla doluydu. 154 bin değişiklik teklifi yapıldı.” (Stalin Dönemi, Anna Strong, sf.83)

İtirazlar ve öneriler dikkate alınarak son değişiklikler de yapıldıktan sonra 25 Kasım 1936’da yeni anayasa kabul edildi.

Yeni bir anayasanın hazırlanması için komisyonun oluşturulması ile kabul edilmesi arasında geçen yaklaşık iki yıllık süre ve bu süre zarfında halkın tüm kesimlerinin anayasanın hazırlanmasına bizzat katılması, Sovyet anayasasını, yani sosyalist anayasayı, başta burjuva anayasası olmak üzere daha önceki tüm anayasalardan ayıran en temel farktır.

Sadece bu da değil tabi.

Burjuva ülkelerin yasaları, kapitalist toplumsal düzenin sarsılmaz olduğundan hareket ederler. Bu anayasaların esasını kapitalizmin ilkeleri oluşturur. Toprak, ormanlar, fabrikalar, üretim araç ve gereçleri üzerindeki özel mülkiyet, insanın insan tarafından sömürülmesi, bir kutupta toplumun çoğunluğunu oluşturan emekçilerin geçim koşullarının güvensizliği, diğer kutupta ise tüm yaşamları güvence altına alınmış azınlığın israfı vardır. Anayasa da kapitalizmin bu ve benzeri temel direklerine dayanır. Bunları yansıtır, yasalarla pekiştirir.

Sosyalist anayasanın temelini ise sosyalizmin ilkeleri oluşturur. Toprak, ormanlar, fabrikalar, tüm üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyet, sömürünün ve sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması, çoğunluğun sefaletine, azınlığın har vurup harman savurmasına son verilmesi, herkesin güvenceli iş sahi-

bi olabilme hakkı, dinlenme, eğitim hakkı vb. sosyalizmin temel direkleri vardır.

Burjuva anayasaları, toplumun uzlaşmaz sınıflarından zenginliklere sahip olanların çıkarları üzerine hazırlanır. Hangi parti işbaşına gelirse gelsin, siyasal yönetim, yani burjuvazinin iktidarı elinde tutması değişmez. Anayasa, mülk

sahibi sınıfların yararına olan toplumsal ilişkileri pekiştirmek için hazırlanır. Sosyalist anayasa ise, toplumda uzlaşmaz sınıflar olmadığı, toplumun iki dost sınıf işçi ve köylülerden oluştuğu, iktidarda bu emekçi sınıfların olduğu, siyasi yönetimin ise, en ileri sınıfa, proletaryaya düştüğünü ortaya koyar. Anayasa, emekçilerin yararına olan toplumsal ilişkileri pekiştirir.

Burjuva anayasaları, uluslar ve ırkların eşit olmayacağından, tam bağımsız uluslarla, bağımsız olmayan ulusların varlığından, bunların ilkinde göre daha az haklara sahip bulunduğu hareket eder. Bütün bu anayasalar, temelleri itibarıyla ulusaldır; yani egemen ulusların anayasalarıdır. Sosyalist anayasa ise, enternasyondur. Bütün ulus ve ırkların eşit olduğundan hareket eder. Ulus ve ırkların geçmişleri ve şimdiki durumlarından, güç ve güçsüzlüklerinden bağımsız olarak, toplumun ekonomik, kültürel, sosyal yaşamın bütün alanlarında eşit haklara sahip olması gerektiğini ortaya koyar.

Burjuva anayasaların bir kısmı, demokratik hak ve özgürlükleri açıktan reddeder. Bir kısmı ise, bu ilkeleri tanıyarak ancak öylesine kayıtlar ve sınırlamalar koyar ki, hemen hepsi kağıt üzerinde kalır. Sözde yurttaşların eşitliğinden bahseder örneğin, fakat işverenle işçi, toprak sahibiyle köylü arasında birinciler zenginlikleri ve toplumsal ağırlığı ellerinde tuttukça, ikinciler ise bunlardan yoksun kaldıkça, yani sömürenle sömürülenler varolduğu sürece, gerçek eşitliğin olmayacağını gözlerden saklamaya çalışır.

Sosyalist anayasa ise, her tür kayıt ve sınırlamadan uzaktır. Bütün yurttaşlar eşit ve aktiftir. Kadın-erkek ayrımı, bir yerde ikamet eden, etmeyen ayrımı, eğitim görmüş, görmemiş ayrımı tanımaz. Her yurttaşın toplumdaki yerini servet durumu, ulusal kökeni, cinsi, görevi değil, kişisel yetenekleri ve yaptığı iş belirler. Sosyalist anayasada, daha da önemli olarak, bu hakları garanti altına alınır. Sadece yurttaşların eşit olduğunu ilan etmekle kalmaz, sömürü rejimini ortadan kaldırarak bunun zeminini yaratır. Demokratik özgürlükleri sıralamakla yetinmez, gerek maddi, gerek yasal olarak güvence altına alır. (Kaynak: Leninizmin Sorunları, Stalin)

* * *

Bütün bu farklar, sosyalist anayasayı, burjuva anayasasından ve bugüne dek oluşan sömürücü sınıfların anayasalarından temelde ayırmakta, dünyanın en demokratik anayasası haline getirmektedir.

İşte iki ayrı sınıf, iki ayrı devlet ve iki ayrı anayasa... Bir yanda burjuvazinin, diğer yanda proletaryanın, bir yanda kapitalizmin, diğer yanda sosyalizmin anayasası...

Geçen yıllarda seyirci rekorları kıran “Babam ve Oğlum” filmi, 11 Eylül’ü 12 Eylül’e bağlayan gece ile başlar. Karısı doğum yapacak olan bir adamın çırpınışıdır sahneye ilk yansıyan. Adam yardım ister, bağırır, sesini duyurmaya çalışır; ama apartmanda tek bir komşu, kapıdan başını çıkartıp bakmaz, ne oluyor diye. Sokağa çıkar yine feryat-figan, fakat tek bir araba, tek bir insan yoktur. Çaresizlik içinde, doğum sancısı ile kıvranan eşini bir hastaneye yetiştirmeye çalışır. Ona yardım edecek kimse yoktur, gecenin karanlığında tek başındırlar...

Sabah gün ışıdığında, adam yolun kenarında kan revan içinde iken, askeri bir cemse durur yanında. Cemseden inen bir asker, ordunun darbe yaptığını söyler. 12 Eylül, her yönden yıkımla gelmiştir adamın üzerine... Omuzları biraz daha çöker, gözlerindeki ışık iyice söner... Eşini, hastaneye ulaştıramadan doğum gerçekleşmiş, fakat eşi ölmüştür. Sonraki günlerde çalıştığı gazetede işini de kaybedecek, işkenceli sorgulardan geçecektir...

Seyirci, o geceki anormalliğin sebebini, cemseden inen askerin ordunun müdahale yaptığını söylemesi ile anlar. Demek ki, 11 Eylül gecesi böyle yaşanmıştır! İnsanlar kapıdan başını çıkaramamış, doğum sancısıyla kıvranan bir kadına yardım etmekten bile korkmuştur! Sokaklarda, caddelerde yaprak kııldamıyordur! Bu ne korku, bu ne kasvettir böyle!...

* * *

Filmlerde, romanlarda 12 Eylül, genellikle böyle resmediliyor. Evet, 12 Eylül bir vahşet dönemiydi, fakat sadece vahşetten ibaret değildi. Ve 11 Eylül ile 12 Eylül, bir bıçak sırtı gibi birbirinden böylesine keskin biçimde ayrılmamıştı. Bu, olası da değildi zaten. 12 Eylül öncesi tarihinin en yüksek halk hareketini yaşayan bir ülkede, her şeyin bir gecede şıp diye kesilmesi, ortalığın bir anda süt-liman olması mümkün müydü?

Gösterildiği gibi 12 Eylül gelir gelmez, halk sinmedi ve 12 Eylül hemen daha ilk günden zafer kazanmadı. Bu bir süreçti. Ve karşılıklı güçler dengesinin sonucunda her şey belli olacaktı.

Devrim cephesinin 12 Eylül’ü nasıl karşılayacağı, ona nasıl yanıt vereceği önemliydi. Zaten 12 Eylül generalleri de erken bir zafer beklentisi içinde değillerdi. Hatta son derece tedirgindiler, geleceğin neler getireceğini onlar da bilmiyordu. Daha ilk demecelerinde, “sağa da sola da karşı” olduklarını söylemeleri, dönemin MHP başkanı Türkeş dahil, tüm parti başkanlarını ve yöneticilerini gözaltına almaları boşuna değildi. Kitlelerin düzen partilerine ve onların liderlerine duyduğu tepkiyi ve “can güvenliği” kaygılarını sömürerek, desteklerini almayı amaçladılar. Bunda belli ölçüde başarılı da oldular. Fakat başkanlarındaki asıl etken, devrimci hareketlerin hazırlıksızlığı ve gereken tavrı gösterememeleri oldu.

* * *

1980 yılının 11 Eylül günü -gecesi de dahil- devrimci örgütlerin kadro ve taraftarları açısından olduğu kadar, işçi ve emekçiler açısından da, daha önceki günlerden farklı değildi.

Grevler, direnişler sürüyordu. İşçi sınıfı, tarihinin en yüksek grev zamanını yaşıyordu. Sadece grevle kalmıyor, Tarih’te yaşandığı gibi aktif, çatışmalı bir direniş sergileniyordu. Çukurova gibi bazı yerlerde, bölgesel genel grevler gerçekleşiyordu. Bir işyerindeki grev veya direniş, diğer fabrikalara sıcıyor, oradan semtleri de kaplayan genel direnişe bürünüyordu.

Sivil faşist saldırılar yer yer sürüyordu, fakat devrimci örgütlerin önderliğinde, faşizme karşı mücadele, bir halk hareketi boyutuna ulaşmış, sivil faşistler birçok bölgeden, birçok okuldan sökülüp atılmıştı. Sokaklarda devrimciler nöbet tutuyor, kimlik soruyor, faşistlerin girmesine izin verilmiyordu. Hemen her gece, duvar yazılamaları, afişler yapılıyor, bildiriler dağıtılıyordu. Yani geceleri de sokaklar boş değildi. Emekçi semtlerde yaşayan halk da bunu bilirdi. Gece uyanık olanlar, balkonlardan devrimcilere seslenir, polis görmüşlerse uyarır, ya da “şu duvara yazın” diyerek yardımcı olurlardı. Zaten bu faaliyetleri yapanlar kendi çocuklarıydı. Ya akrabası, ya komşusu, kısaca “mahallenin çocuğu”...

11 Eylül gecesi de, işte böyle gecelerden biriydi... Faaliyetler tüm hızıyla devam ediyordu. Sabah, kalınan yerden devam edilecekti. Bir fabrika direnişinde bildiri dağıtılacaktı mesela. Veya bir askeri eylem, bir kitle gösterisi örgütlenecekti. Komite toplantısı olacaktı ya da. Eğitim çalışması yapılacaktı. Bir yerden bir yere illegal yayın veya silah taşınacaktı vb... İşçi fabrikasına gidecekti, memur dairesine, öğrenci okuluna... Ama bunların hemen hepsi, aynı zamanda bir

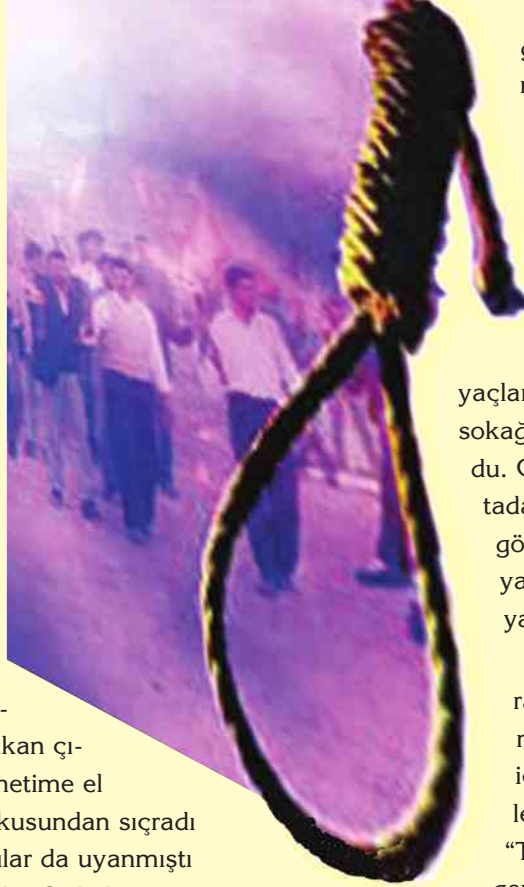
direniş, eylem yeriydi. Haklarını alana kadar eylemlerini sürdüreceklerdi...

12 Eylül sabahı, “sokağa çıkma yasağı” ile karşılaştı herkes. Sadece zorunlu işe gitmesi gerekenler, askerler tarafından alınıp yerlerine bırakılıyordu... Ama ya o gün sokakta olan devrimciler? Devrimci yaratıcılık devreye giriyordu burada.

* * *

11 Eylül akşamı İstanbul’dan Adana’ya yola çıkan bir komünist, 12 Eylül sabahını tam Adana’ya girerken, otobüsün içinde karşıladı. Otobüs şoförünün radyosundan çıkan çıztılı ses, “silahlı kuvvetler yönetime el koymuştur” diyordu. Derin uykusundan sıçradı birden. Otobüsteki diğer yolcular da uyanmıştı ve her kafadan bir ses çıkıyordu. O da bu tartışmaya katılmak istedi. Fakat hemen üzerindeki eşyalar ve Fatih yoldaşın uyarıları geldi kline. Fatih, otobüse binmeden önce sıkı sıkı tembih etmişti, taşıdığı şeylerden dolayı rahat davranmaması konusunda... Fatih’in bu uyarısı şimdi daha fazla önem kazanmıştı. Otobüsün içindeki yorumlara çok katılmak istemesine rağmen sustu... Bir yandan da hızla düşünmeye başladı. Bu halde otogara inmesi riskli olabilirdi. Akli-

na şehrin girişinde oturan bir akrabasının evi geldi. Otobüsü şehrin girişinde durdurdu. Yürüyerek akrabasının evine ulaştı. Ancak sokakta askerlerin kontrolleri artmıştı. Ve evin penceresinden bunlar görülüyordu. Akrabasının tedir-

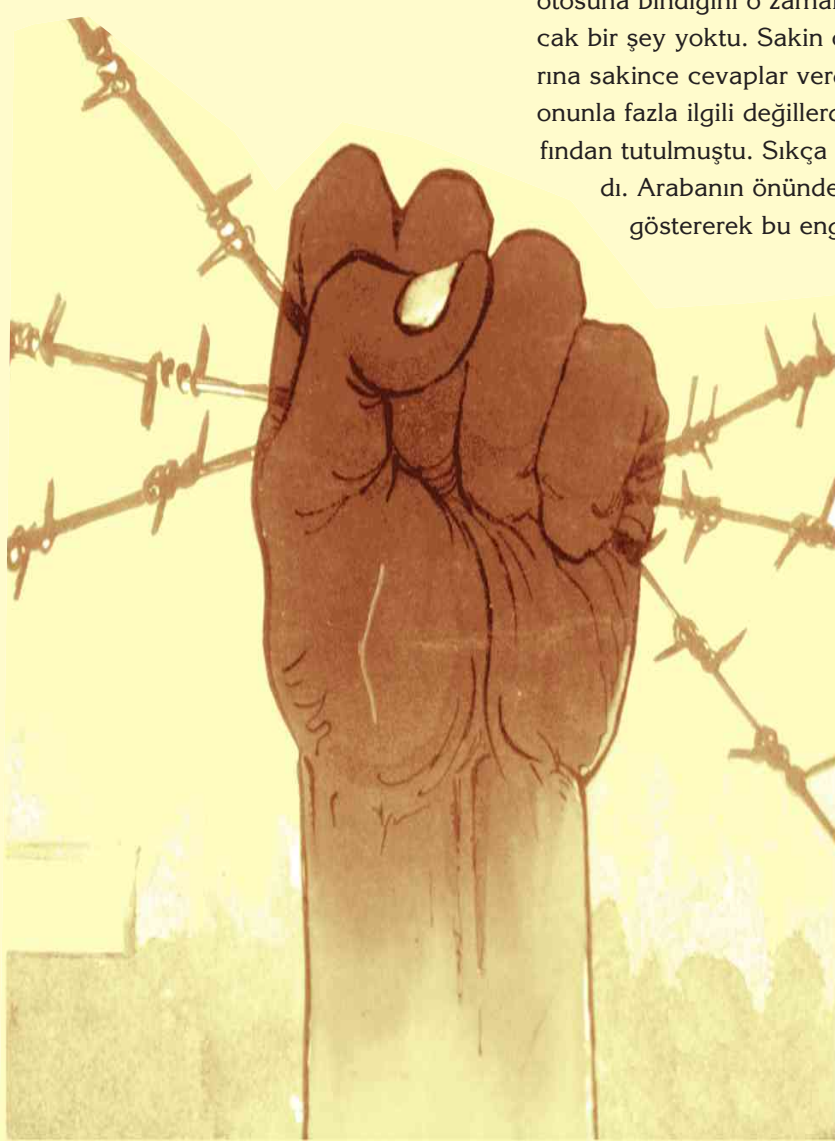
ginliği artmaya başladı, kendisi de eşi de memurdu, başlarına bir şey geleceğinden korkuyordu. Önce ortalık sakinleşene kadar kalmayı düşündü. Fakat akrabasının bu mızımlanması canını sıktı ve evden ayrıldı... Yoldaşlarına ulaşabileceği bir eve kendini atmak istiyordu.

Sokağa çıktığında askerler, bakkala vb gitmek isteyenlere, ihtiyaçlarını hemen giderip evlerine dönmelerini, sokağa çıkma yasağı ilan edildiğini anlatıyordu. Caddeye çıktı, sağına soluna bakındı, ortada hiç araba görünmüyordu. Bir özel otoyu gördü uzaktan, el kaldırdı hemen. Özel oto yaklaştı ve yanında durdu. Bu, yaşamında yaptığı ilk ve son otostop olacaktı!

Bir hikaye uydurdu orada. O gece akrabalarında kalmıştı ve evden çıkmış bulunuyordu. Annesi kendi evlerinde merak içinde onu bekliyordu. Gideceği yeri söyleyip götürüp götürmeyeceklerini sordu. “Tabi” dedi, arabanın önünde oturan iki genç adamdan biri. Sevinmişti, arabanın arkasına geçti. Araba hareket ettikten bir süre sonra bir telsiz sesi çalındı kulağına! Bir polis otosuna bindiğini o zaman anladı. Ama yapacak bir şey yoktu. Sakin olmaya çalıştı, sorularına sakince cevaplar verdi. Polisler de zaten onunla fazla ilgili değillerdi. Yollar, askerler tarafından tutulmuştu. Sıkça aramalara takılıyorlardı. Arabanın önündekiler polis kimliklerini göstererek bu engelleri birer birer aştılar.

Evinin olduğunu söylediği bölgeye geldiklerinde, teşekkür edip indi arabadan...

Artık daha fazla dikkatli olmaları gereken bir döneme girmişlerdi. Üstündekileri iyi bir şekilde kamufle edip ulaştırmalıydı yoldaşlarına. Bir kese kağıdının altına yerleştirdi bir kısmını. Eline bir eldiven geçirerek, Adana’nın ünlü dikenli incirlerini de onların üstüne koydu. Kese kağı-

dının ağzını açık bıraktı. Biliyordu ki, dikenli inciri gören hiçbir polis ya da asker, onu boşatmaya kalkmayacaktı.

Daha sonra Fatih’le karşılaştıklarında, başından geçen olayları, büyük bir heyecanla anlattı. Fatih’ten bir “aferin” almayı bekliyordu. Fatih, onu dikkatle dinledi. Sonra, “öyle bir günde akrabalarında kalmayıp sokağa çıkmakla iyi yapmamışsın” dedi. “Küçük-burjuva gururumuz, güvenliğimizden daha önemli değil.” Bozuldu önce. Ama Fatih konuyu iyice açtı ve önemini kavratı. Rahatlamıştı...

Yeraltı kuralları konusunda daha önce de tizdiler, ama artık çok daha fazla dikkat ve yaratıcılık gerekiyordu... Ve tabi sabır, ısrar, kitlelerle bağ, ikna gücü...

* * *

İhtilalci komünistlerin faaliyetlerinde 12 Eylül sonrasında da kesinti olmadı.15 Eylül günü yayınladıkları bildiride, “hücum” diyorlardı. 12 Eylül’ü, “faşist askeri darbe” olarak niteliyorlar ve esas olarak halk hareketini bastırmak için yapıldığını saptıyorlardı. Generallerin “sağa da sola da karşıyız” sözlerinin, bir demagojiden ibaret olduğunu, asıl hedefinin komünist ve devrimciler olacağını söylüyorlardı. Cuntayı, “tarafsız”, “arabulucu”, “hakem” gibi görmek, büyük bir yanılgı olurdu; ona karşı yapılması gereken mücadeleyi daha da yükseltmekti. “Saldırı” taktiği dediler adına. Ve tüm kadrolarını buna uygun konumlandırırlar, donattılar.

Halka da çağrılar vardı: 11 Eylül günü halen devam eden grev ve direnişler, 12 Eylül’den sonra da sürmeliydi. Hiçbir mevzi direnişsiz terk edilmemeliydi. Bulundukları her yerde, bu direnişlerin içinde olacaktı.

Sözlerinde durdular. Büyük-küçük birçok direnişin içinde oldular, eylemler örgütlediler. Başta illegal yayın organları Orak-Çekiç olmak üzere yayın faaliyetleri durmaksızın sürdü. İşçi ve emekçiler, 12 Eylül’den sonra da onları hep yanlarında gördü. Ne göçtüler, ne kaçtılar...

Ama sarı ve reformist sendika önderleri, cunta şefinin “teslim olun” çağrısına hemen boyun eğerek, askeri garnizonların önünde kuyruğa girmişlerdi bile. TİP, TSİP, TKP gibi modern revizyonist partilerin ve onların güdümündeki derneklerin yöneticileri de öyle. Grev ve direnişleri süren işçileri yüz üstü bırakarak, generallerin düdüğü ile birlikte hizaya geçmişlerdi. Ellerinde valizler, tutuklanmaya gidiyorlardı, salhaneye giden koyunlar gibi...

Dönemin en kitlesel örgütleri, DY, TDKP, Kurtuluş gibi örgütlerin yöneticileri ve kadroları ise, kısa sürede ortadan kayboldular. Onlara göre dönem, “geri çekilme” dönemiydi(!) Böyle bir ortamda savaşmak, delilikti, cinayetti(!) Hareket yükselene kadar ortada görünmemek, en doğru taktikti(!) Bugünün MLKP’sinin öncüllerinden TKP/ML Hareketi, 12 Eylül’den hemen sonra “ekonomik mücadele dahi verilemez” diyor ve mücadeleyi tatil ettiğini açıklıyordu.

Kitleler bir anda, örgütsüz ve öndersiz kaldılar. Faşist cunta, Türk-İş dışında tüm sendikaları ve demekleri kapatmıştı. Devrimci örgütlerin önemli bir kısmı ise, “geri çekiliyoruz” diyerek Avrupa yollarını tutmuşlardı. Tasfiyecilikle mülteciliğin birbirini besleyerek derinleşeceği ve Türkiye devriminin sonraki yıllarda da büyük zararlar göreceği yeni bir süreç başlamıştı...

* * *

Fakat mücadele yine de bıçak gibi kesilmedi. Grev ve direnişlerin sürdüğü fabrikalarda su-baylar, işçileri işbaşı yapmaya zorladı. Hatta iş makinelerin, tezgahların başına asker diktiler. Sendikasız, öncüsüz kalan işçilerin büyük kısmı, işbaşı yaptı. Ama faşist baskı böylesine yoğundu ki, kendiliğinden ve tekil de olsa patlamalar, eylemler oluyordu. Yer yer yemek boykotları gerçekleşiyor, işçiler tepkilerini bir biçimde ortaya koyuyordu.

Bir bir çekilirken teslim bayrakları

Ve kaçmalarla uzarken

Göçmelerle tozarken Avrupa yolları

Durdu bir avuç yiğit

Bir tutam kır çiçeği

Ölüm dediğiniz de ne ki

Gözümüzde hainler kadar küçük

Ve zafere inancımız

Ölümsüzleşen ölümler kadar büyük

Onlar ki bir ayrıkotu tarlasında

Bir tutam çiçektiler

Binlerce ihanet çirkinliğinde

Bir avuç direnci güzellediler

Hiç bir şey bitmemişti daha

Gülerek girdiler zulüm tufanına

Ölerek girdiler

Ve en dayanılmazında tufanların

Adlarını bile söylemediler

(...)

Bin kez budadılar körpe dallarımızı

Bin kez kırdılar

Yine çiçekteyiz işte, yine meyvemiz

Bin kez korkuya boğdular zamamı

Bin kez ölümlədiler

Yine doğumdayız işte, yine sevinçteyiz.

Bitmedi daha sürüyor o kavga

Ve süreçek

Yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek!

Adnan Yücel

Fabrika önleri, servise binış noktaları, komünistlerin işçilere ulaşma, sözlü-yazılı propaganda yapma yerleriydi. Bazen bir bildiri, bazen sözlü ajitasyonla, bu direnişleri diğer sınıf kardeşlerine ulaştırıyor, onları da harekete geçmeye çağırıyorlardı. İşçi evlerine kapı altından "Orak-Çekiç" atılıyor, onları hem ülkede ve dünyadaki gelişmelerden, işçi-emekçi direnişlerinden haberdar ediyor; hem de devrimcilerin hepsinin kaçmadığını, dövüşenlerin de olduğunu gösteriyorlardı.

Bütün bunlar, ulaşılan işçi ve emekçilerin hemen harekete geçmesini sağlamıyorsa da, büyük bir moral veriyor, güven tazeliyorlardı. Kimi burjuva gazete ve dergilere bile sansürün uygulandığı bir dönemde, devrimci bir yayının çıkması ve ellerine geçmesi, ayrı bir öneme sahipti. Sadece işçi ve emekçiler açısından değil, kendi kaderine terk edilmiş, çeşitli örgütlerin kadro ve sempatanları açısından da Orak-Çekiç, neredeyse tek haber alma kaynağıydı. Bu dönem birçok devrimci ile bağlar kuruldu. Onlardan biri de Sefaköy'de İsmail Cüneyt komutasında Aslan Tel ile birlikte çatışmaya giren ve şehit düşen Mehmet Ali Doğan'dı.

* * *

Tabii devrimci tutsaklar açısından çok daha özel bir yeri vardı OÇ'nin. 12 Eylül öncesinde başlayan direniş örneklerinin anlatıldığı yazılar, 12 Eylül sonrası "İşkencede, zindanda, mahkemede DİRENME SAVAŞI" başlığı altında süreklilik kazanmıştı. Bu direniş örnekleri, hem tecrübe kazandırıyor, hem de diğer cezaevlerinden haberdar ediyordu. Diyarbakır cezaevindeki direnişi ve Mazlum Doğan'ın şehit düşüşünü, PKK'li tutsaklar, ilk olarak OÇ'den öğrendiler. Sonrasında görüşçüleri aracılığı ile kesinleştirdiler. Keza İstanbul cezaevlerindeki direniş örnekleri, özellikle de Anadolu'nun çeşitli cezaevlerinde yatan tutsaklar için çok önemli bir kaynaktı.

"Sök apoletlerini binbaşı!" başlıklı bir yazı vardı mesela. Şubede direnerek gelen bir komünist, daha cezaevine adımını atar atmaz, cezaevi komutanını karşısında buluyor. Komutan, direncini baştan kırmak için bir söylev çekiyor önce, cezaevi kurallarına ve uymayanların başına geleceklerine dair. Sonra bir cümleyi tekrar etmesini istiyor, inançlarına uymayan bu cümleyi söylemiyor tutsak. "Yatırın" diyor komutan ve askerler, gardiyanlar üşüşüyor üstüne. Falakaya yatırıyorlar. Komutan, "ben sana bunu söyleyemem, apoletlerimi sökerim!" diyor ve işkenceye bizzat kendisi de katılıyor. Sonunda yorgun düşüp bırakan onlar oluyor. Ve komünist tutsak, "sök apoletlerini binbaşı!" diyor... Bunun gibi birçok direniş destanı, OÇ aracılığı ile yayılıyordu.

Her biri ayrı bir moral ve inanç aşılayarak...

Sadece haber ve direniş örnekleri yönüyle değil, ideolojik-siyasal yönden de eşsiz bir kaynak sunuyor OÇ.

Hem kendi yoldaşlarını eğitiyor, hem farklı örgütlerden devrimcileri, ileri işçi ve emekçileri... 12 Eylül'ün emperyalistlerle ve işbirlikçi burjuvazi ile bağlarını, geliş nedenlerini, amaçlarını ortaya koyuyor mesela. 12 Eylül'ü "bonapartizm" olarak niteleyen akımlarla tartışıyor, onun faşist karakterini sergiliyor. Ordu ve Kemalizm hakkındaki yanılsamaları ele alıyor ve Türkiye devrimci hareketinin

bu yöndeki zaaflı bakışını ortaya koyuyor. "Faşizmin ve Reformizmin Paralelleri" başlığı altında, reformizme karşı mücadele edilmeden faşizme karşı mücadele edilemeyeceğini anlatıyor. Ve "tasfiyecilik" eleştirisi ile 12 Eylül'e karşı mücadelenin ne denli önemli olduğunu, bunun tarihsel sorumluluğunu, tasfiyeciliğin yarattığı/yaratacağı tahribatları, nedenleri ve sonuçlarını çok yönlü bir şekilde hemen her sayısında işliyor.

Her yazısı bir dalgalanma yaratıyor, içerde, dışarıda... Tartışmalar, tavırlar, tecritler... Ama haklı çıkan hep onlar oluyor. Çünkü sadece doğruları söylemiyorlar, onu pratikleriyle de ortaya koyuyorlar. Cuntaya karşı savaşmak gerekir diyorlar ve savaşıyorlar, direnmek gerekir diyorlar, direniyorlar... Dostun da düşmanın da saygısını böyle kazanıyorlar...

* * *

12 Eylül'e sıkılan "ilk kurşun" oluyor Osman Yaşar Yoldaşcan.

12 Eylül'ü "gelecekleri varsa görecekları de var" diye karşılayan, "çivi çiviye söker" diyen Osman, 29 Eylül günü çok sevdiği yoldaşı (aynı zamanda teyzesinin oğlu) Fatih'le birlikte, bir eylem hazırlığı içindeyken karşılaşılıyor katilleriyle. Önce iki yoldaş birlikte çatışıyorlar, sonra birbirlerini kaybedip tek başlarına sürdürüyorlar direnişlerini. Osman, bir inşaata sığınıyor ve orayı bir kaleye çeviriyor. Sloganlar yazıyor inşaatin duvarlarına. Etrafını saran asker-polis güruhunun "teslim ol!" çağrılarına "İhtilalci Komünistler Teslim Olmaz" diye haykırıyor. Ve son bombasını fırlatıyor üzerlerine...

Osman'ın ölümü bir manifesto oluyor, direniş manifestosu... Osman'nın afişleri donatıyor dört

bir yanı. Onun hayatını ve mücadelesini anlatan broşür dolaşıyor elden ele...

"Sıkı durun! Kaçmadık, yenilmedik... Çünkü Spartaküs, ateş ve ruh demektir, yürek ve can demektir. Çünkü Spartaküs, zafer özlemini, sınıf bilinçli proletaryanın mücadele azmini temsil etmektedir... Bunlar elde edildiği zaman biz ister yaşayalım, ister yaşamayalım, programımız yaşayacaktır. Ve kurtulan halkların dünyasına ege-men olacaktır. Her şeye rağmen..."

Spartakist hareketinin önderlerinden Karl Liebknecht'in bu sözleriyle başlıyor broşür. Ve ihtilalci komünistlerde, Yoldaşcan şahsında bir yemine dönüşüyor.

"Adana'nın Osman'ı ben olacağım" diyor Metin Aydın. 11 Aralık günü, Adana sokaklarını çınlatıyor, kurşun sesleri... Saatlerce süren bir çatışmadan sonra şehit düşüyor Metin de, komutanına verdiği sözü tutarak... Selma Aybal, Ataman İnce, faşizmin kendi ininde "ben komünistim" diye haykırmanın, işkencede komünist direnişin örneklerini sunuyorlar, yol açıyorlar... İsmail Cüneyt, tutsak ve şehit düşen her yoldaşının boşluğunu doldurmak için çırpınıyor. Sadece iyi bir örgütçü ve propagandist olmakla kalmayıp, iyi bir komutan olmaya da çalışıyor. Osman'ın erken ölümüyle doğan bu boşluğu doldurmaya çabılıyor. Ve '83 yılının Mart ayında Sefaköy'de bir direniş destanı daha yazıyorlar, Aslan ve Mehmet Ali'yle birlikte. İsmail, çemberi yaparak çıkıyor bu çatışmadan ve faşizmin boy hedefi haline geliyor. "Stalin Mehmet" ismi gazetelere geçiyor. İsmail, yine faaliyetlerin başında devam ediyor mücadelesine. Ta ki Aralık ayında tutsak düşüp, Gayrettepe hücresinde kurşunlanana dek...

Daha birçok ihtilalci komünist, düşmana teslim olmamayı ilke ediniyor, son mermilerine kadar çatışıyorlar. En vahşi işkencelere maruz kalı-

yor, fakat adlarını bile söylemiyorlar. Fatih'in önderliğinde ifade vermem geleneğini başlatıp, bunu örgüt tavrına yükseletiyorlar. Zindanlarda hiçbir faşist yaptırıma boyun eğmiyor, direnişlerin, açlık grevlerinin, ölüm oruçlarının başını çekiyorlar. Mahkemelerde yargılanan değil, yargılayan oluyorlar. Daha az ceza alma kaygısından uzak, programlarını, görüşlerini uzun uzun yazıyorlar, okuyorlar. Dahası böyle bir mahkemeyi tanımadıklarını, haykırıyor-

lar heyetin suratına.

Bu tarih böyle yazılıyor... 12 Eylül ve direniş denildiği zaman ihtilalci komünistlerin akla gelmesi boşuna değildir. Onda kaç komünistin kanı ve teri vardır.

12 Eylül darbesini 'Hücum' komutuyla karşılayan Osman Yaşar Yoldaşcan, 29 Eylül 1980'de, Bağcılar'da kuşatıldığı bir inşaata direniş kalesine çevirerek şehit düştü.

Sendika ağaları teslim olmasaydı, 11 Eylül günü süren grev ve direnişler, 12 Eylül sonrasında devam ederdi.

* * *

Elbette sadece ihtilalci komünistler direnmiyor. Örgütünün “geri çekilme” kararına rağmen, dağda, sokakta, evde çatışan, işkencede, zindanda direnen tek tek devrimciler de var. İhtilalci komünistlerin, bu devrimcilerden farkı, direnişlerini örgüt düzeyine çıkarmaları, önderlerinden, sempatizan ve taraftarlarına kadar aynı çizgiyi izlemeleridir. Bu sadece bir direniş çizgisi değil, 12 Eylül faşizmi ile her yönden mücadele çizgisidir.

8 Ekim 1980’de faşist cunta, Necdet Adalı’yı asarak başlar idam serisine. Gazetelerde küçük bir haberdur Necdet. Oysa Denizlerin asıldığı Ankara’da, tıpkı Denizler gibi karşılaşmıştır idamı, başı dik ve sloganlarla... Komünistler, “idamlara hayır” kampanyası başlatır hemen. Diğer tüm devrimcileri idamlara karşı eylem birliğine çağırır. Ama sınırlı bir şekilde sadece Partizan’la gerçekleşir bu eylem birliği. Ülke topraklarında eylem birliğine yanaşmayan örgütler, yurtdışında “Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi” kurduklarını açıklayacaklardır aylar sonra. Ancak bu sözde cephe de fazla sürmeyecek, bir süre sonra dağılacaktır.

Tüm sokakların tutulduğu günlerde bildiriler dağıtılır ev ev... Duvar yazıları yazılır, pullar yapıştırılır; “İdamlara Hayır!” diye. 12 Eylül generalleri, asılan ilk devrimcinin ardından iki de MHP’li faşisti asarlar ki, hem sola, hem sağa karşı olduklarını göstermek ve kitlelerden gelecek tepkiyi baştan önlemek için... Devrimci hareketlerden de bu yönde ciddi bir karşı koyuş görmeyince, idam sehpaları birbiri ardına kurulmaya başlanır.

26 Ekim’de sıra Serdar Soyergin’dedir. Adana Cezaevi’nin hücrelerinde tutulan Serdar’a komünist tutsaklar ulaşır, hücreden koşuşlarına almak ve onu vermemek isterler ama başaramazlar. O gece tüm tutsaklar sabaha kadar nöbet tutar. Serdar’ın hücreden alındığı duyulduğu anda sloganlar yükselir tüm koşuşlardan. Serdar da sloganlarla yanıt verir ve yiğitçe çıkar idam sehpasına... Aynı anda alevler yükselir cezaevinden. Devrimci tutsaklar, koşuştaki her şeyi yakmaya başlamıştır. İsyana dönüşür, eylem... Askerler ateşi ve tutsakların direnişini söndürmekte zorlanır. Bu kez gazeteler, “Adana cezaevinde isyan” diye manşetten verirler. Serdar’ın idam haberi bunun içinde yer alır. Belki de 12 Eylül idamlarına karşı gösterilen en ciddi direniştir Adana cezaevi isyanı.

Ertesi gün, Adana halkı, Serdar Soyergin ismini duvarlara yazılan yazılardan da görecektir. Komünist tutsaklar, havalan-

dırma duvarlarını da Serdar’la dolduracaktır, görüşçüler görsün diye. Bir de broşür hazırlayıp vereceklerdir, basılıp dağıtması için. “Faşist cunta, seni kurduğun darağaçlarında asacağız!” başlığı ile yayınlanır broşür. İdamlara hayır kampanyasının önemli bir parçası olarak elden ele dolaşır...

* * *

Ne 11 Eylül’ü 12 Eylül’e bağlayan gece, filmlerde, romanlarda anlatılan gibidir. Ne de 12 Eylül geldiğinde mücadele bıçak gibi kesilmiştir. Bunu böyle yansıtanlar, ya cehaletlerinden, dönemi bilmediklerinden; ya da bilinçli bir şekilde, kendi teslimiyetlerini meşru ve haklı göstermek için çarpıtmaktadır.

Oysa 12 Eylül’ün hakimiyetini kurması, yaklaşık 6 aylık bir süreyi bulmuştur. Eğer 12 Eylül’ün hemen ardından sendika yöneticilerinin ihaneti ve kimi devrimci örgütlerin teslimiyeti olmasa, bu süre çok daha uzun tutacak, belki de faşist cuntanın zafer kazanması engellenecekti. Çünkü faşizmin zaferi, ne mutlak, ne de kadirdir. Her şey mücadelenin gücüne bağlıdır.

Bir diğer çarpıtma da, 12 Eylül’den sadece işkence, zulüm, idam, vahşet olarak sözedilmesidir. 12 Eylül aynı zamanda bir direniş dönemidir. Ve sadece ülkemiz açısından değil, dünyaya örnek olabilecek direnişler yaratılmıştır. İşkence ve zindan direnişleri, bunların başında gelir.

Komünistler, 12 Eylül’ün kesin üstünlüğünü sağladığı bir dönemden sonra, (8. ayda) “saldırı” taktiği yerine “geri çekilme” taktiğine geçmiş, ancak faaliyetlerinde kesinti yapmamıştır. Ta ki ’85 yılında büyük bir darbe alana dek... Mülteciliğe ise hiç bulaşmamış, tek bir kadrosunun bile yurtdışına gitmesine izin vermemiştir.

Denilebilir ki, bir avuç komünist ve devrimcinin direnişi neyi değiştirebilir ki? Engels’in sözüyle karşılık vermişlerdir buna da: “Sert bir çarpışmadan sonraki bir yenilgi, devrimci önemi kolayca kazanılan bir zafere eşit bir olaydır. (...) Arkalarında, yaşayanların ruhunda, devrim zamanı, enerjik ve tutkulu bir eylemin en büyük uyarıcılarından biri olan bir öcalma isteği bırakırlar. Her savaşımında...yenilme tehlikesi vardır. Ama bu yenildiğini kabul etmek ve vuruşmaksızın teslim olmak için bir neden midir?”

Böyle düşündüler ve böyle hareket ettiler. Ve arkalarında bir direniş mirası bıraktılar. Bugünün ve yarının devrimcileri, bu mirasın üzerinden yükselsin diye. Çünkü biliyorlardı ki, “Tarihin en güzel yerinde/SON SÖZÜ HEP DİRENENLER SÖYLER”

F Tipi cezaevlerinde baskılar sürüyor

F Tiplerinde işkenceler ve baskılar yoğunlaşarak sürüyor. Yıl başında yayınlanan genelgeye rağmen, tutsakların hakları, çeşitli bahaneler üretilerek, disiplin cezalarıyla engelleniyor. “Olağan” bir uygulama haline getirmeye çalıştıkları, tutuklanıp cezaevine yeni gelene girişte işkence, hasta tutsakların tedavilerinin engellenmesi vb. ise pervasızlaşarak sürüyor. Ankara’da gözaltına alınan 87 HÖC’lü götürüldükleri F Tiplerinde girişte yoğun bir şekilde işkenceye maruz kaldılar.

İHD İstanbul Şubesi, 16 Ağustos tarihinde şube binasında yaptıkları bir toplantıyla “Cezaevlerindeki insan hakları ihlalleri “SIR” değildir başlıklı cezaevi raporunu açıkladı. Bu rapora göre,

tutukluların ortak mekandan yararlanmasında cezaevleri idareleri zorluk çıkartıyor. Tutsaklara sağlık hizmeti verilmiyor ya

da çok yetersiz olarak veriliyor, doktorlar muayene etmeden tutuklulara ilaç veriyor. Tutukluların spor yaparken boyunlarının altına koydukları gazetelere, çöp kovası olarak kullandıkları pet şişelere kadar “amaç dışı kullanılamaz” diyerek el konuyor.

TAYAD’lı aileler tarafından 19 Ağustos tarihinde EMO İstanbul Şubesinde düzenlenen forumda konuşan Halkın Hukuk Bürosu avukatlarından Bartın Timtik, Adalet Bakanlığı tarafından çıkartılan genelgenin uygulanmadığını söyledi. Genelgede bulunan 10 saatlik görüş hakkının kısmen sadece Tekirdağ 1 No’luda uygulandığını, Tekirdağ 2 No’lu ve Sincan’da uygulanmadığını, Gebze’de 10 saat yerine 7-8 saat olarak uygulanmaya çalışıldığını, Edirne’de ise idare tarafından 2,5 saat olarak önerilen görüşmelerin tutsaklar tarafından kabul edilmediğini aktardı.

Öte yandan, Sincan F Tipi’nde tutsaklar, görüşe çıkarken kollarına damga vurulması uygulaması nedeniyle görüşe çıkmama eylemi yaptılar.

F Tipleri’nde tedavileri engellenerek ölüme terk edilen Erol Zavar ve Yaşar İnce, hala tahliye edilmezken, Mayıs ayında tutuklanan Nevin Yaylacı isimli bayan tutsak, baş ağrısı şikayetinin gardiyanlar ve doktorlar tarafından ciddiye alınmaması sonucunda hücrelerine geri gönderildi, Ancak Yaylacı fenalaşarak Hacettepe Hastanesi’ne kaldırıldı. Beyin kanaması geçirdiği anlaşılan Yaylacı, ameliyata alındı ve bir süre sonra tahliye edildi.

Tutuklu Gazetecilerle Dayanışma Platformu, yaptığı açıklamayla tutsak gazetecilerin sayısının 24 olduğunu duyurdu. Son olarak Gaziantep’te yayın yapan Çoban Ateşi gazetesi sahibi Yasin Yetişgen, 22. sayıdaki “Kuzey Kürdistan” ibaresinden dolayı tutuklandı.

ABD'de mortgage krizi

Büyük krizin başlangıcı mı?

Temmuz ayının ortalarında ABD piyasalarından başlayan sallantı, Ağustos'un ilk günlerinde bütün dünyada borsaları etkileyen bir fırtınaya dönüştü. ABD'de ciddi bir ekonomik krizin başlangıcı adımları ortaya çıkmıştı, piyasalara yansıyan da bunun görünmesi oldu.

Kriz çok hızlı yayıldı

Milyarlarca dolarlık şirket birleşmelerindeki finansman ihtiyacıyla başlayan kriz, ABD'deki mortgage şirketlerinin likidite sıkıntısına girmesiyle derinleşti ve yaygınlaştı. 26 Temmuz günü ABD konut piyasasıyla ilgili verilerin açıklanmasının arkasından, dünya piyasalarında sert düşüşler başladı. Kriz çok hızlı bir dalga halinde yayılmaya başladı.

Bunu başlangıçta basitçe mali piyasalarda bir likidite krizi olarak açıklama eğilimi ağır basıyordu. Bu nedenle piyasalara likidite sürerek krizin aşılabileceği yönünde beklentiler oluştu. Ancak ABD Merkez Bankası (FED), Avrupa Merkez Bankası (ECB) ve Japonya Merkez Bankasının piyasaya milyarlarca dolar para sürerek krizi aşma çabaları bir sonuç vermedi. FED'in piyasaların normal işleyişini sürdürmelerini sağlamak için gerektiğinde likidite sağlayacağına ilişkin güvence vermesi de yeterli olmadı. Bankalar birbirlerine borç vermeyi durdurdu. Banka kredi limitlerinin yükselmesi ve kredi kullanma koşullarına kurallar getirmesi, şirket satınalmalarını da durduran iptal ettiren bir rol oynadı.

ABD'nin en büyük mortgage kredi şirketi olan Countrywide, bugüne kadar rastlamadıkları büyüklükte problemlerle karşı karşıya olduklarını açıkladı, şirket borsada değer kaybetmeye başladı. ABD'de riskli mortgage kredisi veren kuruluşlardan NovaStar Financial, zarar ettiğini açıkladı. Fransız BNP Paribas ile dünya bankacılık devi Alman Deutsche Bank'ı da mortgage krizi vurdu. Her iki banka, kendilerine bağlı bazı fonların ödemelerini durdurduklarını açıkladılar. ABD'li Blackstone şirketi, kendine bağlı fonu kapatma kararı aldı.

Kriz diğer ülkelere de çok hızlı bir biçimde yayıldı. Kendi ülkelerinde likidite krizine giren bankalar ya da fonlar, başka ülkelerdeki yatırımlarını satarak o ülkeden çıkıyorlar. Bu durum, bu ülkelerde de hızlı satışları getiriyor, bu ülkelerin borsaları düşüyor, piyasadan hızlı biçimde para çıkışı olduğu için o ülkeler de krize giriyor.

Liberalizm, "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sözleriyle simgeleştirilmiştir. Devletin görevi, işçi-emekçilerin kazanılmış haklarını tasfiye etmek ve kitleleri, özel şirketlerin dizginsiz sömürüsüne açmaktır liberal ekonomiye göre. Ekonomi iyi giderken kapitalist işletmeler, en tatlı karları vururlar bu sistem içinde. Ama ekonomi kötüye gitmeye başladığı anda, en liberali bile, hemen devletçi kesiliverir. "Hepimiz aynı gemideyiz" diyerek, kendileri batarsa ekonominin de batacağı yaygarasını koparırlar. Devletin hemen müdahale etmesini, kendilerini kurtarmasını isterler.

Serbest piyasa ekonomisi kriz üretir

Liberalizm, yani serbest piyasa ekonomisinin özü "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sözleriyle simgeleştirilmiştir. Devlet küçüldüğü, piyasaların işine karışmadığı zaman, piyasaların çok daha iyi işlediğini savunur liberalizm. Devletin görevi, işçi-emekçilerin kazanılmış haklarını tasfiye etmek ve kitleleri, özel şirketlerin dizginsiz sömürüsüne açmaktır liberal ekonomiye göre. KİT'leri 'kar etmiyor' diye satması, ucuz ya da bedava hizmet sunan kurumları 'verimsiz yatırım' diye kapatması, en temel ihtiyaç maddelerini sağlayan sektörleri, tekellerin yağmasına açması ve gerisine karışmaması gerekir devletin. Gerisini serbest piyasa kuralları kendisi belirler, liberalizmin savunusu budur.

Ekonomi iyi giderken kapitalist işletmeler, en tatlı karları vururlar bu sistem içinde. Üzerlerinde hiçbir denetim, hiçbir kontrol aracı istememelerinin nedeni de budur zaten. Ama ekonomi kötüye gitmeye başladığı anda, en liberali bile, hemen devletçi kesiliverir. "Hepimiz aynı gemideyiz" diyerek, kendileri batarsa ekonominin de batacağı yaygarasını koparırlar. Devletin hemen müdahale etmesini, kendilerini kurtarmasını isterler.

Devlet de yapar bunu zaten. ABD, Avrupa, Japonya ve Kanada merkez bankalarının, piyasaya likidite sürmek için batan mortgage kurumlarının tahvillerini satın alması bu yüzdendir. Merkez

bankaları, piyasaya değil, devletin sahibi olan tekellere likidite sunmuştur aslında. Devletin bütçesini, kitlelerden toplanan paraları, en büyük, ama batma tehlikesi yaşayan tekellerin kurtarılması için seferber etmiştir.

Likidite krizi mi, ekonomik kriz mi?

Mali piyasalarda ortaya çıkan ve kimi zaman mali kriz, kimi zaman likidite krizi olarak isimlendirilen krizler, özünde farklı unsurlar taşınması bir yana, dev-

letin piyasaya para pompalamasıyla, batık şirketleri kurtarmasıyla ve işçi emekçi kitlelerin ciddi düzeyde yoksullaşma yaşamalarıyla atlatılabiliyordu, ya da daha doğru bir ifadeyle ertelenebiliyordu. Ancak bu defa, merkez bankalarının piyasaya sürdüğü likidite miktarının yüksekliğine rağmen kriz bitmiyor, bitirilemiyor. Bu da krizin yapısını daha detaylı olarak sorgulamayı gerekli kılıyor.

Kapitalizmin ekonomik yasalarından, üretim anarşisi ve azami kar hırsından kaynaklanan bunalımların temel özellikleri şunlardır: Önce küçük şirketlerden başlayan ve giderek büyük şirketleri de etkisi altına alan yaygın iflaslar, kitlesel işten çıkarmalar ve kitlelerin genel yoksulluk düzeyinin artması, üretimin, özellikle de ağır sanayi üretiminin yavaşlaması, bir tarafta depolarda stoklar beklerken, diğer tarafta alım gücünün çok düşmesi... Yaklaşık bir aydır başta ABD olmak üzere dünyanın pek çok ülkesini etkisi altına alan krizde, bunların ilk belirtilerini görmeye başladık bile. Krizin konut sektöründe patlak vermesi, sorunu daha da vahim hale getiren bir etken. Çünkü konut sektörüyle bağlantılı olarak başta demir-çelik olmak üzere inşaatla ilgili bütün alanlar, bu krizden doğrudan etkilenecek.

Aslında ABD, 2000'lerin başlarından itibaren, büyük bir ekonomik kriz tehlikesiyle içiçe yaşıyor. Ve bu tehlikeyi, her gündeme geldiğinde, çeşitli manevralarla ertelemeyi başarıyor. 2001 yılında kriz belirtileri başlamışken bir anda patlak veren

11 Eylül saldırısı ve arkasından Afganistan işgali, 2003'te yeniden kriz belirtileri oluştuğunda Irak işgali ve konut sektöründeki canlanma, ABD ekonomisini uçurumun kenarından çeviren etkenlerdi. Ancak ABD'nin ekonomik kırılganlıkları, o günden bu güne daha da derinleşti. Ürettiğinden çok tüketen, halkı kredilere dayalı olarak yaşam standartını yükselten, bu nedenle ithalata dayalı bir tüketim gerçekleştiren, bu ithalatı karşılayabilmek için karşılıksız para basan ve en büyük rakibine-Çin'e sürekli olarak borçlanan bir ABD ekonomisi var karşımızda. Ve hepsin-

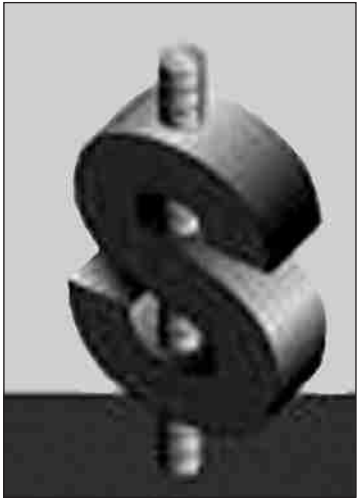

den önemlisi, '90'lı yılların başlarından itibaren sanayi üretimini bir kenara bırakıp kolay para getiren, ama ülkenin ekonomisine katkıda bulunmayan bilişim sektörüne yöneldiği için dünya pazarlarındaki rekabet gücünü ve sanayisinin kendi kendine yeterliliğini, her geçen gün biraz daha kaybeden bir ABD ekonomisi. Bu koşullarda krizleri aşmak için bulduğu en etkili yol savaşlar.

Kapitalizmin devrevi krizlerinin en önemli yanlarından birisi şudur: Kriz evresinden yeniden canlanma evresine geçmenin tek belirtisi ve tek koşulu, krizden önceki refah düzeyinden daha geniş bir büyüme yakalayabilmektir. ABD'nin en büyük handikapı da budur. Tarihindeki en büyük kriz, '29 yılında yaşanan ve II. Emperyalist Paylaşım Savaşının ön belirtisi olan krizdir. (Ki '29 krizi de tıpkı bugün olduğu gibi, ABD'li çiftçilerin aldıkları tarım kredilerini ödeyemez hale gelmesiyle patlak vermişti.) Bu kriz, ABD'nin elinde bulunan sömürgelere sığmadığı, ekonomik olarak daha geniş bir alana ihtiyaç duyduğunun göstergesi olmuştur. Zaten savaş sonrasında ele geçirdiği yeni hegemonya alanları, ekonomiyi uzun bir süre rahatlatmıştır.

Ancak bugün ABD'nin yaşayacağı olası bir krizi çok tehlikeli hale getiren etken de budur. ABD, ulaşabileceği en geniş hegemonya

alanına '90'lı yılların ilk yarısında ulaşmıştır. Bu dönemde dünyanın büyük bir bölümünde hegemonyasını ilan etmiş, dünya pazarları üzerinde en büyük söz sahibi haline gelmiştir. Bugün ise, artık ekonomik olarak güç kaybetmeye başlamış, gerileme evresine girmiş bir ABD vardır karşımızda. Bu nedenle, dünya üzerindeki hegemonyasını ekonomik değil, askeri gücüyle kurmaya çalışmaktadır. Oysa belirleyici olan ekonomik güçtür; politika ekonomiyeye bağlı olarak geliştirilir, askeri güç ise politikanın yetmediği noktada devreye girer. Yani ekonomi gerilerken, başlı başına etkili olacak, büyüyecek bir askeri güç söz konusu olamaz. Askeri güç, sadece krizleri ertelemeye yarar, ekonomiyi düzeltmez, pazar alanlarında gerçek bir hegemonya kuramaz.

Diğer taraftan, bugün '90'lı yılların aksine, ABD'nin karşısında çok ciddi iki rakip güç durmaktadır; Rusya ve Çin. Bu iki ülkeden özellikle Çin, ABD'nin sürekli olarak borçlandığı, bu nedenle de bağımlı hale geldiği bir ülkedir. Ve Çin, geçmişte ABD'ye mutlak bir biçimde bağımlı olan pekçok ülke içinde olmak üzere, dünya pazarları üzerinde hızla yayılmakta, kendi hegemonya alanını güçlendirmektedir.

Yani ABD'nin, bırakalım '90'lı yıllardan daha büyük bir ekonomik genişlemeye ulaşmasını, her geçen gün biraz daha daralması, dünya pazarlarındaki gücünü kaybetmesi söz konusudur. Bugün için bunu askeri gücüyle kapatmaya çalışmakta, yürüttüğü savaşlarla ekonomisine soluk borusu yaratmaya çalışmaktadır. Ancak bu geçici bir durumdur.

Yaşanan krizin ekonomik verileri önümüzdeki günlerde daha fazla ortaya çıkacak. Krizi erteleyebilmek için piyasaya likidite sürmek, faiz oranlarını düşüreceklerini ilan etmek gibi adımlar atılıyor. Ancak bugünkü koşullarda bu adımların krizi çözmek değil, daha da derinleştireceğini söylemek mümkün. Likiditenin fazla pompalanması, enflasyonist baskıyı artıran, faizlerin indirilmesi de ekonominin yavaşlamasına neden olan etkenlerdir çünkü. Buna rağmen geçici bir rahatlatma yaşamaları, en azından kısa bir süreliğine de olsa piyasaları sakinleştirmeleri olasıdır.

Ancak ABD, şişirilmiş rakamlarla, yaratılan kredi köpükleriyle oluşturulan yalancı bahar havasının son dönemine girmiş durumdadır. Tepeden iniş çok hızlı olacaktır.

Mortgage piyasası nasıl işliyor?

Mortgage kredi kurumları, 20-25-30 yıl vadelerle ve iki tür kredi veriyorlar. Biri faiz oranı görece yüksek ama sabit faizli kredi. Yani kredinin alındığı günün faiz oranı biraz daha düşük olsa bile 30 yıl boyunca değişmeyecek olan bir faizle ödeme yapılıyor.

Diğeri ise değişken faizli kredi. Buna göre, kredinin verilmesinin arkasından ilk birkaç yıl boyunca resmi faiz oranlarının altında bir faiz uygulanıyor, sonrasında ise, faizler, piyasalardaki dalgalanmaya bırakılıyor. Bu nedenle bu kredinin riski daha yüksek oluyor, ancak ilk yıllarda belli düzeyde bir rahatlatma getirdiği için ödeme gücü zayıf olan kişiler, riski göze alarak bu faiz biçimini tercih ediyorlar. Buna supreme mortgage (yüksek riskli mortgage kredisi) deniyor.

Aslında mortgage kurumları da, ödeme gücü zayıf olan, kredi sicili çok parlak olmayan kişilere bu tür supreme mortgage vermekte daha istekli davranıyorlar. Sistem, ülkemizde bankaların, sokaktan geçen kişileri durdurarak kefilsiz, koşulsuz biçimde kredi kartı vermeleri ile aynı biçimde işliyor. Gözünü kar bürümüş kapitalist ekonominin, kısa vadede kar elde etmek için kendi kuyusunu kazmanını en çarpıcı örneklerinden biridir bu işleyiş.

Bunun yanında, kimi mortgage kredi kuruluşları, satın alınacak evin değerinin yüzde 110 üzerine kadar kredi verebiliyor. Mesela 150 milyarlık bir ev satın almak için kredi başvurusunda bulunduğunuzda, 165 milyarlık kredi alabiliyorsunuz. Evin yayında bir de araba satın alabiliyorsunuz. Bir başka yöntem de evin değerini olduğundan daha fazla göstererek fazla kredi almak. Bu durum yaşam standartlarını yükseltiyor, borçla zengin bir görünüm sağlıyor.

Ancak ilk birkaç yıldan sonra ödeme gücünü ortaya çıkıyor. (ABD'de iki yıl önce 30 yıllık kredilerin faizi yüzde 4 idi, bugün ikiye katlanarak yüzde 7,5-8 düzeyine kadar yükseldi) Faizlerdeki yükseliş, zaten gelir düzeyi sorunlu olan kişilerin ödeme sınırlarının üstünde borçla karşı karşıya kalmasına neden oluyor.

Bu arada evin değerindeki düşme de bu borç sarmalına ekleniyor. Bu durumda mortgage şirketi eve, arabaya ve krediyi alan kişinin elinde başka ne varsa ona el koyuyor. Krediyi alan kişi, evi satın aldıktan sonraki birkaç yıl borçla zenginleşmiş görüldükten sonra, evi satın almasından öncekine göre daha yoksullaşmış, elindeki herşeyi kaybetmiş biçimde ortada kalıyor. Ve bir anda onbinlerce, yüzbinlerce insan bu hale geliveriyor. (ABD'de son birkaç ayda, yüksek riskli gruptaki icralık konut sayısı yüzde 75 düzeyinde artış göstermiş durumda.)

Diğer taraftan, bu tür kredileri açan mortgage kurumu, verdiği kredi ve ipoteklediği konut karşılığında varlığa dayalı menkul kıymetler çıkarıyor. Ya da bankaların müşterilerine verdikleri konut kredileri, krediyi veren bankalar tarafından, bu işin toptancılığını yapan finans kurumlarına satılıyor; toptancılar, aldıkları konut kredileri karşılığında varlığa dayalı menkul kıymetler çıkarıyorlar. Menkul kıymetler yatırımcılara, pazarlanıyor ve tüm dünyada satışa çıkartılıyor. Konut kredilerinin geri dönmeye başladığı durumda, menkul kıymetlerin arkasındaki varlık çökmüş oluyor. Her bir mortgage kurumu, kendisiyle bağlantılı iş yapan, borçlanma ve krediler zincirinin bir parçası haline gelen birkaç şirketi, kendisiyle beraber iflasa sürüklüyor.

Bu mortgage kurumlarının ilk yıllardaki karlı görüntüsü ve borsadaki yüksek değeri nedeniyle ona yatırım yapan, emekli ikramiyesini, birikmiş parasını bu şirketin hisselerine yatıran 'küçük yatırımcı' ise, şirketin iflasıyla birlikte elindeki değersiz kağıtlarla birlikte iflas zincirinin bir başka parçası haline geliyor.

Hacizli evleri, tahvilleri elinde toplayacak denli büyük bir likiditeye sahip olan tekel, bu krizden güçlenmiş olarak çıkıyor. Ya da artık satılması olanaksız, paraya çevrilmesi, geriye dönüşü olmayan tahvilleri merkez bankası tarafından paraya çevrilen, yani devlet tarafından kurtarılan tekel, krizi kara çevirmiş oluyor.

İrlanda'daki işgal bitiyor İngiltere askerlerini çekiyor

İngiltere, 1969 yılından beri işgal altında tuttuğu İrlanda topraklarını boşaltmaya ve askerlerini geri çekmeye başlayacağını açıkladı. Ancak bu tam bir geri çekilme değil. 5 bin askerden oluşan bir birlik, İrlanda'da kalmaya devam edecek. Yani İngiltere, İrlanda halkına kendi hegemonyasını ve işgal günlerini hiç unutturmayacak bir sembol bırakıyor geride.

İlk olarak 1169 yılında adaya asker çıkartan İngiltere, İrlanda'yı kesin olarak topraklarına kattığında tarih 1801'i gösteriyordu. Ancak bu tarihe kadar, İngiltere'nin sayısız işgali ve İrlandalıların sayısız direnişi gerçekleşmişti.

Yüzyılın başlarından itibaren mücadele yeni bir evreye girdi. İrlanda, bağımsızlık yanlısı Katolikler ile İngiltere sömürgeci olarak kalmak isteyen Protestanlar arasında ikiye bölündü. 1905 yılında Katolik Artur Griffith tarafından Sinn Fein partisi kuruldu. Protestanlar ise Ulster Birlikçi Partisi kurdu.

Almanya'da ve Rusya'da devrimci hareketlerin hız kazandığı bir dönemde, İrlanda'da da 1916'da Paskalya Ayaklanması olarak bilinen direnişte Dublin kentindeki silahlı devrimciler, James Connolly önderliğinde ayaklanma başlattılar, kentteki önemli binaları ele geçirdiler. İngiliz ordusu, şiddetli bir saldırı başlattı. Günler süren çatışmaların arkasından, direniş bastırıldı, James Connolly'nin de aralarında olduğu 15 devrimci idam edildi, yüzlerce insan tutuklandı ve işkencelerden geçirildi.

1918'de Sinn Fein, parlamento seçimlerinde büyük bir başarı elde etti. Ancak milletvekilleri Londra'daki parlamento'ya gitmeyerek, toplantılara katılmayı reddettiler. Kendini İrlanda Meclis üyeleri sayarak ihtilalci bir cumhuriyet hükümeti kurdular.

Sinn Fein'in silahlı kanadı olarak kurulan İrlanda Gönülleri'nin arkasından oluşturulan İRA, 1920 yılın-

da Michael Collins önderliğinde gerilla savaşına başladı.

1920'de İngiliz Parlamentosunun çıkardığı İrlanda Hükümeti Kanunu ile biri Belfast'ta, diğeri Dublin'de olmak üzere iki İrlanda Parlamentosu meydana getirildi. İngiltere, 1921'de İrlanda-İngiltere Antlaşması ile sonradan İrlanda Cumhuriyeti diye anılacak olan Serbest İrlanda Devletini, İngiliz Milletler Topluluğu içinde yer alan bağımsız bir dominyon olarak tanıdı.

'20'lerden itibaren direnişler inişler ve çıkışlarla devam etti. 1969 yılında İngiltere, İRA ve İrlanda halkına dönük olarak en kapsamlı saldırıyı 300 bin asker ile başlattı.

1980'li yıllar, 'demir leydi' lakaplı İngiliz Başbakan Margaret Thatcher'in azgın sömürsü altında geçti. İRA'ya karşı dizginsiz bir şiddet uyguladı Thatcher. 1981 yılında, İRA üyesi Bobby Sands ve 21 arkadaşı, siyasi tutukluluk haklarının tanınması ve tek tip elbise uygulamasının kaldırılması talebiyle ölüm orucuna başladılar. Eylemde on devrimci şehit düştü.

1991 yılında İRA ile İngiltere arasında görüşmeler başladı. bu sürecin sonunda İRA, 1994'te eylemlerine son verdiğini açıkladı. Daha önce 1972 ve 1975 yıllarında da ateşkes ilan eden İRA, dördüncü ve son ateşkesi, 1997 yılında ilan etti. Son iki ateşkes, İRA'nın bölünmesiyle sonuçlanmıştı. Barış görüşmelerini onaylamayan bir grup, 'Gerçek İRA' adıyla mücadeleye devam kararı almıştı, ancak çok fazla etkili olamadı.

İRA, silahlı mücadeleyi yükselttiği dönemlerde, çok güçlü bir halk desteğini arkasına almıştı. Dini ve ulusal motiflerin birleştiriciliğinin de etkisiyle İrlandalı kitleler, İRA'yı sahipleniyorlardı. Öyle ki, gerilla cenazeleri, silahlı gerillaların katıldığı büyük kitleli eylemler biçiminde gerçekleştiriliyor, ÖO eylemindeki Bobby Sands cezaevinde iken milletvekili seçiliyor, İRA içinde sayısız 'uyuyan gerilla' (günlük yaşamına devam eden ve ihtiyaç olduğunda eyleme katılan gerillalar) bulunuyordu. Ancak mücadele ufkunun ulusal kurtuluşçulukla sınırlandırılması, önderlerden kayıpların çokluğu ve uzun süren gerilla mücadelesinde yorgunluk; verilen mücadelenin gücüne ve harcanan emeğin büyüklüğüne denk bir kazanımla bitmemesine neden oldu.

9 Eylül 1984-Devrimci Sanatçı Yılmaz Güney'in Ölümü

Türkiye sinemasının devrimci sanatçısı Yılmaz Güney, 1 Nisan 1937 yılında Adana'da doğdu. Küçük yaşta evden kaçan Yılmaz Güney, o yaşlardan itibaren çalışmaya başladı. O yaşlarda emeğiyle geçmenin, fakirliğin ne demek olduğunu gören Yılmaz Güney'in sanatına, içinden geldiği işçiler ve emekçilerin yaşamları yön verdi.

Sinema'ya atıldığı ilk dönemlerde daha çok macera tarzı filmler çekmesine ve oynamasına rağmen, hep bir ezilmişliğin, umutsuzluğun izlerini taşıyan kahramanları taşıdı beyaz perdeye. Türk sinemasında parlak yaşamların, kitlelerin uzaktan hayranlıkla seyrettiği ama ulaşamadığı, yıldızlı sanatçıların popüler olduğu bir dönemde Yılmaz Güney, halktan kahramanları yaratmıştı.

Onun kahramanları yoksuldur, ezilmiştir, ama haklının, doğrunun yanında olan, bunun mücadelesini veren 'bizden' insanlardır. O 'çirkin kral'dır. Bu yüzden büyük bir sevgiyle bağrına basar kitleler Yılmaz Güney'i.

Onun sinema'ya atıldığı dönemler, aynı zamanda Türkiye halklarının, demokratik hakları için, iş için, özgürlük için hareketlendiği yıllardır. Zaten süreç ilerledikçe bu hareketlilik ve yeni yeni filizlenmeye başlayan devrimci gençlik, hem yaşamına hem de sanatına yansımaktadır.

Sinema'ya yakın olmak için hukuk fakültesini bıraktı. Küçük yaşlarda sinemalarda film bobini taşıyarak başladığı sinema yaşantısı boyunca 114 filme yönetmen, oyuncu, senarist ve yapımcı olarak imza attı. Filmleri Adana, Antalya ve Berlin'de düzenlenen festivallerde ödüller kazandı. 1970'li yıllara gelindiğinde Yılmaz Güney, Türkiye halkları tarafından en çok tanınan ve sevilen sanatçı olma özelliğini kazanmıştı. 1970'li yıllardaki toplumsal değişim ve devrimci atılım, Yılmaz Güney'i doğrudan etkiledi. Bireysel kahramanlık filmlerinden, toplumsal içerikli filmlere geçiş yaptı. Filmleri halkların bağrında sevgi ve umut uyandırırken, devletin gözünde kin uyandırıyor. İşte bu koşullarda Adana'da bir savcıyı öldürmek suçundan cezaevine girdi. Cezaevinde bulunduğu süreç içinde kendini hem siyasi olarak geliştirdi, hem de film senaryoları yazarak dışarıda çekilmesini sağladı. Şiirler, öyküler yazıyordu. Filmleri ödüller alma'ya devam ediyor, Yılmaz Güney Türkiye sinemasında kendi tarzını yaratıyordu. "Arkadaş", "Umut", "Ağır", "Yol", "Sürü", "Duvar" gibi önemli filmlere imza attı.

Devrimci kişiliğini her daim açıklayan ve pratikte de bunun gereklerini yapan Yılmaz Güney, birçok aranan devrimciyi evinde saklayarak, maddi-manevi her türlü yardımda da bulunuyordu. O, kavgasını kendi alanında veriyordu. Birçok filmini kendisinin olmadığı şartlarda çektiler. Yol ve Sürü iki filmidir buna örnek olarak. Bu filmlerin senaryosunu yazarak dışarıya göndermiş, dışarıda çekilen filmlerin neredeyse her karesini, her anını, içinde bulunduğu en zor koşullarda bile, yakından takip ederek yönlendirmiştir.

12 Eylül darbesinden sonra yurt dışına çıkan Yılmaz Güney, Fransa'da çektiği Duvar filmiyle ödüller aldı. Ayrıca cezaevindeyken çektiği Yol filmiyle Cannes film festivalinde en iyi film dalında büyük ödülü kazandı.

Ancak, uzun yıllar süren cezaevi yaşantısından sonra bozulan sağlığı hasretle de birleşince, daha da ilerledi ve 9 Eylül 1984'te Fransa'da öldü.

Yılmaz Güney, hala Türkiye halklarının bağrında yaşamaya devam ediyor. Sinemanın en çok bilinen ve sevilen figürü olmasında, halkların acısından yığılan ve onlara umut taşıyan sanatının etkisi büyüktür.

*Kavgayı
Bir yaprağın üzerine yazmak isterdim
Sonbahar gelsin yaprak dökülsün diye
Öfkeyi
Bir bulutun üzerine yazmak isterdim
Yağmur yağsın bulut yok olsun diye
Nefreti
Karlara üzerine yazmak isterdim
Güneş açsın karlar erisin diye
Dostluğu ve sevgiyi
Tüm yeni doğmuş bebeklerin
yüreğine yazmak isterdim
Onlarla birlikte büyüsün
bütün dünyayı sarsın diye*

Yılmaz Güney

☆ **1 Eylül 1987-Didar Şensoy Öldü.**

Devrimci tutsak ailelerinin önderlerinden biri ve İHD'nin kurucusu olan Didar Şensoy tutsakların yaptığı açlık grevlerine destek vermek için yapılan eylem için gidilen Ankara'da polisin saldırması sonucunda yaşamını yitirdi.

☆ **2 Eylül 1969-Vietnam Vietnam Devrimi'nin Önderi Ho Chi Minh Öldü.**

Fransa'da Komünist Parti'nin kurucularından olan Ho Chi Minh (Adı Vietnam dilinde 'ışığa kavuşturan kişi' anlamına geliyor), birçok ülkede devrimci faaliyette bulundu. Komünintern delegeliği yaptıktan sonra, Vietnam'da (Vietminh) kurdu. 2 Ekim 1945'te Vietnam bağımsızlığını kazandı.

☆ **11 Eylül 1973-Şili'de Askeri Darbe**

Şili'de yükselen halk hareketi sonucunda, halkçı politikalar savunan Alende'nin başkanlığındaki Halkın Birliği koalisyonu iktidara geldi. Bunu sindiremeyen ABD, Pinochet liderliğinde faşist bir darbe tezgahladı. Darbe sonrasında Salvador Allende elinde silahıyla çatışarak ölürken, darbeciler binlerce insanı işkencelerde, sokak infazlarında katletti.

☆ **12 Eylül 1977-Steve Bico Katledildi.**

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin direniş örgütlerinden SASO'nun kurucusu Bico, ırk ayrımcılığına karşı mücadele ettiği için katledildi.

☆ **12 Eylül 1980-Türkiye'de Askeri Faşist Darbe**

☆ **14 Eylül 1973-Victor Jara Katledildi.**

Devrimci bir sanatçı olan Jara, emperyalizme ve faşizme karşı müziğini bir silah haline getirmişti. Unitad Popu- lar'ın müzik grubunda 60'lı yıllardan beri yer alıyordu. Şili'deki fa-

şist darbenin ertesi günü on binlerce insanın doldurulduğu ve işkenceden geçirildiği Santiago stadyumunda direniş şarkıları çalmaya başladı. Bunu engellemeye çalışan faşistler, gitar çalamaması için Jara'nın ellerini kırdı. Ancak Jara şarkılarını söylemeye ve söyletmeye devam etti, bunun üzerine darbeci-

ler tarafından katledildi.

☆ **16 Eylül 1942-Arnavutluk Ulusal Kurtuluş Cephesi Kuruldu.**

İtalyan işgaline karşı başlayan direniş, devrimin yapılmasıyla sonuçlandı. Sonrasında sosyalizmin inşası sürecine girildi.

☆ **16 Eylül 1976-DGM Direnişi**

İşçilerin yoğun direnişiyle karşılaşan DGM'ler, açılmadan kapanmak zorunda kaldı. Yoğun bir direniş, grev ve boykotla karşılanan bu faşist mahkemeler, halk gücünün demokratik hakları kazanmada ne kadar etkili olduğunun iyi bir örneği idi.

☆ **20 Eylül 1992-Kürt Aydını Musa Anter Katledildi.**

☆ **21 Eylül 1995-Buca Cezaevi Katliamı**

Temmuz ayında DHKP-C tutsaklarının gerçekleştirdiği özgürlük eyleminden sonra baskısını arttıran devletin bu tavrı direnişlerle karşılandı. 21 Eylül'de silahlarla gelen devlete karşı bir kez daha barikatlar kuruldu. Barikatların başında direnen tutsaklardan DHKP-C'li tutsaklardan Turan Kılıç, Uğur Sarıaslan ve Yusuf Bal şehit düştü.

☆ **23 Eylül 1923-Bulgaristan'da Faşist Ayaklanmaya Karşı İlk Ayaklanma Başladı.**

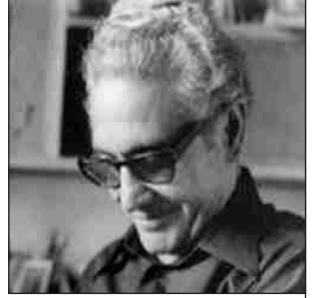
☆ **23 Eylül 1973-Pablo Neruda Öldü.**

Pablo Neruda, şiirleriyle değil, yaşamı boyunca göstermiş olduğu pratikle de halkın direnişinde önemli yer oynadı. Yazdığı şiirler devrimci hareketten, halktan besleniyor, onlara direnişçi bir

20 Eylül 1985

Ruhi Su'nun ölümü

Türkiye'de halk müziğinin sevilmesinde, çok önemli bir etkisi vardır Ruhi Su'nun. Devletin icazetinde müzik yapmayı reddetti. Birçok marş, türkü ve eser onun sesinden kitlelere coşkuyu, umudu ve direnişi anlattı. Ancak bunu yapmasının bedelini devlet onu beş yıl cezaevine kapatarak ödetmeye çalıştı. Yine de başarılı olamadı. Kanseri olan Ruhi Su tedavisi için yurtdışına çıkmak zorundaydı. Devlet pasaport vermeyerek, tedavisini engelledi. Ruhi Su, 73 yaşında öldü.

ruh, coşku, özgürlük tutkusu vermek üzere geri dönüyordu.

☆ **24 Eylül 1969-'68 Hareketinin Önderlerinden Taylan Özgür Polisler Tarafından Katledildi.**

☆ **25 Eylül 1996-Diyarbakır Cezaevi Katliamı**
'96 Mayıs-Temmuz Cezaevleri Genel Direnişi'nin 12 şehit pahasına kazanımlarla sonuçlanmasının hemen iki ay sonrasında, Diyarbakır zindanlarında devlet silahlar ve demir çubuklarla PKK'li tutsaklara saldırdı, on tutsağı katletti.

☆ **26 Eylül 1999-Ulucanlar Cezaevi'nde Katliam.**

Devlet, F tipleri hücrelere geçişin ilk provasını Ulucanlar'da yaptı. Askerler ve polisler, silahları ve gaz bombalarıyla saldırdı. Saldırı sırasında 10 devrimci tutsak, işkence yapılarak katledilirken, birçoğu da ağır yaralandı. Devrimci tutsaklara katliam sonrası yoğun işkenceler uygulandı ve başka cezaevlerine sürgüne gönderildiler.

Eylül Ayında Şehit Düşen İhtilalci Komünistler

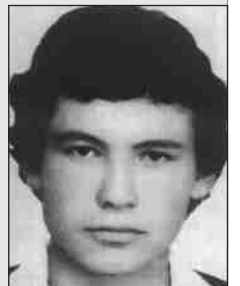
8 Eylül 1981-Selma Aybal

TİKB Adana Baskı komitesi üyesi olan Selma Aybal, hain Adil Özbek'in itirafları sonucunda polisler tarafından katledildi. Bir yoldaşıyla konuşmasında, ölümünün saatlerce süren bir çatışmada olmasını istediğini söylemişti Selma. Osman gibi olmasını istiyordu. Yoldaşcan gibi çatışarak ölemedi ama işkencede bedenini silaha çevirerek direnişin başka bir mevzisinde, ama tıpkı Osman gibi düşmanı yenilgiye uğratarak şehit düştü.

9 Eylül 1979-Vedat Çataltepe

Genç yaşta tanıştığı TİKB'yle kısa süreli birlikteliğine rağmen, göstermiş olduğu direniş ve atılganlık, tarihe yazıldı. Semtini faşistlerden korumak için nöbet başındaydı Vedat. Karşısına çıkan gece bekçisini göndermek istedi ve arkasını döndü. Ancak gece bekçisi arkasından kurşun sıktı. Vedat da ona bir kurşun sıktı. Vedat orada öldü. Bekçi de Vedat'ın kurşunuyla hak ettiği sona gitti. Cenazesi ise anti faşist bir gösteriye dönüştü.

ABD'ye karşı Asya'da yükselen tehdit Şanghay İşbirliği Örgütü

Şanghay İşbirliği Örgütü'nün (ŞİÖ) 7. zirvesi, 16 Ağustos tarihinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te gerçekleştirildi. Zirveye ŞİÖ üyeleri Çin, Rusya, Kazakistan, Tacikistan, Özbekistan, Kırgızistan'ın yanı sıra, İran, Moğolistan, Pakistan, Afganistan, Hindistan ve Türkmenistan gözlemci olarak katıldı.

Zirvenin hemen öncesinde, ŞİÖ üyesi ülkelerin tümünün katıldığı bir ortak askeri tatbikat düzenlendi. 'Barış Görevi 2007' adı verilen tatbikat, iki ülkede birden (Rusya ve Çin) gerçekleştiriliyordu ve ŞİÖ tarihinin en büyük askeri tatbikatı olma özelliğini taşıyordu. İngiliz gazetesi Times, bu tatbikatın NATO'ya rakip nitelikte olduğunu ve ABD'nin Asya'da yayılma ihtimaline karşı ŞİÖ'nün askeri gücünün bir denge unsuru olarak görüldüğünü yazdı. Times'in yorumu doğruydı, sadece tatbikat değil, ŞİÖ'nün kendisi ABD'ye karşı bir güç birliği ve meydan okuma anlamını taşıyordu.

ŞİÖ'nün kuruluşu

Örgütün kuruluşu 1996 yılına kadar uzanıyor. Şanghay'da Rusya, Çin, Kazakistan, Tacikistan ve Kırgızistan'ın biraraya gelmesiyle, 'Şanghay Beşlisi' ismiyle kuruldu. Kuruluş amacı başlangıçta üye ülkeler arasındaki sınır sorunlarını çözmek ve üye ülkeler arasındaki sınırlarda, asker sayısını karşılıklı olarak azaltmakla sınırlı idi. Bunun yanında üye ülkeler arasında bilim ve teknoloji, kültür ve eğitim, enerji ve ulaştırma, çevreyi koruma konularında ilişkilerin geliştirilmesi, dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerinin

güçlendirilmesi gibi daha genel amaçlar da ifade ediyordu kuruluş bildirgesi. Ancak o yıllarda, etkili bir örgüt olarak siyaset sahnesine çıktığı söylenemez.

2001 yılının Haziran ayında Özbekistan'ın da birliğe katılması ile üye sayısı altıya çıktı, ismi de bugünkü halini aldı. ŞİÖ, "terör, ayrılıkçı hareketler ve dinsel fanatizme karşı mücadele" amacıyla kuruluşunu ilan etti. 11 Eylül saldırılarının arkasından bu gerekçe, pekçok ittifakın ve örgütün kuruluş gerekçesi haline getirildi. Ama daha 11 Eylül saldırılarından önce, bunu kuruluş amacı olarak açıklayan ilk örgüt ŞİÖ oldu.

Örgütün kuruluş amacı, doğrudan ABD'nin hegemonyacı politikalarını hedefliyordu aslında. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının arkasından, cumhuriyetlerdeki ABD etkisi gün geçtikçe daha fazla artıyordu. Bu cumhuriyetlerin pekçoğunda ve Rusya'nın kendi içinde ortaya çıkan, ayrılıkçı, dinsel fanatik ve silahlı mücadele veren hareketlerin arkasında ABD'nin bulunduğu biliniyordu. En çarpıcısı ve güçlüsü Çeçenistan'da ortaya çıkan bu hareketler, ABD tarafından doğrudan destekleniyor, Rusya'ya karşı güçlendiriliyordu. Hem Rusya, hem de Çin, ABD'nin Asya'ya bu kadar yakınlaşmasından rahatsızlık duyuyorlardı. ŞİÖ, ABD'nin bu politikalarına karşı, Rusya ve Çin'in kendi 'arka bahçelerini', kendi hegemonya hedeflerini koruma amacıyla ortaya çıktı.

2002 yılında gerçekleştirilen zirve, bu amacın daha açıktan ortaya konmasına sahne oldu. Zirvedeki en çarpıcı konu bir "anti-terör ajansı"nın kurulmasını öngö-

ren anlaşmanın imzalanmış olmasıydı. ABD, 11 Eylül'ün arkasından başlattığı Afganistan saldırısı ile bölgeye daha fazla yerleşme, Orta Asya Cumhuriyetlerinde üsler elde etme olanağını ele geçirmişti. Rusya ve Çin ise, buna karşılık ŞİÖ'nün gücünü artırmayı hedeflemişlerdi. Kurulacak "anti-terör ajansı", bunu gösteriyordu. 2003 yılında ŞİÖ'nün terörle mücadele merkezi kuruldu. 2004 Haziranında Taşkent'te yapılan toplantıda ise merkezi Özbekistan'da olacak RATC (Bölgesel Anti-terör Teşkilatı) kurulması kararlaştırıldı.

2004 yılındaki zirvede, Moğolistan ilk gözlemci üye olarak örgüte alınmıştı. ŞİÖ, belli düzeylerde ABD etkisinin sürdüğü ülkelerin doğrudan örgüte üye olmasını ve karar sürecinde oy hakkı olmasını istemiyordu. Geçiş sürecini kendi inisiyatifinde gerçekleştirmek isteyen Rusya ve Çin, bu nedenle gözlemci üye statüsünü hayata geçirdiler.

2005 yılında Kazakistan'ın başkenti Astana'da gerçekleştirilen zirve ise, bir adım daha ileriye gidiyor ve örgütün genişlemesini öngörüüyordu. ABD ile sorunları olan İran'ın yanı sıra, ABD'nin hegemonyası altına almak için özel olarak uğraştığı Pakistan ve Hindistan, gözlemci üye olarak zirveye katıldılar. Zirvede yapılan bir açıklama, ABD'ye açıktan meydan okuma anlamını taşıyordu. ŞİÖ üyeleri, ABD'nin Afganistan'daki savaşı gerekçe göstererek Özbekistan ve Kırgızistan'dan geçici olarak aldığı askeri üsleri hemen boşaltmasını istiyordu. IISS Militeri Balance 2004-05 verilerine göre, Özbekistan'ın Hanabad üssünde 900, Kırgızistan'da 950 ve Tacikistan'da 14 ABD askeri bulunuyordu.

2005 yılındaki zirve, örgütün askeri işbirliğini güçlendirmesi yönüyle de önemli bir zirve oldu. Zirvenin hemen arkasından Rusya ve Çin, ilk ortak askeri tatbikatlarını gerçekleştirdiler. 2003 yılında ŞİÖ üyesi ülkelerin 1000 kadar askeri görevlisi 'teröre' karşı ortak bir tatbikatta biraraya gelmişlerdi. Ancak 2005 yılında yapılan askeri tatbikat, bundan daha önemli ve daha kapsamlıydı.

2006 yılındaki zirveye damgasını vuran ise, enerji konusunda yapılan anlaşmalar ve kurumsallaşmayı güçlendirme çabası oldu. Zirve öncesinde Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan ve Kırgızistan devlet başkanlarıyla biraraya gelerek yeni enerji anlaşmaları imzaladı. 1997 yılından beri tartışılan ancak 2004 yılında somut adım atılan Kazakistan-Çin petrol boru hattı da bu zirve öncesinde artık faaliyete geçirilmişti. Çin bu ülkelerin herbiriyle ayrıca ekonomik alanda anlaşmalar gerçekleştirdi. Tacikistan ve Kırgızistan'dan elektrik

2005 yılında Kazakistan'ın başkenti Astana'da gerçekleştirilen zirve ise, bir adım daha ileriye gidiyor ve örgütün genişlemesini öngörüüyordu. ABD ile sorunları olan İran'ın yanı sıra, ABD'nin hegemonyası altına almak için özel olarak uğraştığı Pakistan ve Hindistan, gözlemci üye olarak zirveye katıldılar. Zirvede yapılan bir açıklama, ABD'ye açıktan meydan okuma anlamını taşıyordu. ŞİÖ üyeleri, ABD'nin Afganistan'daki savaşı gerekçe göstererek Özbekistan ve Kırgızistan'dan geçici olarak aldığı askeri üsleri hemen boşaltmasını istiyordu.

almak, Kırgızistan ve Özbekistan'ı Çin'e bağlayacak bir demiryolunun inşası, Türkmenistan ve Özbekistan'da petrol ve doğalgaz aramak, Kazakistan'da enerji yataklarına yatırım yapmak vb. anlaşmalar, Çin'in Orta Asya Cumhuriyetleri ile ilişkilerini güçlendirme çabasının göstergeleriydi.

2006 yılındaki zirveye Afganistan'ın onur konuğu olarak katılması da önemli bir gelişmeydi. 2004 yılından itibaren ŞİÖ, Afganistan'la görüşmelerde bulunarak çeşitli protokoller imzalamıştı. ŞİÖ'nün amacı Afganistan'ı örgüt bünyesine alarak, ABD'nin bölgede kalma bahanesini ortadan kaldırmaktı. 2007 yılındaki zirveye ise, hem Afganistan, hem de Türkmenistan gözlemci üye olarak dahil edildi.

Gözlemci üyelerin önemi

Örgüte ilk olarak gözlemci üye yapılan Moğolistan, ŞİÖ bölgesinin tam ortasında yer alan bir ülkeydi ve onu örgütün içine almamak, ciddi bir güvenlik zafiyeti yaratır, Moğolistan'ın gelecekte ABD'ye açık bir kapı olmasına olanak sağlardı. Diğer taraftan, Çin'in İç Moğolistan bölgesinde, Moğolistan'la birleşmeyi savunan gruplar vardı ve Moğolistan, Çin'i içeriden parçalamak için bir üs görevi üstlenebilirdi. Moğolistan'ın örgüte alınması her iki tehlikeyi de baştan bertaraf ediyordu.

Hindistan'ın birliğe alınması da önemli bir adımdır. Hindistan'ın üyeliği Rusya'nın ısrarı sonucudur. Çin ise, Hindistan ile önemli sorunlar yaşıyor olmakla birlikte, örgüte üye olmasının gerekli olduğunun farkındadır. Hindistan ile Çin ilişkileri, daha 1950'li yıllardan itibaren bozulmuştu. Tibet'ten kaçan Dalay Lama, Hindistan'a giderek burada Çin'in tepkilerine rağmen sürgünde bir Tibet hükümeti kurmuştu. Bu tarihten itibaren Çin-Hindistan gerginliği de başlamıştı. Diğer taraftan, 1962 yılında Çin-Hindistan sınır çatışmaları başladı. Her iki gerginlik sırasında da Sovyetler Birliği Hindistan'ın yanında yer aldı. SB'nin dağılmasının arkasından, Hindistan ABD'ye yakınlaştı, ABD ve İsrail ile yakın askeri ilişkiler kurdu. ABD, Çin'e karşı bir denge unsuru olarak Hindistan'a büyük bir önem veriyordu. Dahası, Rusya-Hindistan-Çin yakınlaşmasının kendisi için çok büyük bir tehlike olduğunu görerek bunu durdurmaya çalışıyordu. Daha '97 yılından itibaren Pentagon'un ve Beyaz Saray'a bağlı strateji kurumlarının hazırladıkları raporlarda, bu üç ülkenin biraraya gelmesinin ABD açısından büyük bir tehlike yaratacağına işaret ediliyordu. ABD için bu ittifak olasılığını baştan engellemek, kendi geleceği açısından büyük önem taşıyordu. Bu amaçla, ABD, Hindistan'a çok sayıda geziler dü-

zenledi, 'stratejik ittifak' kurmak üzere anlaşmalar imzaladı, nükleer ve askeri kapasitesine geliştirmek için yardım etti.

Pakistan ise Çin'in isteği ile örgüte üye olarak alındı. Radikal islamcı örgütlerle kurduğu ilişkiler nedeniyle Rusya ve Özbekistan, Pakistan'a karşı mesafeli yaklaşmaktadırlar. Ama Çin, böyle bir ittifakta Pakistan'ın da yer almasını istedi. Çin'in bir amacı Hindistan'a karşı bir denge unsuru olarak kullanmaktı Pakistan'ı. Bir amacı ise Afganistan saldırısı sırasında ABD ile ilişkilerini güçlendiren Pakistan'ın tümünden ABD'ye kaymasını engellemkti. Pakistan, tarihinin farklı dönemlerinde, hem ABD ile hem de Çin ile güçlü ilişkiler kurmuştu. Bugün ise Çin, Pakistan'ı Batı Asya savunma hattının en önemli unsuru olarak görmekte ve askeri olarak güçlendirmektedir. Hindistan'ın nükleer silahlara yöneldiği dönemde, Çin'in de Pakistan'ı nükleer ve askeri olarak güçlendirmesinin altında yatan budur.

İran'ın ŞİÖ'ye alınması ise, ABD'nin hegemonyasına açıkça bir meydan okuma anlamını taşımaktadır. ABD'nin İran'ı 'şer ekseni' olarak ilan ettiği bir dönemde, üstelik de Irak'ın arkasından sıranın İran'a geleceği, ABD'nin İran'ı işgal edeceği biliniyorken İran'ın ŞİÖ'ye alınması, ABD'nin hedeflerinin önüne büyük bir engel dikmiştir. Artık İran'ın arkasında Rusya ve Çin gibi iki büyük emperyalist ve ŞİÖ gibi büyük bir örgüt bulunmaktadır. İran'ın alınması, hem Rusya'nın hem de Çin'in isteğidir. Her iki ülkenin de İran ile ilişkileri çok yönlü ve içiçe geçmiş durumdadır.

Pakistan'da son dönemde yaşanan gelişmeler, Pakistan'ın da Çin'e daha fazla yakınlaşmasına neden olmaktadır. '99 yılında bir darbe yaparak hükümeti deviren ve başa geçen Devlet Başkanı General Müşerref'in koltuğu son günlerde ciddi sarsıntılar yaşamaktadır. Radikal dinci akımlar her geçen gün Pakistan'da daha da güçlenmekte, etkinliklerini artırmaktadırlar. ABD ise, bir taraftan bu akımlardan bazılarıyla ilişki kurup onları güçlendirirken, bir taraftan da bu akımları kontrol altına alamadığı gerekçesiyle Müşerref'i sıkıştırmaktadır. Özellikle Temmuz ayında yaşanan Lal Mescidi baskınının arkasından, hem ABD'nin baskısı daha da artmış hem de Müşerref yönetimine dönük olarak içteki muhalefet ve kitle tepkisi yükselmiştir. Bu durumda, Müşerref yönetiminin güç kaybı hızlanmıştır. Üzerindeki ABD baskısını hafifletmek isteyen Pakistan, Çin'le ve ŞİÖ ile ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır.

İran'ın ŞİÖ'ye alınması ise, ABD'nin hegemonyasına açıkça bir meydan okuma anlamını taşımaktadır. ABD'nin İran'ı 'şer ekseni' olarak ilan ettiği bir dönemde, üstelik de Irak'ın arkasından sıranın İran'a geleceği, ABD'nin İran'ı işgal edeceği biliniyorken İran'ın ŞİÖ'ye alınması, ABD'nin hedeflerinin önüne büyük bir engel dikmiştir. Artık İran'ın arkasında Rusya ve Çin gibi iki büyük emperyalist ve ŞİÖ gibi büyük bir örgüt bulunmaktadır.

İran'ın alınması, hem Rusya'nın hem de Çin'in isteğidir. Her iki ülkenin de İran ile ilişkileri çok yönlü ve içiçe geçmiş durumdadır. Mesela nükleer silahlanma konusunda, Çin'in İran'a teknoloji ve bilgi

yardımları yaptığı bilinmektedir, Rusya da İran'da nükleer santraller kurmaktadır. ABD'nin İran'a dönük en büyük suçlaması olan nükleer silah sistemlerini geliştirme-sinde hem Rusya'nın hem de Çin'in desteği tartışmasız durumdadır. Sadece nükleer konuda değil, genel olarak askeri konularda bu ülkelerin İran'a büyük bir desteği vardır. Çin, İran'ın askeri sanayisinde büyük bir rol oynamaktadır. İran-Irak savaşı sırasında, Çin İran'a yüklü miktarlarda silah satmıştır. Rusya da İran'a sistemli bir biçimde silah satmaktadır. Özellikle füze sistemlerini İran Rusya'dan satın almaktadır. Diğer taraftan İran'ın zengin doğalgaz ve petrol yatakları da hem Rusya hem de Çin'in hedefi halindedir. Çin, her geçen gün büyüyen enerji ihtiyacını karşılayabilmek için, Rusya ise enerji kaynakları üzerindeki tekel konumunu güçlendirebilmek için, bu yataklara ihtiyaç duymaktadırlar.

İran'ı ŞİÖ içinde önemli hale getiren bir başka etken de Ortadoğu'daki Şii varlığıdır. Irak'taki Şii örgütlerin İran ile ilişkide olduğu, İran'ın bu örgütlere askeri eğitim, para ve teknik konularda yardımcı olduğu bilinmektedir. Filistin-İsrail sorunun da da taraflardan birisi Şii Hizbullah'tır. Keza Lübnan-İsrail savaşı sırasında Lübnan'daki Hizbullah'ın arkasında İran'ın olduğu daha somut biçimde ortaya çıkmıştı. Hatta savaşın İsrail ile Lübnan arasında değil, Çin destekli İran ile İsrail arasında yaşandığının verileri fazlasıyla görülmüştü. Ortadoğu'daki Şii nüfus üzerinde büyük bir etkisi olan İran'ın ŞİÖ'ye alınması, Pakistan'daki Şii-Sünni gerginliklerini stabilize edecek bir durumdur. Ancak daha da önemlisi, ŞİÖ, İran üzerinden Ortadoğu'daki Amerikan karşıtı önemli bir kesim üzerinde etki kurabilecek, Ortadoğu dengelerinde önemli bir unsur haline gelecektir.

İran, ŞİÖ içinde sadece Rusya ve İran'la değil, ŞİÖ üyesi diğer ülkelerle de ilişkilerini güçlendirmeye çalışıyor. Mesela Şubat 2006'da Tacikistan ve Afganistan ile imzaladığı bir anlaşma ile Tacikistan'da üretilen elektiriğin Afganistan üzerinden İran'a ulaştırılmasını sağlayacak yüksek gerilim hatlarının inşasını karar altına aldı. Bu hatlardan geçecek olan elektiriği üretecek olan santrallerin yapımında ise Rusya yardımcı olacak. Kazakistan'la Türkmenistan üzerinden İran'a ulaşacak petrol boru hattının ve İstanbul-İran-Türkmenistan-Özbekistan üzerinden Kazakistan'a ulaşacak demiryolu konteynır taşımacılığı hattının inşası için anlaşmalar yaptı. 2005 yılı Ağustosunda, İran'da Ahmedinecad'ın seçilmesinin arkasından geçen yaklaşık bir yıllık süre içinde Kazakistan ile İran arasında 20 civarında karşılıklı ziyaret gerçekleştirildi. ŞİÖ'nün son zirvesine gözlemci olarak katılan Türkmenistan'la da ilişkilerini güçlendirmeye çalışıyor İran.

Ve Türkmenistan'dan satın aldığı doğalgazı her yıl biraz daha artırıyor, bu gaz için piyasanın üzerinde fiyat veriyor. 2005 yılında 5,8 milyar m3 olan ithalatını, 2007'de 14 milyar m3'e çıkartıyor. Karşılığında ise, olası bir savaş durumunda İran'ın üst düzey siyasilere ve ruhani liderinin Türkmenistan'a tahliyesinin mümkün olup olamadığını araştırıyor.

Afganistan işgali, ABD'nin Orta Asya'ya daha rahat girmesine, Orta Asya ülkelerinde askeri üsler edinmesine ve darbeler gerçekleştirmesine neden olmuştu; ancak Afganistan'da hakimiyetini kurmasına neden olmamıştı. Afganistan'da yükselen Taliban direnişi, bazı bölgelerin tamamen Taliban'ın eline geçmiş olması gibi etkenler, ABD işgalinin başarısızlıkla sonuçlanmasının en önemli nedenidir. Ancak ABD'nin başarısızlığı sadece direnişin büyümesiyle sınırlı değildir. Afganistan'ın ABD eliyle kurulan resmi hükümeti de ABD politikalarından her geçen gün biraz daha uzaklaşmaktadır. Rusya'nın bu ülke üzerindeki etkisi, daha işgalin başladığı günlere kadar uzanır. '79 yılında Afganistan'ı işgal ettiği halde onu hegemonyası altına almayı başaramayan Rusya, bugün ABD'nin işgal ettiği Afganistan'da kendi hegemonyasını inşa etmeye çalışıyor. Afganistan'ın ŞİÖ'ye alınması ise, ABD'nin Orta Asya'da bulunma gerekçesini ortadan kaldırmayı hedefliyor.

Türkmenistan'ı ŞİÖ'ye yakınlaştıran etken ise, bölgede giderek artmakta olan 'kadife' darbeler oldu. Sovyetlerin dağılmasından bu yana ABD ile Rusya arasında bir denge politikası izlemişti Türkmenistan. Kimi zaman ABD'ye biraz daha fazla yakınlaşmış, kimi zaman ise Rusya ile çeşitli anlaşmalar imzalamıştı. Ve 'tarafsız' olduğunu söyleyerek ŞİÖ'den de uzak duruyordu. Ancak yaşanan Amerikan darbelerinin kendisine de yaklaştığını farketmek, (ABD basınında Türkmenistan'ın Devlet Başkanı Türkmenbaşı'nın bir 'diktatör' olduğu yolundaki sert eleştiri yazıları artmaya başlamıştı) Türkmenistan'ın tutumunu değiştirdi ve ŞİÖ'ye gözlemci üye olmasını sağladı. Rusya ve Çin ise, stratejik bir coğrafyada bulunan doğalgaz zengini bu ülkenin, bir darbe ile ABD'nin hegemonyasına geçmesini istemedikleri için adımlarını hızlandırdılar. Rusya, Türkmenistan'la doğalgazın önemli bir bölümünü kendisine satmasını sağlayan bir anlaşma imzaladı. Çin ise, Türkmenistan'la stratejik işbirliği anlaşması imzaladı. Böylece 2006 yılında ŞİÖ'ye katılması kararlaştırılan Türkmenistan, 2007 zirvesine gözlemci üye olarak katıldı.

Bölgedeki 'kadife' darbeler

2000 yılında Sırbistan'da başlayan ABD patentli 'kadife' darbeler dönemi, Özbekistan'da durdurulmuş görünüyor. Bu

Türkmenistan'ı ŞİÖ'ye yakınlaştıran etken ise, bölgede giderek artmakta olan 'kadife' darbeler oldu. Sovyetlerin dağılmasından bu yana ABD ile Rusya arasında bir denge politikası izlemişti Türkmenistan. Kimi zaman ABD'ye biraz daha fazla yakınlaşmış, kimi zaman ise Rusya ile çeşitli anlaşmalar imzalamıştı. Ve 'tarafsız' olduğunu söyleyerek ŞİÖ'den de uzak duruyordu. Ancak yaşanan Amerikan darbelerinin kendisine de yaklaştığını farketmek, (ABD basınında Türkmenistan'ın Devlet Başkanı Türkmenbaşı'nın bir 'diktatör' olduğu yolundaki sert eleştiri yazıları artmaya başlamıştı) Türkmenistan'ın tutumunu değiştirdi ve ŞİÖ'ye gözlemci üye olmasını sağladı. Rusya ve Çin ise, stratejik bir coğrafyada bulunan doğalgaz zengini bu ülkenin, bir darbe ile ABD'nin hegemonyasına geçmesini istemedikleri için adımlarını hızlandırdılar.

dönemin başlarında, ABD'nin hamlesi karşısında diğer emperyalist güçler hazırlıksız yakalanmıştı. Bu yeni bir durumdu, altında yatan etkenler tam olarak görülemedi, bu nedenle ABD'nin başarısı çok kolay olmuştu.

2000 yılında Sırbistan'da kitleler sokaklara dökülerek Miloseviç'i koltuğundan ettiklerinde, bunun 'kadife' darbeler zincirinin ilk halkası olduğu çok fazla farkedilmemişti. Sırbistan'ın arkasından Beyaz Rusya'da bir girişim oldu, ancak başarıya ulaşmadı. Kasım 2003'te Gürcistan'da gerçekleşen 'Gül devrimi', Sırbistan'dan daha büyük bir etki yarattı. Bir yıl sonra Kasım 2004'te bu defa Ukrayna 'Turuncu devrim' ile koptu Rusya'nın etrafındaki halkadan.

Sıra Kırgızistan ve Özbekistan'a geldiğinde, artık herkes biliyordu kullanılan yöntemi. Aynı söylemler, aynı argümanlar, aynı yöntemlerle gerçekleşen hareketler... Çin ve Rusya'nın, kendi ülkelerindeki ABD kökenli sivil örgütlenmeleri denetim altına almaya, bu örgütlenmelerin faaliyetlerini kısıtlamaya hatta kapatmaya başlamaları bu tecrübeye dayanmaktadır. Keza, bu konuda kitaplar çıkartarak bürokratlara dağıtmaları ve darbelerin nasıl planlandığını devlet nezdinde bir eğitim konusu haline getirmeleri de önemlidir. Kendi ülkelerinde ya da ülkenin bir bölümündeki ayrılıkçı bir hareket üzerinde darbe girişimleriyle karşılaşmamak için, önlemlerini hızla artırdılar.

Aslında Kırgızistan ve Özbekistan da belli bir hazırlıkla karşıladı bu süreci. Buna rağmen, Kırgızistan'da Mart 2005'te başlayan darbeyi, Kırgızistan Devlet Başkanı Akayev göğüsleyemedi, ülkeden kaçmak zorunda kaldı. Üstelik Akayev, daha darbeden birkaç ay önce "Kırgızistan'da darbe olmaz" diye açıklama yapmıştı. Özbekistan ise, Mayıs 2005'de Andican'da başlayan olayları yüzlerce sivilin ölmesi pahasına, sert biçimde bastırdı ve darbeyi önlemiş oldu.

ABD açısından darbelerden biri başarıya ulaşmış olmakla birlikte, gerçekte her iki ülkeyi de kaybetti. Dahası, bu darbeler, ABD ile belli düzeylerde ilişki sürdüren, ABD'yi karşılarına almak istemeyen Orta Asya cumhuriyetlerinden bazılarının, ABD ile ipleri tümünden koparmasına, hepsinin

Rusya ve Çin'e daha fazla yakınlaşmalarına neden oldu. Çünkü bu ülkelerin devlet başkanları, kurdukları iyi ve dengeli ilişkilere rağmen, bir gün kendilerinin de ABD'nin hedefi haline geleceklerini anlamışlardı.

Özbekistan, Sovyetlerin dağılmasının arkasından, Rusya'dan uzaklaşmış, ABD ile daha yakın ilişkiler kurmuştu. ABD'ye öylesine yakınlaşmıştı ki, kendisi gibi olan bazı cumhuriyetlerle birlikte GUUAM adlı bir örgütün içinde yer almıştı. Katılımcı ülkelerin adlarının başharfleriyle tanımlanan bu örgüt (Gürcistan, Ukrayna, Özbekistan, Azerbaycan ve Moldova), Rusya karşıtı, ABD yanlısı bir çizgi izliyor, bölgede ABD'nin güçlenmesini istiyordu. Ancak bu bile ABD'ye yeterli gelmiyordu. Çünkü bu ülkelerin yöneticileri, her şeye rağmen SB geleneğinden geliyor, SB'nin izlerini, alışkanlıklarını taşıyor, bu nedenle Rusya'yı açıktan karşılarına almaya da çekiniyorlardı. Bu ülkelerde -adeta isim sırasıyla- yaşanan darbeler, ABD'nin, ülke yönetimlerinde Rusya'ya ait izleri tümünden silme, kendisine mutlak bağlı yeni bir yönetim eliti oluşturma isteğinin ifadesiydi. ABD'yi güçlendireceğine zayıflatan, bölgede tutunmasını zorlaştıran etken de bu oldu. Sıranın kendisine geleceğini düşünen bölge ülkeleri, ABD'den uzaklaşıp yeniden yüzlerini Rusya'ya ve Çin'e dönmeye başladılar.

Özbekistan'daki dönüş çok keskin bir viraj biçiminde gerçekleşmişti. Mayıs 2005'te Andican'da başlayan olaylar, Devlet Başkanı İslam Kerimov'un koltuğunu tehlikeye attı. Kerimov'un tepkisi de buna denk bir sertlikte oldu. Andican olaylarının arkasından ABD'nin Kerimov'un şiddet kullanmasını sert bir dille eleştirmesi ve demokrasi nutukları atması karşısında, Özbekistan hemen ABD uçaklarının uçuşlarına sınırlama getirdi ve aynı günlerde Çin ile stratejik ortaklık anlaşması imzaladı. Arkasından GUUAM örgütünden çıktığını açıkladı. Üç ay sonra gerçekleşen ŞİÖ zirvesinde de, ABD'nin Orta Asya'daki üslerini boşaltması konusunda bir karar çıkarılması için ısrarlı oldu ve karar çıkarttı. Yani ŞİÖ'yü arkasına alarak ABD'ye büyük bir darbe indirmiş oldu.

Özbekistan bundan sonra rotasını Rusya ve Çin ile bağlantılı olarak şekillendir-

Ülke	Tank	Askeri zırhlı araçlar	Uçaklar	Helikopter	2007 savunma harcamaları (milyon dolar)	2007 GSMH'ye göre %'si	2007 GSMH (milyar dolar)	2006 GSMH (milyar dolar)
Kazakistan	630	1000	131	125	1220	1.2	101.5	77.9
Kırgızistan	210	298	58	11	40.4	1.3	3.1	2.6
Tacikistan	40	125	-	4	52.2	1.8	2.9	2.5
Türkmenistan	570	1354	218	10	113.6	0.6	18.9	15.6
Özbekistan	370	909	139	42	902.4	4.8	18.8	15.5

2007 yılında Orta Asya ülkelerinin askeri potansiyelleri

(Tablo 26.3.07 tarihli Cumhuriyet Strateji ekinden alınmıştır.)

meye başladı. Rusya ile zaten Haziran 2004'te imzalanmış 'stratejik ortaklık' anlaşması bulunuyordu. Darbe girişiminin arkasından, Kasım 2005'te Rusya ile müttefiklik anlaşması imzaladı. Anlaşma "bütün alanlarda işbirliği" içeriyordu. Bu anlaşma, Andican olaylarının arkasından AB'nin silah ve diplomatlara vize ambargosuyla karşı karşıya kalan Özbekistan için, yeniden bir darbe girişimiyle karşılaştığında uygulayacağı şiddete destek ve Kerimov yönetimini koruma garantisi anlamını taşıyordu. Bu anlaşma, Rusya'ya da 'ulusal güvenliği tehlikeye girdiğinde', Özbekistan'ın üslerini kullanma hakkı veriyordu. Özbekistan, ABD'nin üslerini boşalttırıp ABD'yi ülkesinden çıkartırken, üslerini Rusya'nın kullanımına açmış oluyordu. Bu Rusya için sadece askeri bir zafer değil, ABD karşısında önemli bir psikolojik zafer anlamına da geliyordu.

Özbekistan-Rusya ilişkilerindeki yakınlaşma bununla da sınırlı kalmadı. Ocak 2006'da, Rusya'nın hegemonyasında olan Avrasya Ekonomik Birliği'ne üye oldu. Haziran 2006'da da Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'ne (KGAÖ) tam üye oldu. Bu örgüt Rusya açısından büyük bir önem taşıyor. Örgüt Mayıs 1992'de, yani SB'nin dağılmasının arkasından Rusya'nın önderliğinde, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Ermenistan'ın katılımıyla kurulmuştu. 1993 yılında Azerbaycan, Gürcistan ve Belarus da örgüte katıldılar. Ancak Nisan 1999'da Azerbaycan, Gürcistan ve Özbekistan örgütten ayrıldılar. Özbekistan, KGAÖ'den ayrıldıktan hemen sonra, 1997'de ABD güdümünde kurulmuş olan GUAM'a üye oldu. Rusya, Özbekistan'ın yeniden KGAÖ'ye üye olması için baskı yapıyordu. Andican olayları, bunu kolaylaştırmış oldu.

Sovyetlerden kopan Orta Asya devletlerinin hepsiyle sınırdaş olan ve bu devletlerin tümünde var olan Özbek nüfusundan dolayı onlar üzerinde etkisi olabilecek olan Özbekistan'ın ABD'den koparak Rusya ve Çin ile ilişkilerini güçlendirmesi, ŞİÖ'yü daha da güçlendirecek bir adım oldu.

Özbekistan Devlet Başkanı Kerimov, kendisine dönük ABD merkezli saldırıyı püskürtmeyi başarmıştı. Kırgızistan'da ise, darbe başarıya ulaştı, yönetimi değiştirdi. Darbe yapılan diğer ülkelerden farklı olarak Kırgızistan'da muhalefet çok parçalı, çok başlıydı; en güçlü muhalefet lideri olan Kurmanbek Bakiyev devlet başkanı seçildi. Ancak Bakiyev yüzünü hızlı bir biçimde Rusya'ya döndü. Daha seçildiği gün yaptığı ilk açıklamada, ŞİÖ zirvesinde alınan karar doğrultusunda ABD'nin Kırgızistan'daki üssü boşaltmasını istedi. Kırgızistan'daki ABD üssü, Çin için de büyük bir sorun oluşturuyor. Bu üstün kalkan AWACS uçakları, 10-20 dk. içinde Doğu Türkistan'a girebilmekteydi. Keşif uçakları hava-

landığında, bütün Doğu Türkistan'daki hedefleri takip altına alabilmekteydi. Bu nedenle Çin de bu üstün rahatsızlık duyuyordu.

Kırgızistan, bir taraftan ABD üslerini artık istemediklerini belirtirken, diğer taraftan, Rusya'nın Fergana Vadisi'nin Kırgız kısmında kalan Oş bölgesinde 2. askeri üssünü açmasını istedi. Bu isteğin duyulması tepkilere yol açınca, ŞİÖ bünyesinde ya da KGAÖ bünyesinde yeni bir askeri üs açılabileceğini söyledi.

Fergana Vadisi Orta Asya cumhuriyetleri için kritik bir nokta. Burası radikal islamcı hareketler için bir merkez özelliğini taşıyor. 1999 yılında bölgeye Afganistan'dan sızan 1500 kadar silahlı militana karşı Kırgızistan yönetiminin hiçbir adım atmadığı ve dokuz hafta boyunca bu grubun Fergana Vadisi'ne hakim olduğu biliniyor. Bu vadi, sadece Kırgızistan değil, önemli düzeyde müslüman nüfusa sahip Özbekistan, Kazakistan ve Tacikistan için de önemli bir sorun yumağı durumunda. Ve bu bölgeyi kendi başına savunamayacağını bilen Kırgızistan, radikal islamcı hareketlerin en büyük destekçisi ABD'den değil, Rusya'dan yardım istiyor.

Rusya'nın Kırgızistan'da zaten bir askeri üssü bulunuyor. ABD'nin 2001 yılında Kırgızistan ve Özbekistan'da üs edinmesinin arkasından, Rusya, Ekim 2003'de Kırgızistan'da, Ekim 2004'te ise Tacikistan'da askeri üsler edinmişti. Keza darbe sonrasında Kırgızistan, ABD üssü için fahiş düzeyde kira isterken, Rusya'nın üssü için hiçbir şey talep etmiyor, çünkü Rus üssünün KGAÖ bünyesinde açılmış olduğunu, kendisi de bu örgüte üye olduğu için üstün kira talep etmesinin doğru olmadığını söylüyor. ABD, Afganistan savaşından faydalanarak askeri gücünü bölgeye daha erken sokmuştu, ancak Rusya sonrasında daha avantajlı duruma geçti.

Emperyalistlerin

bölge üzerindeki rekabeti

Kırgızistan kadar yoksul bir ülke olan Tacikistan da hegemonya savaşlarının alanı durumunda. Sovyetlerin dağılmasının arkasından, 1992-97 yıllarını Taciklerle Özbekler arasındaki iç savaş koşullarında geçiren Tacikistan, ancak Rusya'nın müdahalesi sonucunda iç savaşa bir son verebildi. Savaşın sona ermesinin arkasından Rusya, 'güvenlik' gerekçesiyle, Tacikistan-Af-

ganistan sınırına 25 bin kişilik bir askeri birlik yerleştirdi. Tacikistan, Rusya'nın hegemonyasında olan bütün örgütlere üye; BDT, ŞİÖ, KGAÖ ve Avrasya Ekonomik Topluluğu. Ekonomisi zayıf, petrol yatakları ve alüminyum kaynakları olmasına rağmen, bunları işlemeye yeterli değil. Afganistan'dan sonra en önemli uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı bu ülkeden gerçekleştiriliyor.

Tacikistan yeraltı zenginlikleri ya da doğal kaynaklarıyla değil ama coğrafi konumuyla bölgede giderek büyük bir önem kazanıyor. Afganistan, Çin, Kırgızistan, Özbekistan ve İran ile sınır olan ülke, eski 'ipek yolu' güzergahında, bir geçiş ülkesi olma özelliğini taşıyor. Bu özelliği ile de hem Rusya hem de ABD açısından büyük bir önem taşıyor. ABD, Özbekistan'ı kaybetmesinin, Kırgızistan'la da ilişkilerinin soğumasının arkasından, Tacikistan'ı elinde tutmaya çalışıyor. Diğer taraftan, Tacikistan'da 2004 Ekimi'nde bir askeri üsse sahip olan Rusya, özellikle son üç yılda yaptığı ekonomik yatırımlar ve karşılıklı imzalanan önemli anlaşmalar ile ilişkilerini güçlü tutmak istiyor. Tacikistan ise, ABD ile Rusya arasındaki bu rekabetten yararlanmak amacını taşıyor.

Emperyalist ülkelerin herbiri, bu yoksul ülkeyi maddi olanaklarla satın almaya çalışıyor. Mesela ABD ve AB, Afganistan işgalinin başlamasının arkasından Tacikistan'a 140 milyon dolar kredi verdi. Bir önceki yıl bu rakam 10-15 milyon dolar civarındaydı. Çin ise, altyapı inşası için, 900 milyon dolar yardım yaptı. 2006 Kasımında gerçekleşen başkanlık seçimleri sonrasında da, yeniden seçilen Devlet Başkanı Rahmanov ile ilişkileri iyi tutmak için, emperyalist ülkeler yardım başlattılar. Rusya, 4 adet askeri helikopter verirken, ABD, ekonomik yatırım sözü verdi.

ABD, Orta Asya cumhuriyetlerinde gerçekleştirdiği darbelerin ters teptiğini, bu ülkelerdeki devlet başkanlarının kendi koltuklarını korumak için ABD'den uzaklaştığını görünce, politika değiştirmeye yöneldi. Tacikistan'da seçim sürecine çok fazla karışmıyor görünürken, Kazakistan'da Aralık 2005'te gerçekleşecek devlet başkanlığı seçimlerinden iki ay önce, Devlet Başkanı Nazarbayev'i desteklediğini açıkladı. Özbekistan'ı cezalandırmak için aldıkları sert tutum sonrasında onu tamamen kaybettiğini gören AB de Kazakistan ve Tacikistan ile ilişkilerini iyi tutmak için

	Toplam silahlı kuv. sayısı (kişi)	Nükleer başlık	Stratejik Bombardıman uçakları	Nükleer denizaltı	Tank	Zırhlı araç	Av uçağı	Askeri helikopter	Silah
NATO	3 mln 704 bin	2750	190	120	45 bin	165 bin	26 bin	33 bin	75 bin
ŞİÖ	3 mln 546 bin	1950	90	19	33 bin	111 bin	5 bin	13 bin	46 bin

(Tablo 27.8.07 tarihli Cumhuriyet Strateji ekinde alınmıştır.)

fazlasıyla çaba harcıyor.

Orta Asya cumhuriyetleri içinde en geniş coğrafyaya ve en zengin petrol rezervlerine sahip olan Kazakistan da ABD'ye temkinli yaklaşan ülkeler arasında yer alıyor. Bir taraftan Çin, bir taraftan Rusya ile sınır komşusu olması, onun dış politikasını da belirleyen önemli bir etken. Kazakistan KGAÖ'ye, Rusya hegemonyasındaki Ortak Ekonomik Alan yapılanmasına, ŞİÖ'ye üye bir ülke. Rusya, Kazakistan'a daha özel bir önem veriyor ve onu hegemonyası altında tutmaya çalışıyor.

Kazakistan ise, Rusya'ya tam bir bağıllık göstermektense, Rusya ile Çin arasında bir denge politikası izlemeyi tercih ediyor. Hatta bölgedeki darbeler sonrasında epeyce alttan almaya başlayan ABD ve AB ile de belli sınırlar içinde kalmakla birlikte ilişkisini sürdürüyor. Mesela 2006 yılının Haziran ayında, Kazakistan Devlet Başkanı Nazarbayev, üstelik de Putin'le yapacağı bir görüşmenin hemen öncesinde, Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattı için yapılan anlaşmaya katıldı. Bu boru hattı, Rusya'nın çıkarlarına zarar veren bir hat. Keza 2006 yılının Ekim ayında da, AB ile Kazakistan arasında enerji anlaşmasının imzalanması konusunda görüş birliğine varmıştı. Rusya'yı devre dışı bırakarak Ortadoğu ve Orta Asya petrollerini Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyacak olan Nabucco petrol boru hattı projesi, Kazakistan petrolünü de taşımayı planlıyordu. Rusya ile de ilişkileri soğutmak istemeyen Kazakistan, Rusya'ya, dünyanın en zengin petrol ve gaz rezervlerinin bulunduğu Karacaganak bölgesini ayırdı. Buradaki rezervlerin işletmesini üstlenen konsorsiyumda Rusya'nın önemli bir payı var, ayrıca bölgeden çıkartılan gaz, Rusya'ya, onun belirlediği fiyattan verilecek. Kazakistan'daki petrol yatakları öylesine zengin ki, Çin'de bundan kendisine düşen payı alıyor. Çin ile Kazakistan arasında Türkmenistan'dan başlayan ve Kazakistan'dan geçerek Çin'e ulaşan bir petrol boru hattı inşası başlatılmış durumda.

Bir diğer sorun ise, ABD'nin ısrarlı bir biçimde gündeme getirdiği Kazakistan-NATO işbirliği konusudur. Rusya buna karşılık Kazakistan'ın KGAÖ içinde daha aktif rol almasını istiyor. Aslında Rusya ile Kazakistan arasındaki askeri ilişkiler, tarihten gelen güçlü bir altyapıya sahip. Sovyet döneminden kalma savunma sanayi tesisleri, askeri-tatbikat poligonları ve uzay üssü, Kazakistan'da varlığını sürdürüyor. Sovyetler Birliği 1955 yılında, Kazakistan'ın güney batısında Baykonur uzay istasyonunu kurmuştu ve SB'nin uzaya gönderdiği roketler buradan fırlatılmıştı. Bugün de Rusya, Kazakistan ile uzay çalışmaları konusunda işbirliğini sürdürüyor. Söz konusu üs, füze saldırılarını önden tespit etmekte de önemli bir rol oynuyor. Nisan 2006'da

iki ülke arasında SB döneminden kalma askeri noktalarla ilgili anlaşmalar yenilendi.

Rusya ile askeri ilişkileri daha gelişkin olmasına rağmen Kazakistan hava savunma sistemlerinin modernizasyonunu Rusya'ya vermek yerine, Rus, İngiliz, Fransız ve ABD'li savunma şirketlerinin katıldığı bir ihale açmayı yeğledi.

ŞİÖ'nün son zirvesi

Orta Asya ülkeleri, zengin doğalgaz ve petrol yatakları, hidro elektrik santrallerinde üretilen elektrik enerjisi, zengin uranyum kaynakları, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle, bütün emperyalist ülkelerin iştahını kabartıyor. ABD'nin bölgeye bu kadar önem vermesinin, darbeler, anlaşmalar, satın almalar vb yolu ile burada kendi hegemonyasını inşa etmek istemesinin altında yatan da budur. Ancak ABD'nin dünya genelinde güç ve etkinliğini kaybettiği, başladığı işgalleri sonuçlandıramadığı, işgal ettiği ülkelerde direnişleri kıramadığı bir dönemde, üstelik de Rusya ve Çin gibi güçlenmekte olan iki büyük emperyalistin kuşatması altında olan bir bölgede, etkili bir güç haline gelmesi ihtimali düşüktür. Son ŞİÖ zirvesi, Rusya ve Çin'in bölgedeki hakimiyetinin ne kadar güçlendiğinin de göstergesiydi.

Son zirveye damgasını vuran, özellikle Çin'in aldığı mesafe oldu. Çin Devlet Başkanı Hu Jintao, zirve öncesinde ve sırasında örgüte üye Orta Asya devletleriyle ikili görüşmelerde bulundu ve onlarla çeşitli anlaşmalar imzaladı. Kırgızistan'la "iyi komşuluk ve dostluk" anlaşması imzaladı, Tacikistan'la iki ülke arasında her alanda işbirliğini güçlendirme kararı aldı, Kazakistan'la kurulan 'stratejik ortaklık' ilişkisinin seviyesinin yükseltilmesi kararlaştırıldı.

ŞİÖ'nün nasıl bir örgüt olduğunun tanımlanması konusunda geçmişten bugüne yürütülen tartışmalar, bu zirvede sonuçlandırıldı ve ŞİÖ'nün bölgesel bir güvenlik örgütü olduğu açıklandı. Bu Rusya'nın istemediği bir sonuç oldu. Rusya, ŞİÖ'nün asıl olarak sınır sorunlarının düzenlenmesi ve ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi için kurulmuş bölgesel bir örgüt olarak tanımlanmasında ısrar ediyordu. Askeri bir örgüt olarak tanımlanmasına ise karşı çıkıyordu. Çünkü Rusya, kendi hegemonyasının olduğu KGAÖ örgütünün bölgesel askeri bir örgüt olmasını istiyordu. ŞİÖ'nün bu misyonu üstlenmesi, KGAÖ'nün işlevini zayıflatacaktı. Çin ise tersine, ŞİÖ'nün bölgesel askeri bir örgüt olarak tanımlanmasında ısrar ediyordu. Görünen o ki, bu konuda Çin'in isteği belirleyici oldu.

Aslında her iki ülke de, Orta Asya'ya sızmaya çalışan NATO ve ABD karşısında güçlü bir askeri ittifak oluşturmak konusunda istekliler. ŞİÖ, her geçen gün büyüyen, güçlenen bir çizgi izliyor. Bunda bir

taraftan ABD'nin 'kadife darbeler' benzeri saldırgan hegemonyacı politikaları, bir yandan ABD'nin dünya genelinde güç ve prestij kaybetmekte oluşu, bir taraftan ise, Çin ve Rusya'nın bölge ülkeleri üzerindeki hegemonyalarını artırmak için ekonomik, askeri ve kültürel her tür yöntemi sistemli bir biçimde uygulamaları etkili oluyor.

Zirve, Rusya ile Çin'in ilişkilerinin de eskisine göre daha güçlü olduğunu gösterdi. Her iki ülke de ABD'ye rakip emperyalistlerdir. Hegemonya savaşı, onlarla ABD arasında geçmektedir, çünkü ABD'nin özellikle '90'lı yıllar boyunca dünya üzerinde inşa ettiği hegemonyası, bu ülkelerin çıkarlarıyla çatışmaktadır. Ancak bu savaşta, oynadıkları roller farklıdır. Rusya, 11 Eylül sonrasındaki ilk yıllarda, ABD'nin karşısına açıktan çıkmayan, kimi zaman onunla müttefik gibi görünen, ama çıkarları tehdit altında olduğunda tavizsiz davranan, bu arada kendi planlarını sistemli ve sabırlı bir biçimde hayata geçiren, hegemonya alanlarını adım adım büyüten bir çizgi izlemiştir. 2007 başından itibaren ise Rusya, ABD karşısında daha saldırgan bir çizgiye geçiş yapmıştır. Bugün emperyalist savaşın öne çıkan iki rakibi ABD ile Rusya'dır. Ancak Çin, her geçen gün artan ekonomik gücü, ABD'nin arka bahçesi de dahil olmak üzere dünyanın her köşesine uzanan kolları, giderek büyüyen askeri gücü ve taşıdığı potansiyeller ile, bu savaşın gizli unsurudur. Bugün hiçbir konuda ABD ile karşı karşıya gelmiyor olmasına rağmen, ABD'nin asıl korkulu rüyası Çin'dir. Aslında Rusya ile Çin arasındaki rekabet ve pazar savaşları gelecekte daha belirgin bir biçimde ortaya çıkacaktır. Ancak bugün, iki ülke ABD karşıtlığı konusunda birleşmiş durumdadırlar. ŞİÖ'yü ABD açısından büyük bir tehdit haline getiren de budur.

ŞİÖ, daha bugünden, ABD için önemli bir tehdit haline gelmiş durumda. Üyelerinin ve gözlemci üyelerinin (Çin, Rusya, Pakistan, Hindistan ve İran) sahip oldukları nükleer güç, ABD'nin karşısında çok büyük bir toplama ulaşmaktadır ve dünyanın en büyük nükleer gücüdür. Tüm ŞİÖ üyelerinin toplam asker sayısı 6.100 milyon kişidir. Dünya nüfusunun üçte birini (2.583 milyar kişi), 37.306 milyon kilometrelik yüzölçümüne sahip bir alanı etkisi altında tutmaktadır. Örgütün iki üyesi Rusya ve Çin, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesidir ve kritik konularda veto hakkını kullanarak istemedikleri kararların çıkmasını önlemektedirler.

ŞİÖ, ABD açısından, II. Emperyalist Savaş yıllarından ve Stalin'in önderliğinde devasa bir büyüme yakalayan Sovyetler Birliğinden bu yana, hiç karşılaşmadığı kadar büyük bir caydırıcı güç haline gelmiştir.

ŞİÖ, daha bugünden, ABD için önemli bir tehdit haline gelmiş durumda. Üyelerinin ve gözlemci üyelerinin (Çin, Rusya, Pakistan, Hindistan ve İran) sahip oldukları nükleer güç, ABD'nin karşısında çok büyük bir toplama ulaşmaktadır ve dünyanın en büyük nükleer gücüdür. Tüm ŞİÖ üyelerinin toplam asker sayısı 6.100 milyon kişidir. Dünya nüfusunun üçte birini (2.583 milyar kişi), 37.306 milyon kilometrelik yüzölçümüne sahip bir alanı etkisi altında tutmaktadır. Örgütün iki üyesi Rusya ve Çin, BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesidir ve kritik konularda veto hakkını kullanarak istemedikleri kararların çıkmasını önlemektedirler.

YEDİVEREN YAYINLARI

Köklerimiz Toprakta
Tarihten Geliyoruz

**Köklerimiz Toprakta
Tarihten Geliyoruz**
Derleyen: Devrim Zafer

Şehitler Albümü...
Herbiri mücadelenin farklı bir cephe-
sinde şehit düşmüş komünistlerin,
rehber olan yaşamları...

Yol Ayrımı
Derleyen: Osman Fatih
Komünist bir örgütün tarihinde yaşı-
nan tasfiyecilik ve buna karşın ide-
olojik, siyasal, örgütsel olarak ger-
çekleştirilen çıkışın siyasal belgesi...
Tasfiyeciliğin çözümlenmesi...

İlk Kurşun
Derleyen: A. İsmail
12 Eylül'den 17 gün sonra, faşist
cuntaya ilk kurşun olan komünist ön-
der Osman Yaşar Yoldaşcan'ın
biyografisi... Ölümsüz proletarya
kahramanının öğretici yaşamı...

**İnancın Sınandığı Zor Mekanlar;
Hücreler**
Derleyen: Nevin Berktaş
Nevin Berktaş'ın tutsak olduğu
12 Eylül yıllarını ve ardından gelen
hücre saldırısını anlattığı kitap, en
zor koşullarda bile direnmenin
onurunu yansıtıyor.

Duvarlarınızın Hükmü Yok
Derleyen: Mehmet Fatih Öktülmüş
19 Aralık 2000 tarihindeki cezaevleri
katliamı ve hücre saldırısına karşı
yürütülen büyük ölüm orucu
direnişinin siyasal dersleri...
Tutsakların direniş günceleri...

Savaş ve Devrimci Duruş
Derleyen: Sezai Ekinci
11 Eylül saldırısıyla birlikte başlayan
yeni emperyalist paylaşım savaşının
ilk aşamasının ekonomik, siyasal ve
sosyal koşullarının çözümlemeleri,
emperyalistlerin hazırlık düzeyleri...

TİKB(B) I. Kongre Belgeleri
Derleyen: İsmail Cüneyt
TİKB(B)'nin yeni emperyalist payla-
şım savaşının öngününde yaptığı ve
örgütsel-siyasal hattını gözden geçi-
rip, program ve tüzüğünü oluşturarak
yeni döneme hazırlandığı
I. Kongre'sinin belgeleri...

Stalin Üzerine Gerçekler
Derleyen: Alman Komünist Partisi
Almanya'da 1970'li yıllarda
yayınlanan ve Stalin'e dönük
karaçalmalara önemli cevaplar veren
kitabın Türkçe baskısı.

**Savaş Hazırlıklarında Bir Dönemeç
3 Kasım Seçimleri**
Derleyen: Azmi Akan

Türkiye'de bir savaş hükümeti kurul-
ması için yapılan 3 Kasım 2002 se-
çimleri ve Türkiye Devrimci Hareke-
ti'nin "taktik", "devlet" ve "demokrasi"
konusundaki yanlış yaklaşımları.

İşkencede Direnme Savaşı
Derleyen: Remzi Basalak
Adressiz Sorgular kitabının devamı...
Son yıllarda işkencede direnme oranı-
nın düşme nedenlerini, yeniden direni-
şi yükseltmenin gereklerini ve şehit
komünistlerin direnişlerini anlatıyor...

İşçi Sınıfı Hareketi ve Görevler
Derleyen: Hamit Tekin
İşçi sınıfının tarihsel deneyimlerini ve
gerçek gücünün bu deneyimlerde yat-
tığını anlatan kitap, işçi sınıfı hareketi-
nin tikanma noktalarını ve
aşma yönünü ortaya koyuyor.

**Pişmanlık Yasaları ve
İtirafçılığa Karşı Mücadele**
Derleyen: Osman Akgün
"Topluma kazandırma" adı altında kar-
şımıza çıkartılan pişmanlık yasalarına,
itirafçılık ve hainlik olgusuna yaklaşım,
komünistlerin bu konudaki
tarihsel tutum ve belgeleri.

**Yeni Emperyalist
Savaşın Ekonomi Politikası**
Derleyen: Selma Aybal
Savaş ve Devrimci Duruş kitabının de-
vamı... ABD emperyalizmini yeni em-
peryalist savaşa başlamakta iten eko-
nomik ve siyasal koşullar ile Irak'ta de-
rinleşen ABD bataklığı...

Kutup Yıldızı
Derleyen: İsmail Gökhan Edge
Bulunduğu her alanda kitlelerin büyük
sevgisini ve saygısını kazanan, Türki-
ye Devrimci Hareketi'nin direnme ge-
leneğinin oluşmasında tarihsel bir rol
üstlenen, komünist önder Mehmet
Fatih Öktülmüş'ün yaşam öyküsü.

**Emperyalist Savaş ve
Kürt Sorunu**
Derleyen: Nilgün Gök-Eralp Yazar
Komünistlerin ulusal soruna bakışı ve
Kürdistan'a temel yaklaşımlarıyla bir-
likte, emperyalist savaş koşullarında
Kürt hareketinin evrimi...

TİKB(B) 4. Konferans Belgeleri
Derleyen: Ataman İnce
TİKB(B)'nin, örgütsel durumunu,
emperyalist paylaşım savaşını ve
Türkiye'nin savaşa karşı konumunu
değerlendirdiği 4. Konferansı.

Broşürlerimiz

Komünistler Ne İçin Savaşıyor?
TİKB(B) Program ve Tüzüğü
Derleyen: İsmail Cüneyt

Herkese İş, Herkese Çalışma Hakkı
İş güvencesi yasa tasarısının,
işçi-emekçi kitlelere getirdikleri

Yeni İş Yasası; KÖLELİK YASASI
En temel haklarımızı gaspeden
Yeni İş Yasasının maddeleri

Emperyalist Savaş ve Gençlik
Derleyen: Nilgün Gök
'68 devrimci dalgasını yaratan gençlik,
anti emperyalist savaşın önünde
yer alır.

Gücümüz Örgütlülüğümüzdür!
Derleyen: Ulaş Hicabi Küçük
"Yeni çağın çocukları" örgütlülüğü ile
güçlüdür, örgütlülüğü ile özgürleşir.

PAIX

1 Eylül Dünya Barış Günü

Barış sosyalizmle gelecek!